

HAZİRAN 2026 - İKİNCİ DEVRE-SAYI: 52 - FİYAT 80₺

aylıkbaran

fikir ve aksiyon gazetesi

“Necip Fazıl ve Gençlik” Programları
“Biz sussak, mezarımız konuşacak!”

İÇİNDEKİLER

- 4** NİSBET MESELESİ OLARAK
BÜYÜK DOĞU-İBDA
Kerim Kulu
- 6** "NECİP FAZIL VE GENÇLİK" PROGRAMI İZMİR
KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ'NDE YAPILDI
- 16** İDEALSİZ BİR GENÇLİK:
SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK
Av. Emrecan Çetin
- 20** NAHNU MİN MÂ!..
BİZ SU'DANIZ!..
Handan Özduygu
- 22** DR. KÂZİM ALBAYRAK'TAN
İLAM'DA SEMİNER
- 23** BÜYÜK DOĞU PENCERESİNDEN
TEŞKİLÂT VE AKSİYON
- 38** MÜTEFEKKİR SALİH MİRZABEYOĞLU'NUN
BÜYÜK MUZTARİBLER -4- ESERİNE DAİR -II-
Mehmet Sami Pınar
- 40** TARİH BOYUNCA EKONOMİK KRİZLERİN
SOSYAL SORUNLARI TETİKLEMESİ
Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu
- 50** TASMALI İSYANI AŞACAK
POTANSİYEL BİR GÜÇ OLARAK
RAPİN KISA ANATOMİSİ
Yavuz Arslan

8 DR. AYHAN KOÇKAYA :
GÜNÜMÜZ POPÜLER KÜLTÜRÜ
BİZDEN SADECE
ODAKLANMAYI DEĞİL,
YAZI YAZMAYI DA ALDI

12 HALIÇ ÜNİVERSİTESİNDE
"NECİP FAZIL VE GENÇLİK"
PROGRAMI DÜZENLENDİ

26 SERVER VAKFI'NDA
"NECİP FAZIL'IN
ESERLERİNDE HADİS"
KONUŞULDU

TAKDİM

"Biz sussak mezarımız konuşacak..."

Üstad Necip Fazıl'ın bu sözü, fikir ve aksiyon adamlarının ölümle susmayacağını haykıran bir hakikat beyanıdır. Nitekim Mayıs ayı boyunca farklı üniversitelerde gerçekleştirilen "Necip Fazıl ve Gençlik" programları, onun gençliğe emanet ettiği davanın hâlâ diri olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Aradan geçen onca yıla karşın Necip Fazıl'ın ve Büyük Doğu'nun adı, gençliğin istikamet arayışında bir pusula olmayı sürdürmektedir.

Bugün gençlik, tarihin belki de en yoğun bilgi bombardımanına maruz kalırken aynı zamanda en derin anlam bunalımlarından biriyle yüzleşmektedir. Böyle bir çağda Necip Fazıl'ın fikir dünyası; kimlik,

aidiyet ve mesuliyet meselesini bütün ağırlığıyla yeniden öne çıkarmaktadır. Üniversitelerde düzenlenen bu programlar da sıradan bir anma etkinliğinin çok ötesinde, gençliğin kendi geleceğini hangi fikir ve değerler üzerine bina edeceği sorusuna cevap arayan gerçek buluşmalar olarak öne çıkmıştır.

Bu sayımızda, Mayıs ayı içerisinde gerçekleştirilen "Necip Fazıl ve Gençlik" programlarını mercek altına alıyor; genç dimağlarda yeniden yankılanan bu sesi sayfalarımıza taşıyoruz. Zira bazı insanlar, hayattayken olduğu gibi vefatlarının ardından da konuşmaya devam ederler. Onları susturmak mümkün değildir; çünkü fikirleri, kendilerini anlayan ve omuzlayan nesillerde yaşamayı sürdürür.

Aylık Baran Dergisi'ni nasıl temin edebilirsiniz?

Bizi 0533 166 20 50 telefonda arayabilir veya Whatsapp hattımıza isim, soy isim ve adresinizi göndererek satış işlemini yapabilirsiniz.

SİTEMİZDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisinin yeni ve eski sayılarını online satış sitemiz www.aylikbaran.com'dan satın alabilirsiniz.

ABONE OLARAK

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisine abone olmak için 0533 166 20 50 irtibat numaramıza isim, soyisim ve adresinizi gönderebilirsiniz. Bir senelik abonelik ücreti kargo dahil 1900 TL'dir.

KİTAPÇILARDAN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Gölge Kitabevi: Ali Kuşçu, Büyük Karaman Cad. 4A, 34083 Fatih/İstanbul 0212 511 0065

Kökler Kitabevi: Hırka-i Şerif, Kadı Sok. No:14, 34091 Fatih/İstanbul 0535 574 2226

Ağaç Kitabevi: Akşemsettin, Şehitkubila Sok. No:6, 34010 Fatih/İstanbul 0212 415 2241

İnkılap Kitabevi: Fevzipaşa Caddesi, Şehitkubila Sok. No: 6/A-B Fatih-İstanbul 0212 524 4499

Mephisto Kitabevi: Kuloğlu, İstiklal Cad. No:125, 34435 Beyoğlu/İstanbul 0212 249 0687

Sahhaflar Kitap Sarayı: Sahhaflar Çarşısı No:24-26 Bayezid İstanbul - 02125281978

Ankara Birleşik Kitabevi: Tuna caddesi Bulvar Pasajı, D:3/3, Çankaya/ Ankara 0543 694 0815

Gaziantep Akyol Kitabevi: Şahinbey, 44002. Bedesten Sok. No:15, 27410 Şahinbey/Gaziantep 0542 484 8948

Kitap Dünyası: Muzaffer Cad. No: 22

Meram/Konya 0332 353 4811

Kitap Dünyası İlahiyat Şubesi: Aşkan

Mah. Aşkan Cad. No: 22/1 0332 323

8899 Meram/Konya 0332 323 8899

DERNEKLERDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Genel Merkezi: Zeyrek Mah. Fazilet Sok. No:31, 34080 Fatih/İstanbul 0530 664 9772

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Ankara İl Temsilciliği: Kahramanlar Sok, No: 9 Hamamönü Altındağ/Ankara 0546 142 117

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Temsilciliği: Ulubatlıhasan, Akbey Sok. No:4C, 42050 Karatay/Konya 0506 516 7454

Temsilciliklerimiz

Yeşilyurt/Malatya

Süleyman Adil 05423288614

Etimesgut/Ankara

Mehmet Nâzım 05459680561

Trabzon

Yavuz Arslan 05306492388

Osmangazi/Bursa

Rüstem Pehlivan 05530929870

Devrek/Zonguldak

Hasan Emrah Mekik- 05398110811

Kars

Ergin Bulut 05424701873

Adapazarı/Sakarya

Oğuzhan Kulaksız 05531130943

Kütahya

Numan Gökçimen 0505 625 5397

AYLIK BARAN

YIL: 4 SAYI: 52
HAZİRAN 2026

SAHİBİ VE SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ

MAHMUT BİLAL İNCİ

YAYIN KURULU

KAZIM ALBAY
ÖMER EMRE AKCEBE
İBRAHİM TATLI

İDARE YERİ

MİMAR SİNAN MAH.
İMAM NASIR SOK. NO:14/12
(VALİDE-İ CEDİD CAMİİ
YANI)
ÜSKÜDAR/İSTANBUL

İRTİBAT

0533 166 20 50
0216 343 16 32

barandergisi@gmail.com

ABONELİK

6 AYLIK ABONE BEDELİ
(KARGO DAHİL) 950 TL

1 YILLIK ABONE BEDELİ

(KARGO DAHİL) 1900 TL

ABONE OLMAK İÇİN

05331662050 HATTIMIZA
İSİM, SOY İSİM VE ADRESİNİZİ
GÖNDEREBİLİRSİNİZ.

ONLINE SATIŞ SİTEMİZ

www.aylikbaran.com

MİZANPAJ

YAVUZ ARSLAN

BASKI

AKADEMİ
GÜVEN SAN. SİT.
C BLOK NO: 230
TOPKAPI/ İSTANBUL
0212 493 24 68

YAYIN TÜRÜ YAYGIN, SÜRELİ

WEBSITE

www.aylikbaran.com
www.barandergisi.net
www.aylikdergisi.com

ISSN:

2822-6186

9 772822 618008
ISSN: 822-6186

NİSBET MESELESİ OLARAK BÜYÜK DOĞU-İBDA

Kerim Kulu

Büyük Doğu-İBDA'yı bu noktada, yalnız bazı hükümlerin toplamı olarak değil; iç ile dışı, insan ile cemiyeti, hakikat ile hayatı aynı nisbet içinde düşünme teşebbüsü olarak ele almak gerekir.

Bugün insan ve cemiyet üzerine düşünmeye başladığımızda iki ayrı zorlukla karşılaşırız: Bir tarafta klasik dünyada yerli yerinde duran ilimler, mefhumlar ve hayat tertipleri; öte tarafta modern çağın insanı her tarafından kuşatan kurumları, alışkanlıkları ve zorunlulukları. Mesele artık yalnız neye inanacağımız sorusuyla sınırlı değil. Asıl suâl şu: İnsan, bugün yaşadığı hayatı hangi ölçüyle tartacak, kendisine "normal" diye dayatılan şeyleri neye göre kabul yahut reddedecek?

İşte bu noktada asıl düğüm beliriyor. İnsan fıtraten hakikate açık, doğruya yatkın ve sahih bir nisbet kurmaya elverişli olarak dünyaya gelir; fakat bu istidat kendi başına korunmaz. İnsan hem istidat sahibi hem de

zayıf bir varlıktır; telkine, taklide, korkuya, hevâya ve çevrenin baskısına da açıktır. Bu yüzden insanın meselesi sadece neye inandığı değil, neyi kendi fikri sandığı, hangi arzusunun kendisine ait olduğunu zannettiği ve hangi hayatı "başka türlü olamaz" diye benimsediği meselesidir.

Büyük Doğu-İBDA'yı bu noktada, yalnız bazı hükümlerin toplamı olarak değil; iç ile dışı, insan ile cemiyeti, hakikat ile hayatı aynı nisbet içinde düşünme teşebbüsü olarak ele almak gerekir. Bu yazının sorusu da tam buradadır: İnsan fıtraten hakikate açık olduğu hâlde, modern hayatın kuşatıcı tertibi içinde niçin ayrıca bir şuur ve nisbet merkezine muhtaç hâle gelmiştir?

MODERN DÜNYA: YALNIZ YENİ ŞARTLAR DEĞİL, YENİ BİR ÖLÇÜ

Modern dünya yalnız araçları ve şartları değiştirmemiştir; neyin de-

ğerli sayılacağına dair yeni bir ölçü de vaz'etmiştir. Asıl mesele, manevî ve aşkın olanın merkezden çekilip yerine dünyevî fayda, verim, hız ve kontrolün geçmesidir. Böylece eğitim, iktisat, siyaset, kültür ve gündelik alışkanlıklar aynı merkezî mantık etrafında yeniden şekillenmeye başlamıştır.

Bozuluşun tarzı bu yüzden önemlidir. Modern tertip çoğu zaman hayata yabancı şeyler dayatarak değil, hayatın tabii unsurlarını yönlerinden saptırarak işler. İhtiyaç tabiidir; sınırsız tüketim arzusu değil. Çalışma tabiidir; insanın kendini yalnız performans üzerinden tartması değil. Bilgi arayışı tabiidir; bilginin hikmetten kopup kullanım değerine irca edilmesi değil. Mesele hayatın bütünüyle iptal edilmesi değil; tabii olanın iğdiş edilmesidir. Bozuluş çoğu zaman yok ederek değil, aslî olanı başka istikamete sevk ederek işler.

Bunun neticesi şudur. İnsan artık sadece dışarıdan zorlanan bir varlık değildir, kendi iç dünyasında da bu tertibin izlerini taşır. Neyi istediğini, neden korktuğunu, neyi başarı saydığını çoğu zaman kendi başına tayin etmez. Sistem dediğimiz şey yalnız siyasî bir mekanizma değil; insanın dikkatini, muhayyilesini, dilini ve arzusunu da biçimlendiren daha geniş bir hayat kurgusudur.

FİTRAT: İÇTE DURAN İSTİDAT VE ONUN ÖRTÜLMESİ

İnsan hakkındaki en yaygın yanlışlardan biri, onu ya kendiliğinden doğruya yönelen masum bir varlık ya da dış etkilerin biçimlendirdiği boş bir levha saymaktır. Hakikat bu iki uçta değildir. Fıtrat, insanın kurtuluşunu otomatik olarak garanti eden bir hazır hakikat değil; korunması, beslenmesi ve üzerindeki örtülerin kaldırılması gereken bir asıldır.

"İnsan fıtraten doğruya açıktır" demek, "her düşündüğü zaten doğrudur" demek değildir. İnsan çoğu zaman fıtratının üzeri örtülü hâlde yaşar; içindeki aslî ölçü ile benimseydiği hayat arasındaki farkı bile fark etmez. Asıl savaş çoğu zaman açık inkâr ile açık kabul arasında değil, örtülme ile hatırlama arasında cereyan eder. İnsan bazen hakikate düşman olduğu için değil, hakikatin sesini kendi hevesinin ve çevresinden devraldığı kabullerin gürültüsü içinde işitemediği için savrulur. Dolayısıyla insanın meselesi yalnız "içinde ne var?" meselesi değildir; "içinekinde hangi yollar açık, hangi yollar kapalı?" meselesidir.

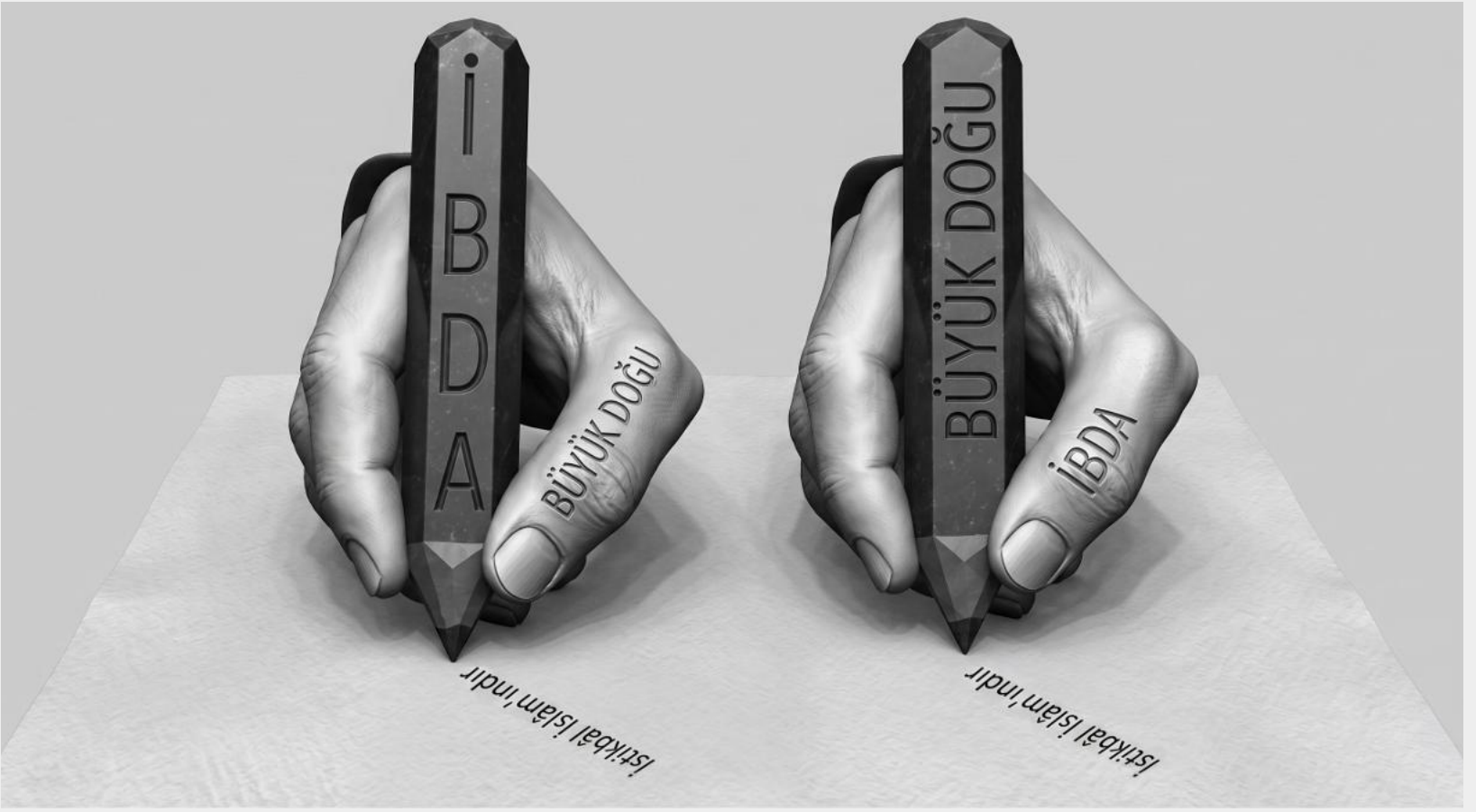
SİSTEM: DIŞTAN KURULAN, İÇE SIZAN TERTİP

İnsanın iç dünyası yalnız kendi zaaf-larıyla açıklanamaz. Sistem, eğitimden medyaya, çalışma düzeninden başarı ölçütlerine, aile telakkisinden tüketim alışkanlıklarına kadar uzanan müşterek bir çerçevedir. İnsan bu çerçeve içinde yalnız kurallarla değil, telkinlerle de karşılaşır: neyin ilerleme, neyin gerilik, neyin mümkün, neyin hayal sayılacağı da burada belirlenir.

Modern sistemin asıl tesiri burada görünür. İnsana yalnız nasıl yaşayacağını dayatmaz; başka türlü yaşayamayacağını da düşündürür. Böylece dış dünyanın tertibi, insanın içindeki değerlendirme ölçülerine yerleşir. Fıtratın sesi sistemin telkiniyle, adalet duygusu fayda hesabıyla, sahih arzu üretilmiş ihtiyaçlarla karışır. İnsan kendi bozulmuş hâlini tabii sanmaya başlar.

DİKEY VE YATAY: HAKİKATİN DERİNLİĞİNDEN HAYATIN DÜZENİNE

Burada "dikey" ile kastettiğim; hakikatin derinliği, bilginin merkeziliği, nisbet, ölçü, fıtrat ve şahsiyetin iç kuruluşu. "Yatay" ise bu merkezin

yayıldığı hayat sahasıdır; cemiyet, kültür, eğitim, siyaset, müesseseler. Dikey olan yataya tatbik edilmediğinde, hakikat insana değen bir ölçü olmaktan çıkıp mücerret bir iddiaya dönüşür. Yatay olan dikeyden koparıldığında ise toplum düzeni ruhunu kaybederek kuru bir organizasyona dönüşür.

Dışta kurulan bozuk bir hayat tertibi yalnız davranışları bozmaz; insanın iç dünyasına giden yolu da tıkar, fıtratın sesini bastırır, sahih olanla telkin edilmiş olanı birbirine karıştırır. O hâlde dış sahaya dair tertip talebi yalnız toplum mühendisliği değildir; insanın içindeki aslı koruma cehdiyle de doğrudan alâkalıdır. Toplum şuuru bu yüzden ferdî kurtuluşun rakibi değil, çoğu zaman şartlarından biridir.

TOPLUM ŞUURUNDA BİR NİSBET MERKEZİ

Büyük Doğu-İBDA'yı "bir fikir hareketi" ya da "bir siyasî teklif" diye görmek doğrudur; fakat her ikisi de eksik kalır. Meselenin merkezinde, sadece ne yapılacağı değil, hangi nisbetle yapılacağı vardır. Bu çizginin "İslâm'a muhatap anlayış", "tatbik fikri", "şuur süzgeci" gibi kavramlara ısrarla yaslanması boşuna değildir. Burada aranan şey, ferdî, ahlâkî, siyasî ve içtimaî sahaları aynı merkezden besleyecek bir şuur tertibidir.

Bir fikrin toplum şuurunda yer et-

mesi, sloganlarının yayılması demek değildir. Kavramların ağızlarda dolaşması, sert hükümlerin benimsenmesi, dost-düşman ayrımının yüksek sesle yapılması; bunlar olsa olsa en dış halkadır. Asıl mesele, o fikrin taşıdığı nisbetin hayatın farklı sahalarında işlemeye başlamasıdır; eğitimde, dilde, aile telakkisinde, ahlâk anlayışında, şahsiyet terbiyesinde. Bir fikir buralarda işliyorsa, toplum şuurunda yer etmeye başlamış demektir. Aksi takdirde, isim dolaşır ama merkez kurulmaz; kavram dolaşır ama şuur doğmaz.

FERDÎ UYANIŞTAN İÇTİMAÎ VAZİFEYE

İnsan ne yalnız kendi içinde yaşayan bir varlıktır ne de yalnız dış dünyanın ürünü. Fıtraten bir açıklık, bir istidat, bir hakikat meyli taşır. Ne var ki bu meyil kendi kendine korunup gelişen bir cevher gibi durmaz. İçte olanı korumak ile dışta olanı düzeltmek birbirine yabancı iki uğraş değildir; birinin ihmali öbürünü sakatlar.

Kendi içindeki çerçöpü ayıklama cehdi, dış dünyanın da aynı çerçöple örtülü olduğunu görmeye açar. İç muhasebe böylece dış muhasebeye açılır; ferdî uyanış, inzivaya değil, cemiyetin de nerede kırıldığını daha sahih görebilmeye yarar. Büyük Do-

ğu-İBDA'nın asıl yaptığı tam da budur: insanın içiyle dışı, haki-katin dikey derinliği ile hayatın yatay yayılımı arasında bir nisbet kurmaya çalışmak. Hasılı, inandığı ile yaşadığı hayatı birbiriyle bağdaştırmak.

Büyük Doğu-İBDA'nın toplum şuuruna yerleşmesi gerektiğini söylemek, bir çevrenin tanınması talebinden ibaret değildir. Mesele daha derindedir: Modern dünyanın bozuluşu, insanın içini ve dışını birlikte etkilemektedir. Fıtrat örtülüyor, ölçüler karışıyor, yatay hayat dikeyden kopuyor. Bu bozuluşa yalnız içe dönerek de, yalnız dışı değiştirmeye çalışarak da karşılık verilemez. Her ikisini aynı merkezden besleyecek, insanın içindeki asli istidadını hem ferdin terbiyesinde hem cemiyetin nizamında ciddiye alacak bir şuur tertibi şarttır. Büyük Doğu-İBDA, bu tertibe talip olduğu için toplum şuurunda bir merkez meselesidir; başka bir sebeple değil.

Büyük Doğu-İBDA'yı "bir fikir hareketi" ya da "bir siyasî teklif" diye görmek doğrudur; fakat her ikisi de eksik kalır. Meselenin merkezinde, sadece ne yapılacağı değil, hangi nisbetle yapılacağı vardır. Bu çizginin "İslâm'a muhatap anlayış", "tatbik fikri", "şuur süzgeci" gibi kavramlara ısrarla yaslanması boşuna değildir.

"NECİP FAZIL VE GENÇLİK" PROGRAMI

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Fikir ve Medeniyet Topluluğu tarafından düzenlenen "Necip Fazıl ve Gençlik" başlıklı program, 8 Mayıs 2026 tarihinde, Hacı Hekim Paşa Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Muhsin Akbaş, akademisyenler ve öğrencilerin katıldığı program, Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in hayatı ve mücadelesine dair hazırlanan sinevizyon gösterimiyle başladı. Necip Fazıl'ın "Gençliğe Hitabe"si ve "Sakarya Türküsü" üzerinden gençlik, dava, aksiyon ve Büyük Doğu fikriyatı ele alındı. Muzaffer Doğan "Necip Fazıl Günümüze Ne Söyler?", Dr. Kâzım Albayrak ise "Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Davası" başlıklı konuşmalarıyla yer aldı.

sakürek'in hayatı ve mücadelesine dair hazırlanan sinevizyon gösterimiyle başladı. Necip Fazıl'ın "Gençliğe Hitabe"si ve "Sakarya Türküsü" üzerinden gençlik, dava, aksiyon ve Büyük Doğu fikriyatı ele alındı. Muzaffer Doğan "Necip Fazıl Günümüze Ne Söyler?", Dr. Kâzım Albayrak ise "Necip Fazıl'ın Büyük Doğu Davası" başlıklı konuşmalarıyla yer aldı.

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN DURSUN: BU GENÇLER "ZAMAN BENDEDİR" ŞUURUNUN TALİBİDİR

Programın açılış konuşmasını yapan Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Dursun, Necip Fazıl'ın davasını anlatmanın büyük bir mesuliyet olduğunu belirterek asıl sözün, bu davanın çilesini çekmiş isimlere ait olduğunu söyledi.

Dursun, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Fikir ve Medeniyet Topluluğu'nun rıza-yı ilâhî ve i'lâ-yı kelimetullah gayesiyle hareket ettiğini belirterek topluluğun yalnızca bir öğrenci topluluğu olmadığını; Türkiye'nin farklı üniversitelerinde fikir ve medeniyet çizgisini

taşıyan bir gençlik hareketi olduğunu ifade etti.

Konuşmasında gençliğin mazlum coğrafyalarla dertlenmesi, güçlü ve büyük Türkiye'nin yeniden inşasında rol alması, ezanın semalardan dinmemesi ve al bayrağın dalgalanması için çalışması gerektiğini vurgulayan Dursun, karşısında Necip Fazıl'ın "zaman bendedir ve mekân bana emanettir" şuuruna talip bir gençlik gördüğünü dile getirdi. Üstad'ın "Sevinin Mehmedim" mısralarını okuyarak konuşmasını tamamladı.

PROF. DR. MUHSİN AKBAŞ: NECİP FAZIL DÜŞÜNCEYİ AKSİYONLA BİRLEŞTİREN BÜYÜK BİR İSİMDİR

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Muhsin Akbaş, konuşmasında bir millet olmanın temel vasıflarından birinin kalıcı düşünce üretmek olduğunu söyledi. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan çizgide Türkiye'de bu mahiyette düşünce üreten en büyük isimlerden birinin Necip Fazıl Kısakürek olduğunu belirten Akbaş, Üstad'ın sadece eserleriyle değil, aksiyonuyla da tarihe mâl olmuş bir şahsiyet olduğunu ifade etti.

Prof. Dr. Muhsin Akbaş, Dr. Kâzım Albayrak'ın "İlm-i Kelâm'ın Özü" adlı çalışmasını fakülte öğrencisiyken okuduğunu ifade ederek, Albayrak'ın uzun yıllardır İslâmî

ilimler, fikir ve aksiyon sahasında yürüttüğü çalışmalara dikkat çekti.

Akbaş, Necip Fazıl'ın İslâm inancından beslendiğini, bununla birlikte Batı düşüncesi ve felsefesiyle hesaplaşarak inanç merkezli ve aksiyon temelli bir düşünce ortaya koyduğunu söyledi. Sakarya Türküsü'nü bu çerçevede değerlendiren Akbaş, Necip Fazıl'ın modern insanın anlamsızlık telakkisine karşı Anadolu insanını imanı, yükü ve hedefiyle anlamlı bir hayatın merkezine yerleştirdiğini ifade etti. Sakarya Türküsü'nün sadece bir şiir olarak değil, felsefi bir manifesto olarak da ele alınması gerektiğini belirtti.

İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ'NDE YAPILDI

MUZAFFER DOĞAN: NECİP FAZIL BİZE ALLAH RESÛLÜ'NÜ TANITTI

Muzaffer Doğan, Necip Fazıl'ı kısa bir süre içinde anlatmanın güçlüğüne dikkat çekerek Üstad'ı büyük bir okyanusa benzetti ve onu tanımanın hayatının en büyük bahtiyarlıklarından biri olduğunu belirtti.

Nevşehir'de geçen gençlik yıllarını ve Necip Fazıl'la tanışmasını anlatan Doğan, 1970'li yılların çalkantılı ortamında kendilerini koruma çabasıyla zaman zaman sokak kavgalarına girmek zorunda kaldıklarını aktardı. O yıllarda bir öğretmenlerinin —ileride profesör olan Necmettin Tozlu— ellerinden tuttuğunu ve Üstad'ı anlattığını söyleyen Doğan, Necip Fazıl'ı tanıyınca "yere göğe sığamadığını" ifade etti.

"Üstad bize Allah Resûlü'nü tanıttı. Allah Resûlü'nü tanıyınca İslâm dinini, in-

sanlığı kurtarmak için gönderilen İslâmî hayat tarzını öğrendik. Bu kuru bir bilgi yığınınan ibaret değildi Üstad'ın bize öğrettiği İslâm." diyen Doğan, Henri Bergson'un Sorbonne'daki derslere gelmeyen Necip Fazıl'ı sorduğunda ve onun memlekete gönderildiğini öğrendiğinde "Burada dursaydı dünyanın sayılı filozoflarından birisi olurdu" dediğini aktardı. Doğan bu rivayete şöyle karşılık verdi: "Ya Rabbi, sana hamdû senâ olsun. Onu bir Allah dostunun önüne oturturdun; o bize kılavuzluk etti."

"Çöle İnen Nur"u 40 yıldır her Ramazan okuduğunu belirten Doğan, bu eseri aşan bir Peygamber kitabına rastlamadığını söyledi.

Programda Muzaffer Doğan, Necip Fazıl'ın "Gençliğe Hitabesi"ni kürsüden

okudu. Ardından Üstad'ın hapisane anılarından derlenen "Yılanlı Kuyudan" adlı eserinden "Karpuz" başlıklı kısa pasajı da okudu: Bir Ramazan iftarı vakti hapisanede onu ziyarete gelen yaşlı ve tanımadık bir Müslüman'ın getirdiği karpuzu anlatan bu pasaj, "Keşke o karpuzu kesmeseydim. Hep ona bakıp düşünseydim. İslâm ahlakını fikretseydim. Ağlasaydım, ağlasaydım..." sözleriyle biterken dinleyicileri derinden etkiledi.

DR. KÂZIM ALBAYRAK: BÜYÜK DOĞU, İSLÂM'I HÂKİM KILMANIN DÜNYA GÖRÜŞÜDÜR

Albayrak, konuşmasına Yüksek İslâm Enstitüsü'ndeki öğrencilik yıllarından bir kesitle başladı: "Mezun olurken Necip Fazıl'la yolum kesişiyor. Eserlerinde, İslâmî ilimlerde aldığım eğitimde bulamadığım şeyler var. Mesela Necip Fazıl'ın sahabeye dair ölçüsü: 'Sahabenin en küçüğü dahi velilerin en büyüğünden üstündür. Velilerin en büyüğü, sahibinin atının burnundaki toz olamaz.' Bu ölçüyü İslâmî ilimler tedrisatında almıyorsunuz.

İlim ayrı, irfan ayrı. İlim ve irfanın bir araya gelmesi ise apayrı. İşte bu ölçüyü ben Necip Fazıl'dan aldım. Demek ki hikmet adamı, dinî ilimlere de yol verici, önder. Bunu kaçırdığımızda çok şey kaçıırız."

Bu tespiti bir çerçeve olarak belirleyen Albayrak, gençlik yıllarındaki arayışına geçti: "O dönem MTTB var, Akıncılar var. Salih Mirzabeyoğlu, Akıncı Güç dergisinde ideolocya Örgüsü'nü merkeze alıyor. Bu sefer Büyük Doğu'yu gerçek derinliğiyle okumaya başlıyoruz. Dergi Necip Fazıl'a ulaşıyor; Üstad 'Müjdelerin Müjdesi' başlıklı yazıyı yazıyor ve bizi Erenköy'deki köşküne çağırıyor. Gidiyoruz. Akşam namazını onun arkasında kıldım; o anı ömrümde unutamam."

Büyük Doğu'nun özüne ve yedi temel vasfına değinen Albayrak, özellikle Büyük Doğu-İBDA ilişkisi üzerinde durdu: "İslâm ruhunun eşya ve hâdiseler karşısında 'nasıl' tavrını temsil eden Büyük Doğu gövdesine mukabil İBDA, onun taşıyıcı 'niçin' kanatlarıdır. Namaz nasıl kılınır? Tekbir, kıyam, kıraat, rükû... Ama

namaz niçin kılınır? İşte 'niçin' meselesi, hikmet-i teşri deniyor buna; bunu Salih Mirzabeyoğlu yapıyor. Çünkü 'nasıl'ını Necip Fazıl koymuş, tekrara gerek yok. Birbirini tamamlayan iki kanat böyle oluyor."

18 yaşından beri Büyük Doğu okuduğunu ve ilmî çalışmalar yaptıkça bu fikriyata daha fazla hayran kaldığını belirten Albayrak, hadis alanındaki araştırmasından hareketle şunu söyledi: "Hadis hocalarının Necip Fazıl'dan öğreneceği çok şey var. Ama onlar 'Necip Fazıl ilim adamı değil.' diye bakıyorlar. İlim nedir o zaman? Asr-ı Saadet'te ilim neydi? İrfan nerede, ahlak nerede, metafizik nerede? Biz ilmi kendi literatürümüze göre tarif ederiz. Mutlak Fikir'e bağlı olanların mukayyet felsefelerine tâbi olması düşünülemez." Konuşmasını şu sözlerle tamamladı: "Büyük Doğu'nun alternatifi yok; bu fikri kuşanmamız gerekiyor. İslâm âlemine ve dünyaya teklifi olan, kurtarıcı İslâm nizamı fikri olan Büyük Doğu ideali etrafında kenetlenen gençler olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum."

DR. AYHAN KOÇKAYA :

GÜNÜMÜZ POPÜLER KÜLTÜRÜ BİZDEN SADECE ODAKLANMAYI DEĞİL, YAZI YAZMAYI DA ALDI

Dr. Ayhan Koçkaya kimdir?

1987 senesinde Üsküdar'da doğdu. Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışıyor; İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ikinci lisans eğitimine devam ediyor. Çevirileri arasında Pelagia Goulimari'nin Edebiyat Eleştirisi ve Teori: Platon'dan Post-kolonyalizme (VBKY) ve Joseph Frank'in Dostoyevski Üzerine Dersler (VBKY) adlı eserleri yer almaktadır.

Edebiyatı sadece estetik bir metin olmaktan öte toplumsal dinamiklerin, krizlerin ve dönüşümlerin bir aynası olarak okumak neden her zamankinden daha önemli? Edebiyat sosyolojisi tam olarak bize hangi görünmez bağları gösteriyor?

Edebiyat sosyolojisini en temelde iki şekilde yapmak mümkün. Bunlardan biri, bir metnin çeşitli çağlarda, yıllarda ve dönemlerdeki dolaşımını merkeze alarak edebiyat sosyolojisi çalışması yapmaktır. Meselâ biz, tarihimizde harf inkılabı yaşamış bir milletiz ve bunun neticesinde bazı romanlarımız Latin harflerine aktarılmıştır. Şimdi bu aktarım süreçleri hangi romanları kapsamıştır, hangilerini kapsamamıştır veya hangi tarihte hangi romanımız Latin harflerine aktarılmıştır? Bu ağları, bağları takip ederek bir edebiyat sosyolojisi yapılabilir ve belirli bir çağda ne okuduğumuzu görebiliriz. Şu örneği verebilirim: Biz Taaşşuk-ı Tal'at ve Fitnat'ı ilk romanımız olarak kabul ederiz ama Taaşşuk-ı Tal'at ve Fitnat'ın Latin harflerine aktarılması 1960'ların sonunda, yanılmıyorsam, gerçekleşmiş. Bu bize şunu söylüyor: Biz aslında ilk romanımızla fazla ilgilenmemişiz. Bir açıdan edebiyat sosyolojisini böyle yapabiliriz.

Bir diğeri, metinlerden yola çıkarak bir metnin belli bir çağı nasıl yansıttığına bakmaktır. Burada illa onu yap-

malıyız veya bunu yapmamalıyız gibi bir ayrıma gitmeyelim. Fakat şunu söyleyebiliriz: Her metin aslında içinde bulunduğu çağı hem yansıtır hem de o çağın ürünüdür. Marx'ın meşhur bir sözü vardır: "Her çağ kendi önüne sadece çözebileceği problemleri koyar." Çözebileceği problemleri hangi yollarla koyar? Kimi zaman sözlü edebiyatla, kimi zamansa yazılı edebiyat ürünleriyle. Yazılı edebiyat bunu hikâye, roman veya şiir yoluyla yapabilir. Her ne kadar şairden genellikle toplumsal değil, bireysel bir kişi olarak bahsetsek de şiir, özellikle belli bir çağdan itibaren, daha ziyade sadece şairi anlatan bir edebî form olarak düşünülmüştür. Ama daha öncesinde, en azından şiir de toplumsal bir durumu ortaya koyabilir.

Bu bakımdan en önemsedğim form romandır. Romanlar hem içinde bulundukları çağın ürünüdür hem de o çağa bir alternatif sunmaya çalışır veya en azından o çağı olduğu gibi yansıtmaya gayret eder. Örneğin elinize bir 19. yüzyıl Batı romanını alırsanız orada belirli bir sınıfın yükselişini görürsünüz. Bu sınıf hangisidir? Burjuvazidir. Burjuvazinin mevcut durumunu da görürsünüz. Öte yandan aristokrasinin zayıflamakta olduğunu müşahade edersiniz. Bunun en önemli örneklerinden biri, kendi çağını yansıtan belki de en önemli romanlardan biri diyelim, Don Quijote'dir. Don Quijote bize sönmekte olan bir uygarlığın, yani sönmekte olan bir zümrenin çöküşünü anlatır. Keza yeni bir sınıfın ortaya çıkışını da aynı şekilde o romanda görmemiz mümkündür.

Dolayısıyla romanlar içinde bulundukları çağın hem ürünüdür; o çağı yansıtır hem de yeni bir söz söylerler. Bu da Marksist diyalektikle izah edilebilir. Marx, Louis Bonaparte'nin 18 Brumaire'i adlı eserinde şöyle bir söz söyler: "İnsanlar kendi çağlarını, kaderlerini üretirler ancak bunu verili koşullar çerçevesinde yaparlar." Romanlar da bu diyalektiğe uygun ürünlerdir. Hem içinde yaşadıkları

çağı yansıtır hem de o çağ için bir söz söylerler; fakat söyledikleri söz, o çağda içinde bulundukları şartlardan bağımsız değildir.

Öyleyse şunu da diyebilir miyiz hocam? Romanlar kategorilerine ayrılıyor; bir roman tarihî roman olmasa bile, meselâ 18. veya 19. yüzyıl hakkında bize birçok bilgi vermez mi?

Mutlaka tarihî bir roman olmasına gerek yoktur, bunu söyleyebiliriz. Tarihî romanlar da zaten kendilerinden daha önceki çağlardan bahsederek güncel dair bir teklifte veya tenkitte bulunur. Bunu biraz da kendi içinde yaşadıkları çağdan korktukları için yaparlar, diyebiliriz. Yani Batı'da tarihî romanlar biraz da siyasî baskıların neticesidir. Batılı bir romancı kendi çağını olduğu gibi yansıtamadığı için eleştirilerini geçmiş bir çağı yansıtarak, oradan devşirerek söyler.

Bu arada kategorilere dair de bir şey söylemek lazım. Romanları kategorilere ayırmak daha sonraki bir iş. Retrospektiftir; geriye dönük olarak yaptığımız bir eylemdir. Biz bugün Robinson Crusoe'yu bir roman olarak okuruz ama içinde bulunduğu çağda, yani Robinson Crusoe'nun yazıldığı 18. yüzyılın ilk yarısında, bu eser bir roman olarak okunmuyordu. Bugün onun bir roman olduğunu söylüyoruz. Dolayısıyla kategoriler de böyledir. Biz kategorileri sonradan üretiriz. Bu tamamıyla zararlı mıdır? Öyle diyemeyiz. Tamamen yararlı mıdır? Onu da diyemeyiz. Sadece anlamayı kolaylaştırmaya yarar.

Edebiyat sosyolojisi açısından bakıldığında bir medeniyetin dünya görüşü ile edebiyatı arasında nasıl bir ilişki vardır?

Bu aslında az önce söylediğim şeyle paralel. Yani bir ulus, bir millet, insanlık kendi önüne sadece çözebileceği sorunları koyar. Dolayısıyla edebiyat eserleri de çözülmek istenen sorunların ortaya konulduğu eserlerdir. Edebiyat sosyolojisi ne yapar? Edebiyat sosyolojisi, dediğim bu iki yoldan hareket ederek bir metnin, örneğin o

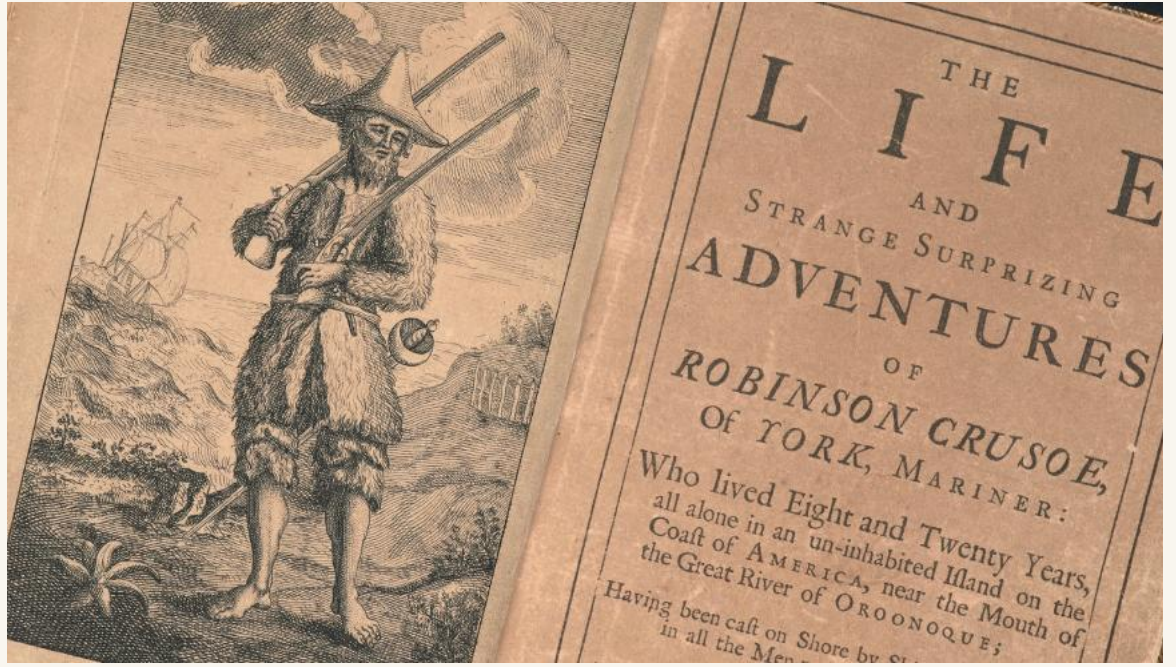
çağ için ne söylediğine dair bir tahlil yapabilir.

Burada bir yanlış olmasın. Aslında roman sosyolojiden de büyük bir şeydir. Hatta edebiyattan da büyük bir şeydir. Romanı sadece sosyolojinin sınırları içerisinde değerlendiremezsiniz. Romanı edebiyatın sınırları içerisinde de değerlendiremezsiniz. Bir yanlışla roman, edebiyatı da aşan bir türdür; hatta bir anti-tür! Bunun önemli sebeplerinden biri, romanın tarifi, tanımının yapılamaması ve tarihinin tespit edilememesidir. Dolayısıyla bu kadar geniş bir yazın türü, içinde bulunduğu çağın açmazlarını gösterir; içinde bulunduğu çağın nasıl o hâle geldiğini ortaya koyar.

Edebiyatı böyle okumak, onu sadece alegorilerden, mecazlardan ve dil sanatlarından ibaret görmeyi getirir. Eğer romana siyasî bir metin, bir tefekkür metni olarak bakarsanız bunun kazançları büyüktür. Çünkü onu çok farklı boyutlarıyla görmüş olursunuz. Benim esas yapmaya çalıştığım okuma biçimi budur: Romanı bir sanat metni olarak, sadece bir edebiyat metni olarak okumanın dışına çıkmak; romanı bir tefekkür metni, bir siyasî manifesto olarak görmek ve sosyolojik bir veri olarak değerlendirmek.

Yine kadim eserlere baktığımızda edebiyat, toplumun ruhunu besleyen ve yön veren bir alan olarak değerlendiriliyor. Bugün dijital kültür, sosyal medya ve popüler kültür ortamında edebiyatın bu yönlendirici ve kurucu rolü sizce hâlâ devam ediyor mu? Yoksa edebiyat, toplum üzerindeki etkisini başka alanlara mı bıraktı?

Şüphesiz başka alanlara bıraktı. Özellikle 18. ve 19. asırlarda romanın yaptığı şeyi bugün sinema yapıyor. Sinema da bir kurmacadır, roman da bir kurmacadır. Kurmacayı biz kimi zaman küçümseyerek kullanırız ama kurmaca, gerçek hayatın kendisinden daha önemli olabilir. Çünkü bir metnin içindeki kurmaca bir karakterin psikolojisi, bizim için gerçek bir insandan daha fazla veri sağlar. Bu anlamda bizim ilk romanlarımızdan Felâton Bey ile Râkım Efendi'yi burada örnek vereyim. Ne Felâton Bey ne de Râkım Efen-

di gerçekten yaşamış iki kişidir fakat gerçekten yaşamış insanların birer prototipi olarak bize oldukça fazla tecrübe aktarır. Bu çağda ve bu popüler kültür ortamında aynı şey sadece romanla sınırlı kalmak zorunda değil. Sinema da pekâlâ bu vazifeyi görebilir. Son tahlilde sinema da bir kurmacadır. Hatta gerçek hadiseler ve gerçek şahıslara dayanan sinema ürünleri de aslında birer kurmacadır. Ayrıca unutmayalım ki roman da bir popüler kültür ürünüdür; farklı bir yüzyılın popüler kültür ürünü...

Popüler kültür belki yerini buna bıraktı diyebiliriz; bu işin bir yönü. Bir de negatif yönünden bahsedelim: Popüler kültür bizim odaklanmamızı engellediği oranda metinlerle olan bağımızı da kopardı ve koparmaya devam ediyor. Artık odaklanamıyoruz. "Artık odaklanamıyoruz" cümlesine ben bir şey daha eklemek istiyorum: Artık yazmıyoruz. Yani bir metni okuyoruz ve tüketiyoruz. Metni okuduk ve kenara koyduk gibi bir mantık güdüyoruz. Bu son derece yanlış, son derece yeni ve son derece verimsiz bir şey. Bir metin bir kere okunmaz. İyi bir metni birkaç kere okumak gerekir. Bir metin okunup bir kenara bırakılmaz; bir metni okurken yazmamız gerekir. Yazıyla bağımızı kurmamız gerekir. Odaklanabilmek adına bu önemlidir. İşte popüler kültürün bence elimizden aldığı en önemli şeylerden ikisi bunlar. Tekrar edeyim: Biri dikkatimizin dağılması. Bunun üzerinde zaten yeterince duruluyor. Biz buna bir de yazma eylemini ekleyelim.

Keza popüler kültür bizim elimizden lügatleri de aldı. Eskiden bilmediğimiz bir şey için ansiklopedilere ve lügatlere, sözlüklere bakmak söz konusuydu. "Lügat mertlik olmaz", mühim bir kelâm-ı kibârdır örneğin. Hatta sözlüklere bilmediğimiz kelimeler için olduğu kadar bildiğimiz kelimeler için de bakardık. Şimdi bilmediğimiz bir kelimeyi kopyalayıp yapıştırarak internette arıyoruz. Hâlbuki yazarak çalışırsanız, lügatten çalışırsanız bu daha akılda kalıcıdır. Öbürü daha uçucudur. Bunun elbette edebiyata da yansımaları oldu. Meselâ artık bugün Anna Karenina kadar kalın bir roman yazsanız okur bulmakta zorlanırsınız. Bugünün romanında cümleler daha kısa, hacim daha küçük olmalı. Eminim bugün roman yazan yazarların dikkat ettiği bir şeydir bu. Çünkü insanların uzun cümleleri okuyup tahlil edecek, kafalarında tartacak kadar dikkatleri de yok; kalın romanlar okuyacak kadar vakitleri de yok.

Kendilerini o popüler kültüre göre uyarlıyorlar.

Elbette. Roman, ilk ortaya çıktığı andan itibaren kendisini popüler kültüre göre konumlandırmıştır aslında. Örneğin gazeteye. İlk romanlar popüler kültüre meydan okuyan metinler değildir. Nitekim

Romanları kategorilere ayırmak daha sonraki bir iştir. Retrospektiftir; geriye dönük olarak yaptığımız bir eylemdir. Biz bugün Robinson Crusoe'yu bir roman olarak okuruz ama içinde bulunduğu çağda, yani Robinson Crusoe'nun yazıldığı 18. yüzyılın ilk yarısında, bu eser bir roman olarak okunmuyordu. Bugün onun bir roman olduğunu söylüyoruz.

tefrika suretinde neşrediliyorlardı. Bu da o dönemin popüler kültürüne ayak uydurmak demekti. Aynı şey günümüzde de devam etmektedir.

Fakat bu, artık romanların topluma söyleyecek bir sözü yok demek değildir. Her zaman vardır ve her zaman olmaya devam edecektir. Çünkü insanlar anlatılara her zaman muhtaçtır.

Toplum üzerindeki etkisi demişken, çok satan kitapların sosyolojik başarısını sadece pazarlama ile mi açıklıyoruz, yoksa bu eserler toplumsal bir boşluğu mu dolduruyor? Yani çok satmasa da meyil bu tarafa mı yöneliyor?

Ne güzel sual sordunuz. Şimdi edebiyat sosyolojisinin önemli inceleme alanlarından biridir bu. Neden bir metin çok satar? Bir metnin çok satmasını sadece o metnin içsel niteliklerine bakarak anlayabilir miyiz? Örneğin Victor Hugo'nun Sefiller romanının çok satmasını sağlayan şey nedir? İçsel özellikleri mi, yoksa pazarlamaya tekabül eden bazı haricî unsurlar da var mıdır? Şayet herhangi bir romanın çok tutulmasını sağlayan şeyin onun içsel unsurlarından ibaret olduğunu söylerseniz aslında şunu da demiş olursunuz: Victor Hugo'nun Sefiller'i yazdığı çağda, o içsel özelliklere sahip başka bir roman yoktu. Dolayısıyla o içsel özellikleri taşıyamayan romanlar elenip gittiler, sadece Hugo'nunki kaldı. Böyle mi diyeceğiz? Bunu otomatik olarak kabul edebilir miyiz? Bu, şüphesiz savunması kolay bir tez değildir.

Şunu ekleyelim: Daniel Defoe, Robinson Crusoe'yu yayımladığı tarihte yirmi veya yirmi bir eser daha yayımlamıştı. Sadece o yıl çıkan eserlerinin sayısı bu. Toplamda, bütün hayatı boyunca yazdığı eserlerin sayısı, yanılmıyorsa, beş yüz. Geriye sadece Robinson Crusoe'nun kalmış olması, diğer yirmi eserin hiçbirisinin o nitelikte olmamasıyla izah edilebilir mi? Biz bunu ölçüp biçmiş değiliz hâlbuki. Dolayısıyla sadece içsel nitelikleri esas alarak bir romanın tuttuğunu söylersek mutlaka yanılırız. İşin içinde bir de pazarlama dinamikleri vardır, kabul mekanizmaları vardır, reklâm teknikleri vardır. Tüm bunlar bazı yazarları ve/veya eserleri öne çıkarır.

Neyin satacağına, neyin kabul göreceğine dair bizim ülkemiz özelinde son sözü söyleyen toplumdur. Toplum belirli dönemlerde belirli yazarları ve belirli eserleri okumuş, onları revaçta tutmuş, onların çok basılmasını sağlamıştır. Sonraki yıllarda ise o yazarların ve eserlerin ye-

rine yenilerini koymuştur. Meselâ Attila İlhan bugün, takriben yirmi beş yıl önce olduğundan daha az gündemde. Fakat 1990'larda bu böyle değildi. Bugün Attila İlhan'ın yerini başka yazarlar almıştır. Bunun kararını veren kim? Bunun kararını veren toplumdur. Fakat bu, pazarlama dinamiklerinin bunda hiçbir etkisi olmadığı anlamına gelmez. Bu sebeple edebiyat sosyolojisi, bir yanıyla edebiyatın sosyolojisidir.

Bu toplumsal boşluk ve popüler kültürün sunduğu anlık tatminler nelerimizi değiştirdi, bizden neleri götürdü?

İşte iki önemli şeyi götürdü. Bunlardan biri odaklanma, diğeri yazma. Artık yazmayan insanlar. Okuyan insanlar mıyız, ondan emin değilim; fakat tüketen insanlar, onu söyleyebilirim. On doku-zuncu yüzyılda Gustave Flaubert şöyle bir şey demişti: "Bir insan eğer ömrü hayatında yarım düzine kitabı iyi okursa onun âlim olduğunu söyleyebiliriz." Yani altı kitabı iyi okursa onun âlim olduğu söylenebilir, demişti. Şimdi bugün herhangi bir kişinin kitaplığına bakarsanız, onun içerisinde altıdan çok fazla kitap görürsünüz. Fakat bu, o insanların kitapları okuduğu anlamına gelir mi? Öyleyse evvelâ bir kısım insanı eledik: Kitapları elinde tutan ancak okumayan insanları eledik.

Peki geriye kalanlardan, yani okuyanlardan bir seçim yapsak, okuyanlar o kitapları ne kadar anlıyorlar? Bu soru bir kısım insanı daha eler. Çünkü okumak ciddi bir eylemdir ve bunun özüm-senerek yapılması gerekir. Hızın bizden aldığı önemli şeylerden biri de nitelikli okumadır. Yazma, odaklanma, nitelikli okuma... Bu nitelikli okumayı odaklanmayla paralel olarak söylüyorum.

Hızlı tüketim çağında edebiyatın geldiği yeri bize anlatır mısınız? Meselâ klasiklerin sosyolojik değerini bugüne taşıyabiliyor muyuz, yoksa artık eskisi gibi değil mi?

Kanaatimce klasikler her zaman değerlerini koruyacaktır. Bugün geçmiş ve bugünüyle çağımızı anlamak istiyorsak gitmemiz gereken yerlerden biri de romanlardır. Roman derken klasik romanları kastediyorum elbette. Onlar her zaman değerlidir. Batı klasikleri, Rus klasikleri hem Batı medeniyetinin temelinde yatar hem de o çağı idrak etmemizi sağlar. Bunların değeri yarın da devam edecektir. Yegâne ölçü değildir ama klasiklerin sürekli basılmaya devam etmesi de bunu ortaya koyuyor. Dolayısıyla

evet, en azından görünen o ki bu eserler değerlerini koruyor.

Fakat klasiklerin çok satılmaları onların çok iyi anlaşıldıkları anlamına gelir mi? Tabii bu başka mesele. Buna bir çırpıda olumlu cevap vermek doğru olmaz. Zaten ünlü edebiyat eleştirmeni Franco Moretti'nin söylediği meşhur söz şudur: "Klasikler çok satan lâkin okunmayan eserlerdir." Doğru değil mi? Klasikler çok satar; yani Suç ve Ceza çok satar ama çok okunmaz. Klasiklerin böyle bir özelliği de vardır.

Peki şunu diyebilir miyiz hocam? İnsanımız bilinen büyük klasik eserleri alıyor, kitaplığında barındırıyor ama okumuyor. Bunu biraz da "ben entelektüelim" diye kendini gösterme çabası olarak yorumlayabilir miyiz?

Entelektüel görünmek için olabilir; aynı zamanda bir dekor için de olabilir. Kitap bir yanılla dekor nesnesidir. Yani evinin bir parçasını kitaba ayırmak, o evi dekore etmenin de bir cüzüdür. Bu da olabilir; belki böyle bir yanı da vardır.

Teknolojinin bizzat üretici olarak devreye girdiği yepyeni bir eşikteyiz. Yapay zekânın edebî metinler üretmeye başladığı bu dönemde, yazar kavramının sosyolojik statüsü sizce nereye evrilecek?

Şimdi ben bunu yazarlık üzerinden değil, çevirmenlik üzerinden cevaplayayım. Çevirmenlik de yapıyorum ve kanaatimce o da bir tür yazarlıktır. Tahmin edileceği üzere yapay zekâ, çevirmenliği ciddi biçimde etkiliyor. Bu konuda insanlar genelde şöyle düşünüyor: Artık kitap çevirmenlerine, mütercimlere pek ihtiyaç kalmadı; o işi yapay zekâ hallediyor. Şimdi bu bakış açısı çevirmenlerin moralini bozmaz mı? Elbette bozar ama işin bir başka boyutu daha var ki onun da gayet olumlu olduğunu söylememiz gerekir.

Şimdi zaten eğer kişi bir tercüman olarak tercüme ettiği kitabı anlamadan, hissetmeden bir yabancı dilden kendi diline aktarıyorsa ve aktardığı lisanın da kavâidine hâkim değilse, yani Türkçemize derinlemesine hâkim değilse, yaptığı iş bir aktarımdan ibaretse, evet, yapay zekâ bu kişinin işini elinden alabilir. Çünkü onun yaptığı işi zaten makine de yapıyor. Fakat eğer tercümeyi meselâ Cemil Meriç gibi yapıyorsanız, dilinizi ve yabancı dili iyi biliyorsanız, bir metni anlayarak ve hissederek tercüme ediyorsanız, yapay zekâ sizin işinizi elinizden almak bir yana, işinizi daha değerli kılar. Nitekim

yapay zekâ bu işi kötü yapanların yerini aldıkaça siz daha değerli hâle gelirsiniz.

Bu, terazinin iki kefesi gibidir. Terazinin iki kefesinden birine elinizi koyarsanız diğeri zaten yukarı kalkar. Bir diğeri elinizle onu da yukarı kaldırmaya gerek yoktur. Eğer işinizi iyi yapıyorsanız, dile hâkimseniz, lisana hâkimseniz, o zaman yapay zekâ sizin yazarlığınıza da, çevirmenliğinize de, mütercimliğinize de olumlu etkide bulunur. Çünkü sizin gibi olmayanları zaten eleyecektir. Burada “çeviri” ve “tercüme”; “çevirmen” ve “mütercim” kelimelerini kullandık ama şunu ekleyelim: Batı’da bir “translation” vardır, bir de “interpretation”. İlki yazılı bir metni çevirmek için kullanılır; ikincisi ise bir konuşmayı aktarma fiilidir. Örneğin bir devlet başkanının dilini bir diğeri dile simultane bir biçimde aktarıyorsanız siz bir “interpreter”siniz. Almanlar ise şiir çevirisi için ayrı bir kelime kullanırlar: “Nachdichtung.” Bir dildeki şiiri bir diğeri dile, yine şiir formunda aktarmaktır bu kelimenin mânası. Bu incelikler her lisanda vardır. Kendi lisanımızdaki kelime dağarcığımızı genişlettiğimiz oranda bu inceliklerden nasiplenebiliriz.

Zaten bundan sonra yapay zekânın yapamadığını yapmak marifet sayılacak hocam.

Tabii, kesinlikle. Yapay zekâ bunu asla sizin yaptığınız seviyede yapamaz. Çünkü yapay zekâ işi teknik bir biçimde yapar; siz ise işi hissedererek yaparsınız, dediğim gibi lisanın kavâidine hâkim olarak yaparsınız. Bu da sizin işinizi ve sizi daha değerli, daha kıymetli kılar.

Kitap üzerinden gittik ama meselenin tam yerine oturması için bilgi meselesine de temas etmek gerekir hocam. Meselâ kitap bir bilgi kaynağı mı yoksa kültürel bir aksesuar mı hâline geliyor? Bunun yanında bilgiye nasıl bakılıyor? Sadece bilgi toplamakla meşgulüz; bilgiyi kullanmıyoruz. Âdeta bün-yemizde hepsini barındırıyoruz fakat bilmeyi bilmiyoruz.

Tabii bu, Türk akademisinin önemli eksiklerinden biri, bir açıdan da önemli fazlalıklarından biri. Türkiye’de kendisini bir alana ciddiyetle veren bir insan, velev ki öğrenci olsun, Batı’daki muadillerinden çok daha fazla şey bilir. Çok fazla düşü-

nür bilir, çok fazla mesele bilir. Bu arada şunu söyleyeyim: Bir meşhur tercümanımızın söylediği gibi, Türkiye’de sosyal bilim okurları çok heveskârdır; okudukları kitabı iştahla okurlar. Dolayısıyla bilgi bakımından birçok Batılı muadilinden; öğrenciyse Batı’daki öğrenciden, akademisyense Batı’daki akademisyenden ileride olabilir. Fakat bizim sıkıntımız şudur: Biz metodolojide onlar kadar iyi değiliz. Metodolojide onlar kadar iyi olmadığımız için, evet, sadece biliyoruz ama bilgiyi nasıl kullanacağımız konusunda bazı sıkıntılar yaşıyoruz. Bu sıkıntılar nasıl aşılabılır? Burada kendimi meslektaşlarımdan ayıracak değilim; metodolojiyi daha iyi bilerek aşılabılır diyebilirim.

Bir de hocam, toplum kendi değerleri üzerinden kimlik inşa eder. Edebiyat nasıl bir yerde durmalı ki bu kimliği zemin teşkil etsin?

Evet, edebiyat nasıl bir yerde durmalı? Tabii burada edebiyat derken sadece yazılı edebiyatı kastetmiyoruz. Sözlü edebiyattan başlayıp bugüne kadar geleceksek eğer, kendi toplumumuzu anlamak istiyorsak öncelikle anlamamız gereken şeylerden biri, edebiyat metinlerimizle kurduğumuz ilişkidir. Siz eğer bu toplumu iyi anlamak istiyorsanız, bu toplumun değerlerini iyi bilmeniz gerekiyor. Örneğin Türk toplumunu anlamak için anlaşılması gereken insanlardan birinin Ahmet Mithat Efendi olduğunu düşünüyorum. Türklerin yazı makinesi olan Ahmet Mithat Efendi’nin anlaşılması gerektiğini düşünüyorum. Yani eğer edebî metinlerle ilişkinizi bu şekilde kurarsanız, evet, Türkiye’nin hem bugünü-nü hem dününü anlamanız mümkün olur. Çünkü bizim bütün tartışmalarımız aslında edebiyat metinlerinin içerisinde vardır. Burada edebiyatı metne sıkıştırmış olduk; tamam, sorun yok. Fakat bunu çok basit bir mantıkla da anlatabilmemiz mümkün.

Ahmet Mithat Efendi, Namık Kemal, daha sonraki edebiyatçılar, daha önceki edebiyat adamları; bunlar bir çağda yaşadılar ve bu çağın belli başlı sorunları vardı. Örneği dünya ölçeğinde de genişletebiliriz. Örneğin Karl Marx ile Charles Dickens. Karl Marx bir Almandı, Charles Dickens bir İngiliz. Bunların ikisi aynı dönemde yaşamış insanlardı ve

aynı sorunlarla yüz yüzediler. Şimdi biz bugün Karl Marx’ı bir sosyal bilimci olarak değerlendiriyoruz ve onun metinlerini sosyal bilim tahsil eden insanlar böylesi bir gözle okuyorlar. Ama Charles Dickens’a o gözle bakmıyoruz.

Biz, bu iki insanın aynı dönemde yaşadığını ama sadece birinin kendi dönemindeki toplumsal meselelerle ilgilendiğini söyleyebilir miyiz? Böyle bir şey elbette söylenemez. Şüphesiz sanayileşme, kapitalizm, sömürgecilik, aristokrasinin çöküşü, burjuvazinin yükselişi, devrimler, devrim hazırlıkları...

Tüm bunlar Karl Marx’ın, Friedrich Engels’in ilgisini çektiği kadar Charles Dickens’ın da ilgisini çekmişti, Balzac’ın da ilgisini çekmişti. Bizim çağımız için de bu böyledir. Bir çağın problemi varsa bu probleme sadece sosyal bilimciler baksın; diğerleri bigâne kalsın, diğerleri ondan bihaber kalsın gibi bir durum söz konusu değildir.

Bu sebeple edebiyatı okuyacağız ve edebiyattan kendi toplumu-muzu anlayacağız; kendi yaşadığımız travmaları da, yaşadığımız sorunları da öğreneceğiz. Burada edebiyat derken aslında romanı kastediyorum ama edebiyatın sadece romandan ibaret olmadığını unutmamak lazım. Ancak ister istemez romanı merkeze alarak cevap veriyorum, çünkü ben esas itibarıyla romanı önemsiyorum. Biz meselelerimizi oradan anlayabiliriz. Ziya Gökalp’in deyişiyle “Roman, en hakikî sosyolojidir.” Roman, esasında bütünüyle sosyolojidir. Meşhur eleştirmen Terry Eagleton’ın tespiti gayet yerinde: Bilim, bize kavramları verir; edebiyat ise bize tecrübeleri aktarır. Örneğin bizim modernleşme tecrübemiz bütünüyle romandadır. Dolayısıyla gideceğimiz yer Kemal Tahir, Ahmet Mithat ve Namık Kemal olmalıdır.

Teşekkür ederiz hocam.

Ben teşekkür ederim.

Kanaatimce klasikler her zaman değerlerini koruyacaktır. Bugün geçmiş ve bugünüyle çağımızı anlamak istiyorsak gitmemiz gereken yerlerden biri de romanlardır. Roman derken klasik romanları kastediyorum elbette. Onlar her zaman değerlidir. Batı klasikleri, Rus klasikleri hem Batı medeniyetinin temelinde yatar hem de o çağı idrak etmemizi sağlar.

HALIÇ ÜNİVERSİTESİNDE “NECİP FAZIL VE GENÇLİK” PROGRAMI DÜZENLENDİ

Haliç Üniversitesi İslâmî Araştırmalar Öğrenci Topluluğu tarafından organize edilen “Necip Fazıl ve Gençlik” başlıklı söyleşi programı, 21 Mayıs Perşembe günü üniversitenin Etkinlik Salonu’nda gerçekleştirildi.

Üstad Necip Fazıl Kısakürek’in fikir dünyasının, Büyük Doğu idealinin ve gençlik tasavvurunun ele alındığı seminere üniversiteli gençler yoğun ilgi gösterdi. Program, Üstad’ın çileli hayatını ve davasını özetleyen kapsamlı bir sinevizyon gösterimi ile başladı. Sinevizyonun ardından, her biri Üstad Necip Fazıl ile bizzat

mülaki olmuş, onun rahle-i tedrisinden ve sohbetinden geçmiş kıymetli isimler; Prof. Dr. Sami Şener, Dr. Kâzım Albayrak ve Muzaffer Doğan birer konuşma gerçekleştirdi.

Etkinlik kapsamında katılımcı öğrencilere Üstad Necip Fazıl Kısakürek ve Mütefekkiri Salih Mirza-beyoğlu’nun eserleri ile Aylık Baran Dergisi’nin Mayıs sayısı hediye edildi. Program sonunda öğrencilere yemek fişi temin edilerek yemek ikramı yapıldı.

Okuyucularımız için programın tam metnini paylaşıyoruz:

İSLÂMÎ ARAŞTIRMALAR ÖĞRENCİ TOPLULUĞU BAŞKANI SAMET KURT’UN AÇILIŞ KONUŞMASI

“Selamünaleyküm değerli hocalarımız ve kıymetli arkadaşlar.

Bugün burada fikir, edebiyat ve dava şuuru dendiğinde akla gelen en önemli isimlerden biri olan Necip Fazıl Kısakürek’i anlamak üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz. İslâmî Araştırmalar Topluluğu olarak düzenlediğimiz Necip Fazıl ve Gençlik programına hepimiz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Programımız kapsamında Necip Fazıl’ın gençlik anlayışını, fikir dünyasını, Büyük Doğu düşüncesini ve aksiyon yönünü kıymetli hocalarımızın değerlendirmesiyle dinleme fırsatı bulacağız. Bugün bizlerle birlikte

Öğrenci İşleri Dekanımız, sosyolog ve yazar Prof. Dr. Sami Şener hocamız, araştırmacı yazar Dr. Kâzım Albayrak hocamız ve araştırmacı yazar Muzaffer Doğan hocamız bulunuyor. Kıymetli hocalarımızın teşriflerinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Programımız kısa bir sinevizyon gösterimiyle başlayacaktır. Ardından Prof. Dr. Sami Şener hocamızın konuşmasıyla devam edecek, Üstad Necip Fazıl’ın Gençliğe Hitabeti’ni kendi sesinden hep birlikte dinleyeceğiz. Devamında Dr. Kâzım Albayrak ve Muzaffer Doğan hocamızın konuşmalarıyla programımız sürecektir.”

PROF. DR. SAMİ ŞENER NECİP FAZIL, GENÇLİK VE FİKRÎ UYANIŞ

“Değerli hocalarım, sevgili öğrenciler. Bugün, yaşadığı dönemde tanıdığım, birçok sefer beraber olduğum ve eserlerinden istifade ettiğim çok önemli bir insan hakkında konuşmaya çalışacağım. Necip Fazıl, Türkiye’de 50-60 senelik bir etkiye sahip olan bir ufuk insanı. Onu öncelikle bir fikir adamı olarak anlamamız icap ediyor. Fikir adamı dediğimiz zaman, toplumu anlamaya çalışan, toplumsal problemleri tahlil eden ve onları çözüme kavuşturan bir insandan bahsetmiş oluyoruz.

Necip Fazıl, belli bir dönemden sonra şahsi hayatını bir kenara bırakmış; bütün çabalarını ve çalışmalarını toplumu, medeniyetini anlatmak ve yaşatmak üzere yoğunlaştırmıştır. Biliyorsunuz, 1930’lardan sonra Türkiye, İstiklal Harbi’ni yaptıktan sonra yeni bir döneme geçiyor. Bu dönemde Batılı uzmanların ve birtakım yabancı anlayışların ülkemizin sisteminde hâkimiyet kurduğunu görüyoruz. İstiklal Savaşı’nı yapan toplumun dünya görüşünün dışında, yeni bir dünya görüşünün Türkiye’de etkili

hâle getirildiğini müşahade ediyoruz. Edebiyatta, fikirde, siyasette, estetikte tamamen Batılı bir dünyanın topluma empoze edildiği bir zaman dilimi..

Bu empoze, toplumun inancını ve idrakini hiçe sayarak yabancı bir sistemin dayatılması manasını taşır. Psikolojik ve sosyolojik açıdan böyle bir zoraki değişimin toplumda yaşama ve kendisini sürdürebilme imkânı zordur. İktisadi ve siyasi

yap,ı Batı'nın kurallarıyla oluşturulduğunda, 650 yıllık muazzam bir Osmanlı dönemi, Selçuklu ve diğer İslâm-Türk medeniyetlerini hesaba kattığımızda, yanlış ve hatalı bir gelişmenin başladığını söyleyebiliyoruz. İngiliz medeniyet tarihçisi Toynbee'nin medeniyetlerin ömrüne biçtiği 300 yıllık süreye karşılık, bizim Osmanlı medeniyetimizin tek başına 6000 yıl gibi bir sürede hayatta kaldığını görüyoruz. Hâl böyleyken, Batı'nın zorakı bir şekilde yaşama tarzının adapte edilmesine neyin sebep olduğunu anlamakta güçlük çekiyoruz. Eğitim, pozitivist bir mantıkla yürütülmeye çalışılıyor. Amerika'dan gelen uzmanların direktifleriyle büyük ölçüde maddi alana yönelen bir sistem hâkim kılınıyor.

Sosyal psikolog Prof. Dr. Mümtaz Turhan, Kültür Değişimleri kitabında bir topluma zoraki olarak bir kültürün empoze edilemeyeceğini net biçimde ortaya koymaktadır. O döneme baktığımızda, yönetici bir azınlığın Batı'yı olduğu gibi benimsemesine karşılık, büyük çoğunluğun bu kültürle zoraki bir şekilde dönüştürülmeye maruz bırakıldığını görüyoruz.

Necip Fazıl'ın iki dönemi var: 1934 öncesi ve 1934 sonrası. Gençliğinde arayış sancıları çeken ve birçok konuyu kendi kendine soran bir deha kendisi.. Şiirleriyle, yazılarıyla birçok kimseyi tesir altında bırakan ve alaka ile izlenen bir insan. Fakat 1934'te Seyyid Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri ile tanıştıktan sonra hayatını bambaşka bir hedefe yönlendiriyor. O andan itibaren Necip Fazıl, eski itibarını belli kesimlerde kaybetmeye başlıyor. Yusuf İslam'ın söylediği bir söz vardır; İngiltere'de çok meşhurken, Müslüman olduktan sonra çevresindeki bütün medya ilgisi kesiliyor. Kendisinin ifadesiyle, "şatafatlı ışıklar birer birer sönüyor". Bir insan inancının aslına rücu ettirdiğinde, o inancı anlayamayan insanların inanç ve düşünceye karşı garip bir tahammül-süzlüğü ortaya çıkıyor.

Necip Fazıl, Türkiye'de millî ve ahlâkî değerlerin terk edilmesinin sancısını derinden hisseden ve kendi medeniyetimize dönüş hareketinin başlaması gerektiğine inanan bir mütefekkidir. Bu konunun tahlilinde Batı-Doğu mukayesesi yaptığını görüyoruz. Batı o dönemde bir moda olarak benimseniyor; Batılı elbiseler, Batılı müzik, Batılı yaşama şekli... Bunun getireceği önemli sonuçlar ihmal ediliyor. Necip Fazıl, "Aslında bir kurgu ile karşı karşıyayız; bu kurgu, Batı'nın Doğu'dan daha üstün olduğu kurgusudur." diyor. Hâlbuki Çin, Hint ve İslâm medeniyetlerinin Batı'dan çok daha önce, gerek sosyal, gerek teknolo-

jik alanda devasa buluşlar yaptığını tarih kaydediyor. Batılı bilim adamlarının bulgularının, İslâm dünyasında en az 800 yıl önce dile getirildiğini kaynaklardan okuyoruz. Dolayısıyla Üstad, bu aşağılık kompleksinin üzerimizden atılması gerektiğini haykırıyor.

Cumhuriyet inkılaplarının, toplumun ruh ve sosyal gerçeklerine aykırı olduğunu söylerken, biraz daha geriye gittiğimizde, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemi inkılaplarının da tamamen toplumun kültürel köklerinden kopuk oluştuğunu ispatlıyor. Felsefe eğitimi Fransa'da alıyor, Felsefeyi bir akademik kariyer meselesi olarak değil; bilgiyi, toplumun problemlerini çözmek ve toplumsal dirilişi sağlamak için bir silah olarak anladığını görüyoruz. Batı felsefesini, ideolojilerini, bizzat Batı'nın kendi iç dinamizmi içerisinde Rönesans'a kadar inceliyor. Rönesans'ın bile asıl kaynağına inilmediğini, tamamen dinî ve ahlâkî değerlerden uzak bir sapma hareketi olduğunu bize gösteriyor. Merhum Cemil Meriç'in yanındayken bizzat dinlediğim bir tespiti vardır. Cemil Meriç; "Biz hepimiz düristlükten saptık, gerçekleri haykırma konusunda geri durduk ama bu konularda tek haykırın, tek cesur ses Necip Fazıl'dı!" demişti. Gerçekten Necip Fazıl, tek başına bir nesli, bir kültürü dinamik hâle getirebilmek için devasa bir çaba içine girmiştir.

Lise çağlarında Büyük Doğu dergisini alır, okula giderdim. Arkadaşlarım benden isterdi, birlikte o dergiyi okurduk. Biz o dönemlerde Necip Fazıl'ı tanıdık; Erenköy'de oturduğum yıllarda Erenköy Kırathanesi'ne geldiği vakitlerde yanında bulunduk. Bizim için kelimenin tam manasıyla yaşayan bir mücadele adamıydı. O sadece bir şair değildi; kelimeleri bu kadar ustaca kullanan, Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu eseriyle felsefi meseleleri bu denli derinlikli izah eden eşine az rastlanan bir düşünce adamıydı. Batı felsefesini o kadar öz, o kadar rafine bir şekilde ve az hacimli bir esere sığdırabilmek, herkesin harcı olan bir iş değil..

Necip Fazıl bir nesil inşa etti. Mehmed Âkif'in "Asım'ın Nesli" dediği gibi, o da bir gençlik tasavvur etti ve bu gençliğe bir emanet bıraktı. Bu emanet; kendi kimliğini bilmek, Batı'yı gerçekleriyle kavramak, kendini korumak ve kendi değerlerini ortaya koymak noktasında tavizsizce dik durmaktır. Bu dik duruşu sebebiyle hakkında sayısız dava açıldı. Necip Fazıl'a tarihi açıdan, felsefi açıdan, edebî açıdan büyük borcumuz var. O, yaşadıkça yaşayacak bir ulu çınardır. Allah'tan rahmet diliyorum. Teşekkürler.

DR. KÂZIM ALBAYRAK NECİP FAZIL VE AKSİYONU

"Kıymetli hocalarım, sevgili gençler.

Biraz önce okunan Gençliğe Hitabe'nin peşinden Necip Fazıl'ın aksiyonunu anlatacağım. Güzel bir tevafuk oldu. Necip Fazıl bize çok mühim bir çerçeve çizdi, bu hitabe aynı zamanda bir vasiyettir. Ben de bu merkez etrafında ilerleyeceğim. Vefatının 43. Sene-i devriyesinde Üstad Necip Fazıl'ı rahmetle yâd ediyorum. Bu programı organize eden İslâmî Araştırmalar Topluluğu'na da teşekkürlerimi sunuyorum.

Konuşmamın çerçevesini çizeyim: Önce aksiyon kavramıyla Necip Fazıl'ın nasıl bütünleştiğini izah edeceğim. Ardından Büyük Doğu çizgisinin takibini ve devamını anlatıp kısa bir değerlendirmeye neticelendireceğim.

Necip Fazıl kimdir? Onu tanımlayacak asli ifademiz şu olmalıdır: "Fikir, sanat ve aksiyon adamı." Bir kişiyi kendi kaynağından tanımamız elzemdir. Rivayetlerle, söylentilerle, medyada duyulanlarla hüküm verilmesi hatadır. Kendi kaynağında kendini, fikriyatını nasıl ifade ettiğine bakmak zorundayız. Eserlerini okuyup derinlemesine bir kanaat sahibi olmak icap eder. Allah'a şükür eserleri ana dilimizdedir ve Üstad, Türkçenin bir şahıkasıdır.

Necip Fazıl, "aksiyon" kavramını çok sever ve bu kavramı derinleştiren isimdir. Bu kavramın tam karşılığının "amel" kelimesi olduğunu belirtir. Amel kelimesi, İslâm'ın en temel mefhumlarından biridir. Üstad, alelâde işlere "aksiyon" denemeyeceğini söyler. Bir hareket vardır fakat gagesiz iş, amel

mertebesine erişemez. Amel, gayeli iş demektir. Necip Fazıl'ın aksiyon tanımı şudur: "Büyük fikir ve onun büyük iş hâline inkılabı." Arkasında gayeli bir fikir bulunacak ve o fikir iş hâlinde tecelli edecek. Aksiyon budur! Ve bu aksiyonun arkasındaki fikir, Büyük Doğu sistemidir.

Kur'an-ı Kerim'de Allahu Teâlâ, "İman edin ve amel-i salih işleyin" buyurur. Dikkat ederseniz amel kelimesi imanın peşinden gelir. Üstad'ın sistemleştirdiği hususlar, İslâmî kaynaklardan süzülme hakikatlerdir. Sosyologların, tarihçilerin, İslâmî ilimler tahsil edenlerin ondan öğreneceği devasa bir birikim mevcuttur. Cumhuriyet devrimleriyle beraber yaşanan tarihî ve ruhî kopukluğu giderici bir fikir sistemi, bir ideolocya ortaya koymuştur. O, kurucu bir roldedir. Onu sadece bir şair olarak anmak,

meseleyi saptırmaktan ibarettir. "Sultanu's-Şuara"dır, sanatı harika kullanır fakat asıl amacına, neye hizmet ettiğine ve ardında ne bıraktığına bakmak zorundayız.

Onun hakkında "Bir mısraı bir millete şeref vermeye yeter." denmiş. El üstünde tutulmuş, ayakları altına kırmızı halılar serilmişken, her türlü imkânı elinin tersiyle itiyor ve zindanı tercih ediyor. Akıl kârı mı şimdi bu? Elbette akli aşılıyor! Bu bütünüyle aşkın, imanın ve davanın

tecellisidir. Akıl davası yürüten rasyonalistlere de buradan bir eleştiri sunmuş oluyoruz. Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu eserinde eski Yunan'dan Roma'ya bütün Batı felsefesini harmanlayıp kritiğini yapıyor ve karşısına İslâm tasavvufunu bir abide gibi dikeyyor. Akıl var elbet fakat o akli ruhla ve imanla şaha kaldırıyor.

Necip Fazıl fildişi kulede, rahat köşesinde, risksiz bir biçimde sadece sanat için sanat yapma kolaylığına sapabilirdi. Fakat o, fildişi kulesini terk edip topluma atılıyor. Ne sebep oluyor ondaki bu değişime? 1934 yılında Seyyid Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri ile tanışması, ruhunda o büyük inkılabı, o muazzam dönüşüme sebep oluyor. Ardından Büyük

Doğu dergilerini çıkararak rejime, zamana ve mekâna meydan okuyor: "Ne yaptınız mukaddes emaneti!" diye gürleyor. Mukaddes emanet yere düşürülmez. Bedel ödenecekse ödenir. Hele o zamanların aksiyona yabancı, haklarını aramaktan bile çekinen Müslüman gençliği düşünürsek, o günlerden bugünlere gelmemizde Üstad'ın üflediği aksiyon ruhunun büyük payını anlamış oluruz. O fikirde ve fiilde yol açıcıdır.

Ne diyor muhasebesinde: "Ne çıkar bir yola düşmemiş gölgem / Yollar ki Allah'a çıkar bendedir." Bu muhasebeyi her birimizin idrak etmesi elzemdir. Bedenimiz için, sadece maddiyat için yaşayarak insan vasfına erişebilir mi? İnsan mücerretlere sahip olan, hatta onları toplayan bir varlıktır. Sıkıntısız, pürüzsüz bir hayat isteyen daha büyük açmazlara düşer. Varoluş ıstırabını çekmemiz, çileyi göğüslememiz şarttır. Kaçmak çözümsüzlüktür.

İman ve Aksiyon konferansı, onun davasını en net anlattığı metinlerden biridir. Necip Fazıl bir aksiyon adamıydı. Necip Fazıl'ı ifade edecek en güçlü kelime bana göre "Vecd"dir. Vecd, imanın iç şartı; o bir vecd adamı, dava adamı, ahlâk adamıdır. Üstad, Allah'ın mutlak faal ve aksiyon sahibi olduğunu anlattıktan sonra, Peygamber Efendimize gelen "Ey örtülere bürünen Nebi, kalk ve uyar!" hitabının sarsıcı bir aksiyon emri olduğunu belirtir. Aksiyon sürecinde kemale eren Veda Hutbesi'ni "İslâm'ın bilançosu" olarak tanımlar. O, hikmet ve irfan adamıydı. İrfan, daima ilmin üstündedir.

Üstad'ın sahabe tanımını aynen nakletmek istiyorum: "Sahabe, nurunu Ondan, Nur Merkezinden alan fert. Her yerde, her vesileyle ve her şart altında, daima nâr-ı beyza - beyaz ateş hâlinde etrafına kıvılcım yağdırıcı bir aşk, hararet, hareket ve hamle kaynağıdır." Bakın, bu tanım bütünüyle aksiyonun merkezidir. Üstad'ın en çok atfı yaptığı âyetlerden biri, insanın yeryüzünde eşyaya ve hâdiselere tasarruf etmesi için halife olarak yaratıldığını bildiren Bakara Suresi, 30. âyetidir. En çok kullandığı hadis-i şerif ise "İki günü birbirine eşit olan aldanmıştır" ikazıdır. Tekâmül durursa tereddi başlar.

Onun ikinci sırada zikrettiği ise "Allah'a isyan olan yerde mahluka itaat yoktur." hadisidir.

Necip Fazıl bir dava ve ideal adamıydı. Gaye ile idealin farkını şöyle billurlaştırır: "Her ideal bir gayedir fakat her gaye ideal değildir. Gayeler aşağılara düşebilir, idealler düşemez... Bir subayın mareşal, bir tüccarın milyoner olma ihtiras ve gayesi ideal değildir; fakat o subayın hayalinde bir "Altun Ordu" nizamı yaşıyor ve o tüccarın emelinde içti-mai bir davanın harcına sarf edilecek bir servet fikri hüküm sürüyorsa, bu tiplerden ikisi de ideal sahibidir."

İdealsiz insan kuru, yaban ve ölüdür. Gençlikten beklediği; İslâm inkılabı ve Büyük Doğu'nun zuhurudur. Kendi baş eseri İdeolocya Örgüsü, dünyaya yepyeni bir düzen teklifidir.

Gençlik dönemimizde bir yol, bir istikamet arıyorduk. O dönem MTTB var, Akıncılar var. Biz millî ve manevi ölçülerimizle Akıncılar'a yakın hissediyorduk kendimizi. Akıncılar'ın fikir ve mana babası Salih Mirzabeyoğlu, Gölge ve Akıncı Güç dergilerini çıkarıyor. Biz Üstad'ın kahramanlıklarına, şiirlerine hayranken, Salih Mirzabeyoğlu İdeolocya Örgüsü'nü merkeze aldı. Bize eşya ve hâdiseler karşısında pusulamızın o eser olduğunu gösterdi. "İslâm ruhunun eşya ve hâdiseler karşısında "nasıl" tavrını temsil eden Büyük Doğu gövdesine mukabil İBDA, onun taşıyıcı "niçin" kanatlarıdır, onun içindir, onun gayesidir ve gayesi odur." diyerek aksiyon cephesini tesis etti. Üstad'ın Salih Mirzabeyoğlu'na bıraktığı vasiyet de fikirle aksiyonu mezcetmek üzerine kuruludur.

Hülasa olarak; bu millete yapılan en yıkıcı tahribat, İslâm gömleğini çıkartıp ona Batılı gömleğini giydirmeye çabasıdır. Kurtuluşumuzun yolu da İslâm gömleğini tekrar kuşanmamızdır. Büyük Doğu İdeolocyası, çağımızda giyeceğimiz o hakikat gömleğidir. Aksiyonumuzu yitirdiğimiz için her şeyimizi kaybettik; aksiyonumuzu kazandığımızda her şeye yeniden kavuşacağız. Hepinizi Büyük Doğu idealinin fikir ve aksiyon gençliği olarak muhabbetle selamlıyorum."

Akıncılar'ın fikir ve mana babası Salih Mirzabeyoğlu, Gölge ve Akıncı Güç dergilerini çıkarıyor. Biz Üstad'ın kahramanlıklarına, şiirlerine hayranken, Salih Mirzabeyoğlu İdeolocya Örgüsü'nü merkeze aldı. Bize eşya ve hâdiseler karşısında pusulamızın o eser olduğunu gösterdi.

MUZAFFER DOĞAN BÜYÜK DOĞU DÜŞÜNCESİ

“Öncelikle hepinizi muhabbetle selamlıyorum. Ben uzun zaman öğretmenlik yaptım, siyasetle iştigal ettim, belediye başkanlığı görevlerinde bulundum. 73 yaşının içindeyim. Hazret-i Ömer’le ilgili bir kitap kaleme aldım ve oraya onun şu muazzam sözünü bilhassa koydum: “En büyük şeref kaynağımız Müslümanlığımızdır!”

Nevşehir’den çıkıp büyükşehre göç ettik. 1970’li yıllarda öğrenci hareketlerinin ortasında bulduk kendimizi. Paris’ten, Londra’dan sıçrayan bu hadiselerin tam göbeğinde, o fırtınalı gençlik yıllarında Üstad’ı tanıdım ve onun davasına bağlandım. Onun 100 ciltlik devasa bir eseri var.

1980 darbesi yapıldığında ben İstanbul Sefaköy Lisesi’nde öğretmendim. Sıkıyönetim var. Üstad’ın vefat haberi geldi. Müdürden izin istedim, sıkıyönetimi gerekçe göstererek izin vermedi. “Öğretmenlikten vazgeçiyorum, cezaysa ceza, ben o cenazeye gidiyorum!” diyerek yola koyuldum. Gidiş o gidiş. Cenazede çıkan hadiseler sonucunda tutuklandık, 50 kişi günlerce hücrelerde Gayrettepe’de tutulduk. Sonra Selimiye Kışlası’na gönderildik. 8. gün askerî savcı dosyamızı inceliyordu. Ne bende ne de yanımdaki dostlarda zerre kadar korku vardı; herkes cesaret içindeydi. “Ölünceye kadar yatsak değer, bize hakkı, doğruyu, adaleti öğreten bir büyük insanın cenazesine katılmışız” diyorduk. O Üstad ki, hepimize hitaben “Zindandan Mehmed’e Mektup” şiirini kaleme almıştı.

Sevgili gençler, biz Üstad’dan aldığımız vecdle, heyecanla hep o ruhu sınıflarda, liselerde gençlere aşılamanın derdini taşıdık. İnsan yalnızca bedeniyle var olmaz; asıl idealleriyle, aşklarıyla, davasıyla

insandır. Hamdolsun, bizlere bu idraki öğreten Necip Fazıl’dır.

Şiiri, edebiyatı iyi bilen bir edebiyat hoca-sı sıfatıyla iddia ediyorum: O, Türk şiirinin mutlak zirvesidir. Çile eseri, bu zirvenin beratıdır. İçinde Allah, insan, ölüm, şehir, tecrit, kahramanlar gibi derin mefhumlar işlenir. Üstad’ın kahramanları başkadır; Yunus’tur, Seyyid Abdülhakim Arvası’dır ve elbette en büyük kahraman Kâinatın Efendisi (s.a.v.)’dir.

Necip Fazıl, sanatını sadece sanat için icra etmiyordu. Kendisi de “Şiirlerim ve Şairliğim” başlıklı manifestosunda “Biz şiiri iman için bilmişiz” der. Kâinatı yüzü suyu hürmetine yarattığı O yüce Peygamberin davasında, şiiri o “mukaddes eşğin süpürgesi” olarak vasıflandırır. Şiire hakir bakmaktan ziyade, onu en üstün makama, Peygamber eşğine hizmetkâr ederek şereflendirmektir bu. “Şair de boynundaki süpürücülük borcuyla insanoğlunun en yüksek rütbelilerinden birisidir.” diyerek kendi makamını tevazu ile çizerek.

Üstad’ın baş eseri İdeolocya Örgüsü’dür. Şairliğinin zirvede olduğunun farkında olduğu kadar, tefekkürde de mutlak zirvede yer aldığını bilir. 50 yılını verdim ben bu kitaplara. Hazret-i Ömer Efendimizin vurguladığı gibi en büyük şerefim Müslümanlığımıdır; bütün efradını câmi, ayyarını mâni bir şekilde Müslümanım. Bununla birlikte en büyük bahtiyarlıklarımın biri de Necip Fazıl gibi ufuk bir insanı tanımak ve onun davasına raptolmaktır.

İdeolocya Örgüsü’nün yanı sıra Çöle İn en Nur eseri; Peygamber Efendimizin hayatını eşsiz bir vecd ve aşkla kelimelere döker. Onu okuduğunuzda kalbinizde uyanan yangını tarif etmek muhaldir. Her Ramazan ayında mutlaka o eseri sahurda hatmederim. Meselelere bakışımızı, Mevlana’nın pergel metaforundaki gibi şekillendirmeliyiz: “Hemçü pergarem, der pây-ı şeriat üstüvâr, / Pây-ı diger seyri heftâd ü dü millet mîkûnem.” (Ben bir pergelim; bir ayağımla şeriata sınımsız sabitlendim, diğer ayağımla dünyadaki yetmiş iki milleti gezerim.)

Kâzım Albayrak hocamız, Necip Fazıl’ın hadis ilmine vukufiyetini çok güzel bir eserde topladı. Hâlbuki Üstad, bildiğimiz manada klasik İslâmî ilimler tahsili görmemişti. O, Fransa’da Sorbonne’da felsefe tahsil etmişti. Paris’in bohem hayatına kapıldığı o yıllarda dünyaca ünlü filozof Henri Bergson, dersine gelmeyen Üstad’ı sorduğunda dehasını nasıl fark

ettiğini anlatır. Allahu Teâlâ o adamı alıp Beyoğlu Ağa Camii’nde büyük bir Allah dostunun önüne diz çöktürüyor. O diz çöküş, Türkiye’de yüz binlerce gencin istikametini bulmasına sebep oluyor.

Üstad “Ver cüceye onun olsun şairlik / Şimdi gözüm büyük sanatkârlıkta” der. Büyük sanatkârlık, bu mukaddes davayı inşa etmektir. Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinin muhasebesini yaparken, dayatılan sahte kahramanları ve o üç çığırın tarihî gerçeklerini gözler önüne serer. Kendi eseri için “Ben bu eseri yazmak için yaratıldım” diye haykırır. Diğer bütün muazzam şiir ve tiyatro kitaplarını, bu ana eserin etrafındaki “müştemilat” olarak nitelendirir.

Büyük Doğu, sadece dışarıya doğru atılan bir adım değil, evvela kendi içimize, “Rüzgârdan hafif topuklarla hakikate doğru yürümek” eylemidir. Fiziki varlığımız toprağa girecek ancak ruh dünyamızı ana kaynaklarla sağlam beslememiz elzemdir.

Osmanlı tarihi uzmanı Prof. Dr. Osman Turan’ın aktardığı bir hadiseyle sözlerimi tamamlamak istiyorum. Üstad, Ankara’ya gittiğinde Osman Turan’ın misafiri olur. Turan’ın evindeki devasa kütüphaneyi görünce, “Ah Osman” der, “Ben de hayatım boyunca kütüphaneler dolusu kitap biriktirdim ama zindanlara gire çıkı kitaplarım müsadere edildi, polisler alıp götürdü.” Osman Turan’ın cevabı ise muazzamdır: “Üstadım, sizin kütüphaneden müstağnisiniz! Sizin bizzat kafanız bir kütüphane.” Kafası kütüphane olan o deha, işte böyle devasa eserler yazdı ve muhteşem bir nesil yetiştirdi.

Sözlerimi, Üstad’ın Destan şiirindeki o yakıcı mısralarıyla ve bir dua niyetine noktalıyorum. Dinleme lütfunda bulunduğunuz için hepinize teşekkür ediyorum.

Bıçak soksan gölgeme / Sıcacık kanım damlar. / Gir de bir bak ülkeme: / Başsız başsız adamlar...

Ağlayın, su yükselsin! Belki kurtulur gemi. Anne, seccaden gelsin; Bize dua et, e mi?”

Bugün bizlerle birlikte olan kıymetli hocalarımıza ve programımıza iştirak eden tüm misafirlerimize teşekkür ediyoruz. Necip Fazıl’ın şu meşhur sözüyle programımızı nihayete erdirmek istiyoruz: “Kim var denildiğinde, sağına ve soluna bakmadan, fert fert ben varım diyebilen bir gençlik!” Hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyor, Allah’ın rahmetini ve mağfiretini diliyoruz.

İDEALSİZ BİR GENÇLİK: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK

Av. Emrecan Çetin

1. GİRİŞ

Bu yazıyı aslında birkaç ay evvelinden beri yazmayı planlıyordum. O süreçte bazı avukat meslektaşlarımız ve çocuk suçlarına yönelik soruşturma yürüten savcı ahababım ile yaptığım sohbet neticesinde “Suça Sürüklenen Çocuk” kavramı üzerine düşünmeye başlamıştım. Bir çocuğun ya da bir ergenin neden suç işleyeceği, suç işleme sâiki gibi ceza hukuku pratiğinde karşımıza çıkan ve kriminoloji çalışmalarına konu olan bu hususun arkasında neler olabileceğini düşünüyordum. Bu mesele sadece hukukî açıdan değil, içtimaî açı-

Özellikle suça sürüklenen çocuklar bakımından ıslah ilkesi hayatî bir önem taşımaktadır. Zira çocuklar; henüz kişilik gelişimlerini tamamlamamış, çevrenin tesirlerine son derece açık ve yönlendirilebilir fertlerdir. Bu nedenle çocukların işlediği fiiller çoğu zaman bilinçli ve yerleşik bir suç iradesinden ziyade; anlık yönelimlerin, yanlış rol modellerin veya ihmâl-kâr sosyal çevrelerin bir yansımasıdır.

dan; sosyoloji, psikoloji ve ahlâk felsefesi nazarıyla da ele alınması gereken ve hatta bilfiil bir çalışma yürütülmesini icap ettiren hususlardan biri olabilir.

Bu meselelerin tahkiki esnasında ülkemizde nisan ayı itibarıyla iki okula saldırı düzenlendi. Bu saldırıyı düzenleyenlerin yaşlarının 14 ve 19 olması, yukarıda zikrettiğim hususlar açısından ele alınması gerekecek bir mevzu olarak kamuoyu karşısına çıktı. Ancak tabiatım ve düşüncem gereği, gündem üzerinde ilave köpük oluşturmamak adına hamasetten ve sloganlardan uzak bir şekilde bu meseleyi ele almak istiyorum. Avukat olarak her ne kadar doğrudan ceza hukuku çalışmıyor

olsam dahi, hukukçu olmam dolayısıyla bu meselelerle alâkadar oluyorum ve ceza hukuku alanında çalışan meslektaşlarımızla bu meseleleri tartışıyoruz. Burada karşımıza gündemin popüler konuların-

dan olan ekonomik sıkıntıların mı buna sebep olduğu, diğer bir popüler konu olan dizilerin mi buna yol açtığı hususu tartışmalı olmakla beraber, medyada beşinci kol faaliyeti olarak daima bu konuların ön plana çıkarıldığını görüyorum.

Neticede daha da gerekçelendireceğim üzere başta şunu belirtmeliyim ki; yeni gelen kuşağın gerek entelektüel açıdan gerek başkaca hayat kabiliyetleri açısından herhangi bir ideali, gelecek projeksiyonu ve perspektifi doğrultusunda şüpheli olduğu âşikârdır. Bu sebeple idealini kaybetmiş; herhangi bir düşünce ve ruh dünyasına girmeyen ve belki de giremeyen gençlerin kendilerince belirlediği “kısa yollar” ile bir şeyler yapmaya çalıştığı görülmektedir. Bu yazı kapsamında öncelikle meseleyi ceza hukuku bağlamında ele alarak suça sürüklenen çocuk meselesine dair teknik ve hukukî detaylardan bahsederek giriş yapacağım. Bu kapsamda ceza hukukunun amacı, felsefesi ve genel hükümleri bağlamında yazılmış akademik eserlerden ve ceza hukuku pratiğinde var olan Yargıtay kararlarından faydalanmış olsam dahi, bu yazının muhteviyatı gereği akademik bir makale olmaması sebebiyle doğrudan atıf yapmayı tercih etmedim.

2. CEZA HUKUKUNUN AMACI

Ceza hukuku; en temel anlamıyla içtimaî düzeni korumak, fertlerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almak ve hukuk düzenine yönelen ihlâllere karşı yaptırım mekanizması oluşturmak amacıyla varlık gösterir. Ancak bu tanım, ceza hukukunun klasik ve dar çerçevesini ifade eder. Günümüzde ceza hukukunun amacı, yalnızca işlenen fiile karşılık bir yaptırım uygulamak değil; suçun nedenlerini anlamak, suçun tekrarını önlemek ve ferdi yeniden topluma kazandır-

maktır. Bu yönüyle ceza hukuku, salt bir “cezalandırma hukuku” değil, aynı zamanda “içtimaî bir düzenleme ve iyileştirme hukuku”dur.

Ceza hukukunun fonksiyonları doktrinde genel olarak üç başlık altında incelenmektedir: genel önleme, özel önleme ve ıslah. Genel önleme, ceza normlarının varlığı ve uygulanması yoluyla toplumun diğer fertlerinin suç işlemekten caydırılmasını ifade eder. Özel önleme ise suçu işleyen kişinin yeniden suç işlemesini engellemeye yöneliktir. Bununla birlikte, modern ceza hukukunun belki de en kritik amacı ıslah, yani failin yeniden topluma kazandırılmasıdır. Bu noktada ceza, yalnızca geçmişte işlenen bir fiilin karşılığı değil, aynı zamanda geleceğe yönelik içtimaî bir yatırım olarak görülmelidir.

Bu yaklaşımın somutlaşmasında “Suçu cemiyet hazırlar, fert işler.” sözü önemli bir referans noktasıdır. Bu ifade, suçun yalnızca ferdi bir tercih ya da ahlâkî zafiyet sonucu ortaya çıkmadığını; aksine içtimaî, ekonomik, kültürel ve çevre şartlarının bir ürünü olduğunu vurgular. Gerçekten de ceza hukuku pratiğinde, özellikle suça sürüklenen çocuklar bakımından, suçun oluşum sürecinin incelenmesi, failin içinde bulunduğu sosyal çevrenin değerlendirilmesi ve suç davranışını tetikleyen faktörlerin analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Yoksulluk, eğitime erişimde eşitsizlik, aile içi şiddet, ihmâl, kötü çevre koşulları ve sosyal dışlanma gibi faktörler, ferdi suça yönelten başlıca sebepler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda ceza hukukunun yalnızca “faili cezalandırma” refleksiyle hareket etmesi, sorunun kaynağını göz ardı etmek anlamına gelecektir. Zira bu durumda ceza, yalnızca sonucu hedef almakta ancak sebebi or-

tadan kaldırmaya yönelik bir işlev üstlenmemektedir. Oysa çağdaş ceza hukuku anlayışı, suçun arka planını dikkate almayı ve buna uygun ferdileştirilmiş çözümler geliştirmeyi zorunlu kılar.

Özellikle çocuklar söz konusu olduğunda, bu yaklaşım daha da belirgin hâle gelmektedir. Suça sürüklenen çocuklar bakımından ceza hukuku; cezalandırıcı olmaktan ziyade koruyucu, destekleyici ve eğitici bir nitelik taşımaktadır. Nitekim çocukların kişilik gelişimlerinin tamamlanmamış olması, irade ve muhakeme yeteneklerinin yetişkinlere kıyasla sınırlı olması ve çevre tesirlerine daha açık olmaları, onların ceza hukuku karşısındaki konumunu farklılaştırmaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik ceza politikalarında "ceza" kavramı ikinci planda kalmalı; öncelik, çocuğun yüksek yararı ilkesine uygun şekilde rehabilitasyon ve topluma kazandırma olmalıdır.

Bu çerçevede ceza hukuku pratiğinde hâkim, savcı ve diğer uygulayıcıların yalnızca normatif düzenlemelerle sınırlı kalmayıp failin sosyo-ekonomik durumu, aile yapısı, eğitim geçmişi ve psikolojik durumu gibi unsurları da dikkate alması gerekmektedir. Bu durum, cezanın ferdileştirilmesi ilkesinin de bir gereğidir. Aksi hâlde, her fail için aynı ölçüde ve aynı nitelikte ceza uygulanması, adalet duygusunu zedeleyebileceği gibi suçun tekrarını önleme noktasında da yetersiz kalacaktır.

Sonuç olarak ceza hukuku; yalnızca suç işlendikten sonra devreye giren bir yaptırım mekanizması değil, aynı zamanda suçun oluşumunu engellemeyi, ferdi topluma kazandırmayı ve içtimâî barışı tesis etmeyi amaçlayan bütüncül bir sistemdir. "Suçu cemiyet hazırlar, fert işler." sözü, ceza hukukunun bu bütüncül yaklaşımını hatırlatan önemli bir ilke niteliğindedir. Bu ilkenin ceza hukuku pratiğinde

dikkate alınması, özellikle suça sürüklenen çocuklar bakımından daha adil, daha insani ve daha etkili sonuçların ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Bir başka anlatımla, içtimâî sözleşme dediğimiz üzere devlet ile fertler arasında akdedilmiş olan anlaşma çerçevesinde, ihkâk-ı hakkın fert elinden alınarak devlete verilmesi suretiyle devletin ferdin korunmaya değer hukukî haklarını kapsamaması neticesinde ortaya çıkan cezalandırma müessesesi, ceza hukukunun temelini oluşturmaktadır.

3. İNSANIN MASUM OLDUĞU VE FERDİN ISLAH EDİLMESİ

Ceza hukukunun en temel kabullerinden biri, insanın doğası gereği "suçlu" olarak değil, "masum" olarak dünyaya geldiğidir. Bu yaklaşım, yalnızca felsefî bir önerme değil; aynı zamanda modern hukuk sistemlerinin üzerine inşa edildiği bir ilkedir. Nitekim ceza yargılamasının temel prensiplerinden biri olan masumiyet karinesi, ferdin suçu sabit oluncaya kadar suçsuz kabul edilmesini güvence altına almaktadır. Ancak bu ilke, yalnızca yargılama sürecine ilişkin teknik bir kural olmanın ötesinde, insanın doğasına dair daha derin bir kabulü de içerisinde barındırır: İnsan, özünde kötülüğe meyilli bir varlık değil; şartların, çevrenin ve deneyimlerin etkisiyle davranış geliştiren bir varlıktır.

Bu noktada ceza hukukunun insana yaklaşımı, onu yalnızca işlediği fiil üzerinden tanımlamak yerine, o fiile götüren süreci anlamaya yönelmelidir. Zira bir ferdin suç işlemiş olması, onun bütünüyle "suçlu bir kimlik" taşıdığı anlamına gelmez. Aksine çoğu zaman bu fiil; sosyal çevre, aile yapısı, ekonomik yetersizlikler, eğitim eksikliği ve psikolojik etkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda ferdin cezalandırılması kadar, hatta ondan daha

önemli olan husus, ferdin yeniden topluma kazandırılmasıdır.

Islah kavramı, ceza hukukunun insana bakışını en açık şekilde ortaya koyan unsurlardan biridir. Islah; failin yalnızca cezalandırılması değil, aynı zamanda davranışlarının düzeltilmesi, içtimâî normlara uyum sağlayabilecek bir fert hâline getirilmesi ve yeniden suç işlemeyecek şekilde yönlendirilmesi anlamına gelir. Bu yönüyle ceza, bir "intikam aracı" değil, bir "dönüşüm aracı"dır. Modern ceza hukuku sistemlerinde infaz rejimlerinin, denetimli serbestlik uygulamalarının, eğitim ve rehabilitasyon programlarının varlığı da bu anlayışın bir sonucudur.

Özellikle suça sürüklenen çocuklar bakımından ıslah ilkesi hayati bir önem taşımaktadır. Zira çocuklar; henüz kişilik gelişimlerini tamamlamamış, çevrenin tesirlerine son derece açık ve yönlendirilebilir fertlerdir. Bu nedenle çocukların işlediği fiiller çoğu zaman bilinçli ve yerleşik bir suç iradesinden ziyade; anlık yönelimlerin, yanlış rol modellerin veya ihmâlkâr sosyal çevrelerin bir yansımasıdır. Böyle bir durumda çocuğu cezalandırmak sorunu çözmekten ziyade derinleştirebilir, çocuğun toplumdaki daha fazla kopmasına ve suça özdeşleşmesine neden olabilir.

Bu nedenle çocuklara yöne-

lik ceza hukuku yaklaşımında esas olan; cezalandırma değil, koruma, yönlendirme ve yeniden kazandırmadır. Eğitim tedbirleri, danışmanlık hizmetleri, sosyal destek mekanizmaları ve rehabilitasyon programları bu anlayışın somut araçlarıdır. Amaç, çocuğun işlediği fiili inkâr etmek değil, bu fiilin tekrarını önleyecek bir dönüşümü sağlamaktır.

Öte yandan, ıslah ilkesinin yalnızca çocuklarla sınırlı olmadığı da açıktır. Yetişkin fertler bakımından da ceza hukukunun nihaî hedefi, ferdin topluma yeniden kazandırılması olmalıdır. Ancak bu noktada ferdin kişilik yapısı, suçun niteliği ve tekrar riski gibi unsurlar dikkate alınarak daha dengeli ve ölçülü bir yaklaşım benimsenmelidir. Ceza adalet sistemi, bir yandan toplumu korurken diğer yandan ferdin yeniden suç işlemeyecek şekilde dönüşümünü sağlayacak imkânları sunmalıdır.

4. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK KAVRAMI

Ceza hukuku terminolojisinde "suçlu çocuk" yerine "suça sürüklenen çocuk" ifadesinin tercih edilmesi, çocuğa bakış açısındaki önemli bir dönüşümü yansıtmaktadır. Bu kavram, çocuğu işlediği fiille damgalamak yerine, suça yönelmesinde etkili olan sosyal, ekonomik ve çevre faktörlerini dikkate alan daha koruyucu

bir yaklaşımı ifade eder.

Türk hukukunda da bu yaklaşım benimsenmiş olup, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında suça sürüklenen çocuk; suç işlediği iddiasıyla hakkında işlem yapılan ya da güvenlik tedbirine karar verilen çocuk olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, çocuğun cezalandırılmasından ziyade korunması ve topluma kazandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Suçta sürüklenme çoğu zaman çocuğun ferdî iradesinden ziyade; aile içi sorunlar, yoksulluk, eğitimden kopuş ve olumsuz çevre gibi etkenlerin bir sonucu olduğu için çocuk, yalnızca fail değil çoğu durumda korunması gereken bir mağdur olarak da değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede çocuklara yönelik ceza hukuku yaklaşımında esas olan cezalandırma değil; koruma, yönlendirme ve rehabilitasyondur. Hapis cezası son çare olarak görülmekte; eğitim ve denetim temelli tedbirler ön plana çıkmaktadır. Amaç, çocuğun suçla bağını güçlendirmek değil, onu sağlıklı bir fert olarak topluma yeniden kazandırmaktır.

Teknik ve hukukî açıdan suça sürüklenen çocukla ilgili temel ve genel anlatımlar böyle olmakla beraber, kavram incelendiğinde çocuğun suç işleme hususunda etken değil, edilgen olarak kullanıldığı görülmektedir. Burada ele alınan çocuğun 10 yaşında olabileceği gibi 16-17 yaşında da olması muhtemeldir. Bu sebeple ergin bir fer-

din de çocuk olarak değerlendirilmesi, teknik ve hukukî açıdan infaz hukukuyla doğrudan ilişkilendirilse de, çeşitli eylemlerde, yaşı gereği çocuk olan kişilerin araç olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu yazının konusu olmamakla beraber, burada bahsi geçen çocuk yaşının yeniden tartışılması, yeniden tanımlanması gerektiği ve bu kapsamda çocuk hukuku, ceza hukuku ve infaz hukuku bağlamında ele alınması gerektiğini

de belirtmek isterim.

5. SONUÇ

Giriş aşamasında bu yazının yazılma amacından bahsettim. Orada değinmediğim bir mesele ise; bir süredir yaşadığım mahallede suça sürüklenen çocukların yoğun olduğu ve çocuk ya da gençlerin suç işlenmesi için araç olarak kullanıldığını gözlemlediğim hususudur. Bu çocuklarla doğrudan bir bağım olmasa dahi, birbirimizi göre göre çeşitli yerlerde (cami, bakkal, fırın vb.) bir arada buluna buluna birbirimize âşinalığımız oluştu. Sonrasında bazılarının benim avukat olmam dolayısıyla sormuş olduğu sorularla kendilerini de daha yakından tanıma fırsatım oldu. Temel olarak herhangi bir suça bulaşmış gencin neden bunu yaptığını sorduğumda, somut sebepler ve akla ilk gelen meseleleri zikrediyorlar. Para kazanmak, belirli bir itibara sahip olmak ve benzeri hususlar zikredildikten sonra, ikinci soruda "Neden?" dediğimde yine somut meselelere değindiklerini, herhangi bir amaç ve ideallerinin olmadığını gördüm.

Bununla beraber CMK görevlendirilmesi alan ya da bilfiil ceza hukuku çalışan meslektaşlarımız ile sohbetlerimizde, bahsi geçen bu kişilerin Türkiye'nin çeşitli yerlerinden bir şekilde getirilerek "icraat" adı altında işledikleri suçlarla belirli bir tanınırlık ve gelir elde etmek istediklerinden bahsetmişlerdi. Günün sonunda gençler için idealize edilen şeyin para ve tanınırlık (ya da görünürlük) olduğu meselesini idrak ettim. Dikkat ederseniz "gençler için idealize edilen" olarak belirtiyorum; yoksa gençlerin doğrudan kendi düşünce ve ruh dünyasında ideal ettikleri olduğunu belirtmiyorum. Burada çocuk, genç; her ne kavramı kullanırsanız kullanın, çeşitli manipülasyonlar ve telkinlerle yine edilgen durumda kalıyor ve yine edilgen bir ıstılah ile de cezalandırılıyor.

İnsanın tabiatı gereği kötü olamayacağı ve daima ıslah olabileceği düşüncesiyle verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olduğu ve hatta bahsi geçen çocuk/gençler için bu durumun da bir nevi apoletlerdeki yıldızlar gibi değerlendirilecek rütbe olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun gerçekliği ile beraber, medyada beşinci kol faaliyeti olarak daima idrakimizi işgal etmesine sebep olan bu meselenin ise "tartışılıyor"

başlığı ile sulandırıldığı ve tartışma amacından uzaklaştırıldığı da anlaşılmaktadır.

Bu meselede devletin atacağı adımlar sınırlı olmakla beraber en temel noktada eğitim meselesinin yeniden ele alınması gerekmektedir. Herhangi bir ideale dayanmayan; ideolojik nosyonlardan uzak, suya ve sabuna dokunmayacak şekilde reform edilen eğitimin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılacak değerlendirme çerçevesinde belirli idealleri olan, fikrî altyapısı bulunan bir sistemin inşa edilmesi gerekmektedir.

İkinci olarak Kara Avrupası'ndan ithal ceza hukuku felsefesinde yer alan insanın masumiyetine olan inancın adaleti tökezlettiğini; bu kapsamda belki bu memleketin köklerinde yer alan ve neşredilen hukukun etrafında bir ceza hukuku tahayyülü sağlanmasının da bu meselede önem taşıdığını belirtmek gerekir. Zira çocuğun yaşını belirleyen de, cezalandırmanın amacının ıslah etme olduğunu belirleyen de uluslararası antlaşmalarla sağlanan kurallardır. Şayet cezalandırmanın amacının ıslah olduğu kanaati hâsıl ise de bunun metodu yönünden revizyonist değerlendirmeler yapılması daha sağlıklı olacaktır.

Üçüncü ve en önemli mesele ise sivil toplum teşkilatları ile dernek ve vakıflara düşen sorumluluktur. Dernek ve vakıflar, devlete nazaran halka daha kolay temas etmektedir. Bu temasın neticesinde dernek ve vakıf bünyesinde kişilere (genç veya çocuk) belirli ideallerin ve amaçların kazandırıldığını müşahade ettim. Yaşadığım bölgede aktif olan bir vakıf temsilciliğindeki başkan olan ahababım "Bu semtte ne kadar tekinsiz, serseri denilebilecek kim var ise vakfa onları alıyor ve onlara görev veriyorum." demişti. Hatta ekibindeki arkadaşlara da özellikle böyle gençlerle temas edilmesi gerektiğini belirtmişti. Bu vesileyle uyuşturucu ya bulaşan ya da suç işleme ihtimali bulunan akranlarının hayatlarını nasıl değiştirdiğine bizzat şahit oldum. Burada en önemli meselelerden biri de ideal ile beraber verilecek görev ve sorumluluktur. Şayet gençleri belirli bir ideal çerçevesinde topladığınızda oluşturulacak ekip içerisinde tevzi edilecek görev ve sorumlulukla beraber, o ekibin içerisinde suç işleme ihtimali olan birinin suç işlemek aklına gelmeyecek ya da para, tanınırlık gibi hususları suç sahasında aramayacaktır.

Bu meselede devletin atacağı adımlar sınırlı olmakla beraber en temel noktada eğitim meselesinin yeniden ele alınması gerekmektedir. Herhangi bir ideale dayanmayan; ideolojik nosyonlardan uzak, suya ve sabuna dokunmayacak şekilde reform edilen eğitimin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılacak değerlendirmenin çerçevesinde belirli idealleri olan, fikrî altyapısı bulunan bir sistemin inşa edilmesi gerekmektedir.

HAZİRAN ŞEHİTLERİMİZ

YAHYA BARAN

4 HAZİRAN

Yahya Baran, Çorum hadiselerinde Celal Aslan ve Osman Kaya ile birlikte şehid edildi.

CELİL YILDIRIM

15 HAZİRAN

Celil Yıldırım'ın Ankara'da aşhadeti.

ZEKİ ESMER

15 HAZİRAN

Zeki Esmer'in Aydın'da şehadeti.

MUSTAFA YAŞAR

16 HAZİRAN

Esenler Akıncılar Reisi Mustafa Yaşar akşam namazı dönüşü kızılarda şehid edildi.

HZ. OSMAN

17 HAZİRAN

Hiz. Osman'ın şehadeti.

MURSİ

17 HAZİRAN

Sisi darbesiyle devrilen Mısır lideri Mursî'nin cezaevinde şehadeti.

Mısır halkının hür iradesiyle seçilmiş ilk cumhurbaşkanı olan Muhammed Mursî, darbeci Abdulfettah es-Sisi cuntasının zindanlarında altı yıl süren sistematik tecrit, tıbbi ihmal ve psikolojik işkenceye maruz bırakıldı. 17 Haziran 2019'da "casusluk" davası duruşmasında savunma yapmak üzere söz aldığı anda fenalaştı; tam 20 dakika boyunca ne sağlık personeli ne de gardiyan müdahale etti. Mahkeme salonunda ruhunu Rahman'a teslim eden Mursî, Amerikan destekli darbeye karşı direncin ve ümmet iradesinin sembolü olarak şehadet mertebesine erişti.

19
80

19
80

19
78

19
79

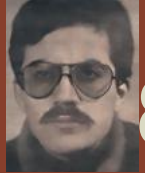

19
80

19
78

656

19
80

20
09

19
25

LÜTFİ ÖZGÜN

17 HAZİRAN

Ankara Yıldız Mahallesi MSP temsilcisi Akıncı Lütfi Özgün, akşam namazı çıkışı cami avlusunda yayılım ateşi sonucu şehid oldu.

ORHAN ÜNAL - A. HAŞİM SÖNMEZ

21 HAZİRAN

Orhan Ünal ve Ahmet Haşım Sönmez'in İstanbul Balat'ta şehadeti.

HASAN KAYA

25 HAZİRAN

Hasan Kaya, Eyüp Sultan semtindeki askeri dikim evinde çalışırken DİSK'e bağlı bir grubun başına demir çubuk vurması neticesi ağır yaralandı ve iki gün sonra şehid oldu.

MUSTAFA BAŞAL

26 HAZİRAN

Mustafa Başal, İstanbul Fatih'te kızıl kuyrukçular tarafından şehid edildi.

ŞEYH SAİD

29 HAZİRAN

Şeyh Said'in şehadeti.

Şeyh Said kıyamı, 13 Şubat 1925'te Diyarbakır'ın Pîran (Dicle) köyünde patlak verdi. Halifeliğin kaldırılması, medreselerin kapatılması ve dinî hayatı hedef alan Kemalist icraatlara itiraz eden Şeyh Said, jandarmanın düğün meydanındaki sert tavrından sonra "zulme karşı kıyamın vacip olduğu" inancıyla silâha sarıldı. Hareketini "tevhid mücadelesi" olarak niteleyen Şeyh Said kısa sürede bölgenin büyük kısmını kontrol altına alsa da Ankara'dan sevk edilen birlikler ve hava bombardımanı ile kuşatıldı.

NAHNU MİN MÂ!.. BİZ SU'DANIZ!..

Handan Özduygu

Bedir Savaşı öncesi, Bedir'e çok yakın bir mevkide, Resûl-i Ekrem Nebiyy-i Muhterem Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Ebu Bekir (r.a.) ile birlikte tefişe çıkarlar. Keşif esnasında yolda yaşlı bir adama rastlarlar. Kureyş'in mevkii, mevzii ve kararları hakkında bilgi alabilmek için adama sorular sorarlar.

Yaşlı adam, "Şu gün şuradalarmış, istikametleri falanca tarafa." diye Kureyş ve Müslümanların konumu hakkında uhdesindeki bilgileri aktarır. Ayrılacakları zaman ihtiyar adam, "Peki siz kimsiniz?" diye sorar.

Efendimiz Aleyhisselam, çok entere-san, stratejik bir cevap verir:

"Nahnu min mâ... Biz mâ'danız..." Yani, "Biz sudanız." diye cevap verir. Kiminle konuştuğunu bilmeyen yaşlı adam, bir su kaynağının yanında yerleşik bir kabileye ait olduklarını sanarak ayrılır.

Bedir Savaşı'nı konu alan Enfal Suresi'nin tefsirini çalışırken kaynaklarda geçen bu hoş rivayeti ilk okuduğumda çok dikkatimi çekmişti. Efendimiz Aleyhisselam kimliğini açıklayamazdı, doğru olmayan bir cevap da veremezdi; o kadar hassas bir durumda, nefes kesecek kadar hikmete haiz bu cevabı verdi. İlk okuduğumda hissetmiştim; nüktedan, hazırcevap birinin şakayla karışık vermiş olduğu bir cevabın ötesinde bir şeyler vardı bu ifadede. "Biz sudanız." çok kestirme bir cevaptı. Evet, yaratılışımız bir damla sudan müteşekkildi, dünyanın yüzde yetmiş beşi suydü vs. Ama bir başka letafet hissediyordum lakin bulamıyordum; ta ki bugün Mukatil bin Süleyman'ın *Kur'an Terimleri Sözlüğü*'nde 65. madde olan "El-Mâ" kelimesi ile karşılaşana kadar.

Sözlükte El-Mâ üç şekilde tefsir edilir; bu bilgi ayetlerle örneklendirilmiştir.

1- Mâ ile yağmur kastedilmiştir.

"Biz rüzgârları aşılایıcılar olarak gönderdik. Semadan bir mâ, yani yağmur indirdik." Hicr Suresi 22. ayet.

2- El-Mâ, nutfe anlamında kullanıl-

mıştır. Furkan Suresi'nin 54. ayetinde olduğu gibi: "Ve o mâ'dan, nutfeden, beşer halk eden..."

3- El-Mâ ile Kur'an-ı Kerim kastedilmiştir.

"Allah semadan bir mâ indirmiştir, onunla yeryüzünü öldükten sonra tekrar diriltir. Muhakkak ki bunda, dinleyenler için bir ibret vardır." Nahl Suresi 65. ayet.

Ayet-i kerimenin söz dizimi entere-san; gökten inen, ölüleri diriltir, dinleyenler için ibret olduğu beyan edilen mâ/su mevzu ediliyor. Hayat kaynağı olduğu için ilim her zaman su ile remzedilmiştir. Su zahirî hayat, ilim de manevî hayat için olmazsa olmazdır.

Bu, Allah'ın verdiği bir misaldir. Su/ mâ nasıl insanlar için hayatın esası, olmazsa olmazı ise, Kur'an-ı Kerim ve dahi Peygamberimiz de O'na iman edenler için hayattır.

Müfessirler burada, Allah'ın semadan inen yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi, iman zafiyetiyle ölen kalplerin yine semadan inen Kur'an-ı Kerim'le diriltildiğine işaret etmişlerdir.

Biz O'nu zaten "yaşayan Kur'an – Kur'an-ı Kerim'in ikizi" diye tanımlıyoruz. Efendimiz Aleyhisselam da tıpkı Kur'an-ı Kerim gibi, ölü kalpleri yenden iman nuru ile diriltmiştir. Tabii burada tamamlayıcı olarak Enfal Suresi'nin 24. ayetini anmamak olmaz: "Size hayat verecek şeylere çağırdığı zaman, Allah'a ve Resul'üne itaat edin!.." Bu itibarla da "Nahnu min mâ – Biz sudanız" ifadesi fevkalade bir anlam kazanıyor...

Nahnu min mâ ifadesine dönüp biyoloji ve anatomiye geçerseniz, Efendimiz Aleyhisselam, son tahlilde hakikat bilgisi ile kendi nihai kimliğini ifade etmiştir. İstihbarat amacıyla soru sorduğu yaşlı adama kendisini "Biz sudanız." diye ifade ederken, bir anlamda kendisinin Kur'an-ı Kerim'den olduğunu söylemiş, müthiş bir bilgi ortaya koymuştur.

Karşısındaki sıradan biri; durum da

öyle sıradan bir konuşma gibi. Lakin o hâldeyken ebediyet bilgisini çıkıp geçip giden bir Allah'ın Resulü var karşımızda. Biz O'nu "cevâmiü'l-kelim", az sözle çok şey anlatan olarak biliyoruz. Sahne tam da bu. Az sözle çok şey; hatta az sözle her şeyi anlatmış.

İhtiyar adam gaflet perdesini üzerinden atabilse, kalbi aldığı cevabın manasına açık olsa, kim bilir neler olurdu.

Hayat böyle bir şey. "Allah, zuhurunun şiddetinden gaiptir!.." hikmetinde olduğu gibi, karşı karşıya kaldığımız nice hakikatler karşısında hikâyedeki yaşlı adam gibi hâlimiz. Allah, zuhurunun şiddetinden gaip... Yani tüm hakikat, tüm ayetler, tüm esma ve hikmet mevcudatta ayan beyan; lakin biz intikal edemiyoruz...

Ayrıca Efendimizin her anı, olaylar karşısında verdiği reaksiyon, her hâli, duruşu, her sözü bize hakikatin perdesini aralıyor; yine biz idrak edemiyoruz. İnsan bazen "Ey gaflet, sen nelere kadirsin; bizi nelerden alıko-yuyor, nelerden mahrum ediyorsun?" demek istiyor. Bu biraz da insanın çocukluk, gençlik, yaşlılık gibi geçirdiği evrelerin bir nevi iz düşümü; ilim ve amel gelişiminin sonucu, insan-ı kâmil olma yolunda kat ettiği ve edeceği mevkiler, mevziler, mertebelerin hasılası ile gelişecek bir durum. Neticede hakikatin herkese kendi istidadı ve yönelişi kadar zuhur etmesini eskiler, "Her sâlik için atacağı bir adım vardır..." diye ifade etmişler.

Seyr ü sülûk dediğimiz bu yolculukta rehberimiz Efendimiz Aleyhisselam diyoruz da ne derece izini sürüyor, ne derece takibe alıyoruz?.. Mevzileri, mevkileri, farklı mertebeleri, tahkikî imanı hep Resul'e olan ittibamız belirliyor. Yine kâfirlerin küfrünü de Resul'e olan uzaklıkları belirliyor... Adamlar bu net bilginin o kadar farkında ki o yüzden "Kur'an bize yeter." diyerek Peygambersiz bir din ihdas etmeye çalışıyorlar.

Kur'an'da ömrüne edilen yemin taç

gibi başında, "levlâke levlâk" ridası sırtında, "Biz bu Kur'an'ı önce senin kalbine indirdik." ayeti gibi daha birçok övgüye ve meziyete mazhar olmuş, Miraç'la taltif edilmiş bir Peygamberimiz var.

Bir gün Hz. Ömer (r.a.):

"Ey Allah'ın Peygamberi, içimizde en fasih olan, en güzel ifadelerle sahip olan sizsiniz..." diyor.

Resûl-i Ekrem Nebiyy-i Muhterem Salallahu Aleyhi ve Sellem'in cevabı:

"Cebrail Aleyhisselam bana atam İsmail Aleyhisselam'ın lügatini telkin etti."

Zaten "Rabbini adıyla oku." ayet-i kerimesi ilk inzal olduğu zaman, ezelde olmuş olanların ve ebediyete kadar olacak olanların bilgisinin kendisine yüklendiği rivayetler arasındadır.

Hak-batıl savaşının arenası olan bu dünyada, diğer peygamberlere verilmeyen, Efendimizin en dikkat çekici özelliklerinden biri de "Bir aylık mesafeden düşmanlarıma korku salmakla yardım edildim." buyurmasıdır ki biz bunu Bedir Harbi'nde müşahade etmekteyiz. Müşriklerin her türlü teçhizat ve sayı bakımından üstünlüklerine rağmen, Allah'ın kalplerine verdiği korku suretiyle psikolojik bir çöküntüyle mağlup olmuşlardı.

Yavuz Sultan Selim'in konuyla ilgili bir mısrası:

"Ey Selimî! Habis düşman nasıl anlayabilir Askerimizin fetihlerinin ilahî bir tecelli olduğunu..."

"Andolsun, size içinizden öyle bir Resul geldi ki, sıkıntıya uğramanız O'na ağır gelir; size düşkün, müminlere çok şefkatli ve merhametlidir..."

İnsanın içini ısıtan, Resul ile ümmeti arasında yakınlık ve muhabbet döşeyen birkaç ayetle yazı nihayete erecekken, tefsir dersi yaptığımız gruptan bir anı paylaşmak istedim...

Derste kızlara, "Daha çok hangi ayetler size Peygamberimizi hatırlatır?" diye sordum... İlk olarak Elvan, "Hangisi değil ki?" dedi... Müthiş bir cevaptı; zira hepsi O'na inzal oldu. Bana "âlâ kalbîke" ayetini hatırlattı... "Kur'an'ı önce senin kalbine indirdik!.." Tüm Kur'an-ı Kerim'in ilk muhatabı olması hasebiyle, tüm ayetlerin önce Efendimizi çağrış-

tırması kaçınılmazdı. Biz vahy-i ilahiye O'nun fem-i muhsininden işittik. Elvan'ı tebrik ettim.

Sonra Sema Duha Suresi'ni, Sevgi İnşirah Suresi'ni söyledi... "Rabbin seni terk etmedi, darılmadı da..." Bu surelerin her okunduğunda kalbi kuşatan ayetlerini konuştuk bir süre... Sevgili Seyhan, "Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik." ve "Sen yüce bir ahlak üzeresin!.." ayetlerini gündeme getirdi...

Çiğdem ise Miraç mucizesi, İsra Suresi ve Âmenerresûlü ayetlerini zikretti.

Nermin, Ahzab Suresi'nin 56. ayetini okudu: "Ben ve meleklerim habibime salât ederiz; ey müminler, siz de O'na salât ve selam edin!.." Salât ve selam-

lar okuyarak hemen icabet ettik ve kalbimiz mutmain oldu!..

Hepsine eyvallah. Örnekler elbette çoğaltılabilir; benim dikkat çekmek istediğim sure, özellikle Kevser Suresi'ydi... İlk kitabım, göz bebeğim *Mahbûbül-Âşıkîn*, sayfa 47'den şöyle bir alıntı yaptım...

"Efendimiz Aleyhisselam'ı tanımak, bilmek için evvela 'Kevser'i bilmek, anlamak lazım. Tefsirlerde müfessirler, 'Biz sana Kevser'i verdik...' ayetini her biri diğerinden farklı ve zengin birçok manayla tefsir etmeye adeta doyamamışlar... Lügatte çokluk, aşırılık anlamına gelen Kevser, İbn Abbas'a göre Mahbûb-ı Hüdâ'ya verilen nimetlerin tamamının adıdır..."

DR. KÂZİM ALBAYRAK'TAN İLAM'DA SEMİNER

Dergimizin Yayın Kurulu üyesi ve yazarı Dr. Kâzım Albayrak, 20 Mayıs 2026 tarihinde Hüdayi Vakfı, İLAM Akademi ve İLAM Lise tarafından Bulgurlu'daki konferans salonunda tertiplenen programda "Necip Fazıl Bugüne Ne Söyler" başlıklı bir seminer verdi. Eski Akıncılar Teşkilatı mensuplarından Hüseyin Gök'ün de iştirak ettiği program, katılımcılar tarafından

yoğun bir ilgiyle takip edildi. Konuşmadan önce Kur'ân-ı Kerîm tilaveti yapıldı. Seminere katılan öğrenciler Üstad'ın şiirlerinden seçkiler okudu. Konuşmanın hitamında Büyük Doğu fikriyatı üzerine ufuk açıcı bir soru-cevap bölümü gerçekleştirildi. Program sonunda İLAM yönetimi tarafından Dr. Kâzım Albayrak'a günün hâtırasına binaen Kelime-i Tevhid tablosu hediye edildi.

KÂZİM ALBAYRAK:

"NECİP FAZIL BUGÜNE NE SÖYLER?"

Albayrak seminere Necip Fazıl'ın kim olduğunu kısaca tanımlayarak başladı: "Mütefekkir, sanatçı ve aksiyoner biridir. Onu bir cümleyle söylemek gerekirse; şeriattan kıl taviz vermeden onu eşya ve hâdiselere hâkim kılmanın dünya görüşünü örgülemiş adamdır."

Büyük Doğu'nun yedi temel vasfını, umdesini sıralayan Albayrak, bu programda özellikle Büyük Doğu ideolojisinin günümüzdeki zarureti üzerinde ayrıntılı durdu: "Necip Fazıl, İslâmî değerlerin cemiyetten kovulup Batı'nın değerlerinin ikame edilmek istendiği bir dönemde gelmiş ve tavizsiz olmuştur. Nesiller arası kopukluğu gidererek köprü rolü üstlenmiştir. Tamamen nesiller koparılmak istenmiştir; o bu kopmayı tamir eden kilit isimdir. Bu yüzden idrak edilmesi gerekiyor."

Necip Fazıl'ın devriyle günümüz devri arasındaki benzerlik çarpıcıdır. Rejim ve

anayasal yapı aynı şekilde devam etmektedir; dolayısıyla onun tespit ve tahlilleri geçerliliğini korumaktadır. Başta Filistin ve Gazze olmak üzere İslâm âleminin gözü üzerimizdedir. Necip Fazıl bunu yıllar önce işaretlemiş; 'Dünya bir inkılap bekliyor; bu inkılap üç daire hâlinde: Dış daire dünya, içindeki daire İslâm âlemi, onun da içinde Türkiye. Asıl Türkiye, merkez Türkiye.' demiştir."

Necip Fazıl'ın hayatında kırılma noktası olarak Seyyid Abdülhakîm Arvâsî'yle tanışmasını işaret eden Albayrak, Arvâsî Hazretleri'ni diğer programlarda yapmadığı biçimde ayrıntılı tanıttı: "Arvâsî Hazretleri tekkede oturan bir postnişin değildi. Birinci Cihan Harbi'ne bizzat katılmış, en yakın müridini göndermiş, o şehit olmuş. Harp yıllarında 150 kişilik aile efradını yollarda kaybede kaybede Musul'dan İstanbul'a sürünerek gelmiş. En sonunda 'gençliği İslâmî planda is-

yana teşvik etmek' suçlamasıyla İzmir'e sürgün edilmiş, ardından Ankara'ya zorunlu ikamete gönderilmiş ve orada vefat etmiş. Yani Necip Fazıl'ın mürşidi bizzat bir aksiyon ve çile adamıdır. Üstad'ın ruhuna o çileyi de katan odur."

Necip Fazıl'ın gençliğe üç temel tavsiyesini aktardı: "Birincisi aşk. 'Aşksız adam pörsümeye ve aşksız cemiyet sönmeye mahkûm; kâinatın protoplazması aşktır.' İkincisi üstün akıl ve sır idraki. Aklın sınırı var; sır idraki olmayınca her şeyi akılla izah etmeye kalkarsak tökezleriz. Üçüncüsü nefis muhasebesi; atacağını dibinden söküp atma, tutacağını köküne kadar yapışıp tutma hassası."

Gençlik yıllarında Salih Mirzabeyoğlu riyasetinde Erenköy'deki köşke gidişlerini anlatan Albayrak şöyle dedi: "75 yaşında biri bekliyorduk; karşımızda eşya ve hâdiselere pençesini geçirici, vecd içerisinde bir delikanlı bulduk. Akşam namazını onun arkasında kıldım. O namazı ve o yüzü hiç aklımdan çıkaramadım. Ondan sonra da 'Mürşid' şiiri aklıma geliyor: 'Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum / Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.'"

Konuşmasını şu sözlerle noktaladı: "Necip Fazıl, şeriata sımsıkı bağlı bir dünya görüşü kurmuş öncü ve merkezî bir mütefekkidir. O, entelektüel çilesi sonunda 'Verin cüceye onun olsun şairlik!' demiştir. Demek ki önce mütefekkir ve aksiyon yönü geliyor. 'Biz sussak mezarımız konuşacak.' demişti; bu ise 'İstikbâl İslâm'ındır' demektir. Ümit ve aksiyonumuzdur Necip Fazıl."

BÜYÜK DOĞU PENCERESİNDEN TEŞKİLÂT VE AKSİYON

Dr. Kazım Albayrak, 23 Mayıs 2026'da Büyük Doğu Akıncıları Ankara İl Başkanlığı'nda düzenlenen seminerde teşkilât şuuru ve aksiyon anlayışını masaya yatırdı.

Büyük Doğu-İBDA çizgisinin fikir ile aksiyonu nasıl buluşturduğunu anlatan Albayrak, bugünün İbdacılarına sert bir ayna tuttu: Ya aksiyon üret, ya da sus!

Büyük Doğu Akıncıları Ankara İl Başkanlığı, "Büyük Doğu Penceresinden Teşkilât ve Aksiyon" başlıklı bir seminere ev sahipliği yaptı. Kürsüye Dr. Kazım Albayrak geçti. Salondaki ilgi ve alaka başından sonuna kadar canlılığını korudu.

Albayrak, konuşmasına Üstad Necip Fazıl'ın vefatının 43. yıl dönümünü hatırlatarak başladı ve kadim bir soruyu masaya taşıdı: Büyük Doğu İdeolocyası bugün bize ne emrediyor? Cevabı geciktirmedi. Necip Fazıl'ın "baş eserim, vücut hikmetim" dediği İdeolocya Örgüsü, sıradan bir düşünce kitabı değildir. Mevcut paradigmayı kökten reddeden, İslâm inkılâbını hedefleyen ve devlet modelini en ince ayrıntısına kadar çizen inkılâpçı bir programdır. Üstad bu eseri 25 yılda, çile içinde tamamlamıştır. Albayrak'a göre bu süre boşuna değildir; büyük fikir, büyük sabır ister.

Konuşmanın ilk büyük durağı Salih Mirzabeyoğlu oldu. Albayrak, Mirzabeyoğlu'nun Büyük Doğu davasını yalnızca fikir olarak devralmadığını, onu aksiyona taşıdığını vurguladı. Gölge'den Akıncı Güç'e, Körfez Savaşı protestolarından on altı yıllık zindan hayatına, 68 cilt esere uzanan o çileli yolculuk, Albayrak'ın anlatımında bir şikâyet değil bir ispattır: Büyük Doğu-İB-

DA çizgisinde fikir, eylemden ayrı düşünülemez. "Hareketi hedeflendirmek için temellendirmek gerekir" diyen Mirzabeyoğlu, ideoloji olmadan yapılan her hareketin ne yapacağını bilmeden yıkan bir adamın hâlinde farksız olduğunu söylemiştir. Albayrak da bu tespiti bugünün gündemine taşıdı: Sistematik bir dünya görüşü ve ondan doğan bir hareket sistemi olmadan İslâmcılık yapmak, yalnızca söylemde kalmak demektir.

Albayrak bu noktada BD-İBDA'yı diğer İslâmcı hareketlerden ayıran çizgiyi keskin biçimde çizdi. Şeriatı talep edip bunun için nasıl mücadele edileceğini ve iktidara geldiğinde hangi modelin uygulanacağını belirsiz bırakan bir anlayış, davadan değil tembellikten beslenir. Oysa BD-İBDA'nın hareket sisteminde hiçbir şey mualakta değildir: gaye-vasıta ilişkileri belirlenmiş, kanunî ve kanun dışı yolların yeri tayin edilmiş, teşkilât ve kadronun muhtevası çizilmiştir. Bunun ötesinde Mısır'dan, İhvan'dan ithal edilen şablonlarla bu topraklarda inkılâp yapılamayacağını da altını çizdi. İhtilâl-inkılâp, kitaptan öğrenilmez; hadisenin her an yeniliği içinde, zemine özgü bir şuurla kavranır.

Salona en sert mesajlar ise teşkilât ve kadro meselesine

geldiğinde geldi. Albayrak, oturduğu yerden ahkâm kesen, genel meseleler üzerine yuvarlak konuşmalar yapan, İbda ilkelerini tekrarlayıp bundan prestij devşirmeye çalışan bir profili doğrudan hedef aldı. "Siyasî itiş kakışların dedikodusunu yapmak İbdacılık faaliyeti değildir. Genellemeci tavırlarla vakit geçirmek bu davaya katkı değildir. İbda prensiplerini eveleyip geveleyerek ne kendine ne İbda'ya bir şey kazandıramazsın." Bu sözler salonda bir öz muhasebe havası yarattı.

Peki ne yapılmalı? Albayrak burada müşahhaslaştı. İslâm inkılâbının üç olmazsa olmazı vardır: kadro, teşkilât ve metot. Kadro, branşında derinleşmiş ve köşe başlarını tutan insanlar demektir. Teşkilât, birbiriyle kenetlenmiş ve harekete geçme kabiliyeti kazanmış bir yapının hadiseler üzerinde iz bırakmasıdır. Metot ise hareket sistemi şuuruyla hedef-vasıta ilişkilerini çözmek, gerektiğinde yer altına inebilmek ve her şartta inisiyatif alabilmektir. Bu üçünden biri eksik olursa dava yerinde sayar. "Bu üç unsur yerine getiremezsek ne kendimize ne İslâm âlemine faydamız olur. Kısaca sürünmeye devam ederiz."

Değişimin yolları meselesinde de Albayrak muğlak konuşmadı. Askerî darbe, hukukî yoldan iktidara gelme ve halk ihtilâli olarak sıralanan üç seçenekten BD-İBDA çizgisinin halk ihtilâlini esas aldığı, ancak şartlar ve imkânlar el verirse diğer seçeneklerin de değerlendirileceğini aktardı. Çağımızda iktidarların teknolojik üstünlüğünü göz önünde bulunduran Mirzabeyoğlu'nun "oluş tekniği" kavramını geliştirdiğini, orduya

nüfuzun ancak gençlik kanalıyla mümkün olduğunu ve en güçlü orduların bile kararlı bir toplum ve gençlik hareketi karşısında çaresiz kaldığını tarihî örnekleriyle ortaya koyduğunu belirtti.

Konuşmanın son bölümü Büyük İslâm Stratejisi ve cephe davası üzerine kuruldu. Albayrak'a göre bu strateji, birbirinden bağımsız İslâmî faaliyetlerin aynı havuzda buluşmasını ve Müslümanların enerjisinin güç birliğine dönüşmesini hedefler. Kurtarıcı İslâm stratejisinin merkezi olarak Türkiye işaretlenmiştir. Önce içeride İslâmî temelli bir nizam kurulmadan dışarıya katkı çok sınırlı kalacaktır. "Önce bu ateşi içimizde yakalım ki etrafımızı aydınlatalım."

Albayrak kapanışı yine aynı sertlikte yaptı. Aramızdaki sohbetlerin aksiyonun tohumu olması gerektiğini, ahbab-çavuşluk ilişkisinin ideolojik faaliyet olmadığını, yandaşlığın gönüldaşlık sayılamayacağını vurguladı. Dedikodulardan ve sözüm ona İbdacılardan uzak durmayı, kendi gelişimine odaklanmayı, herkese bir branş edinmesini ve o branşta on beş yıl derinleşmesini salık verdi. "Devler gibi eserler verebilmek için karıncalar gibi çalışmalıdır" dedi ve sözlerini şu cümleyle noktaladı: "Sizi, iş ve aksiyonuyla İBDA'nın cemiyetini inşa edecek, bir tuğla koyacak gönüldaşlar olarak saygıyla selamlıyorum."

Seminer, katılımcıların sorularının yanıtlanmasıyla devam etti. Program sonunda Albayrak kitaplarını imzaladı; Aylık Baran Dergisi'nin sayıları da katılımcılara dağıtıldı.

Bu konuşma önümüzdeki sayı dergimizde yayınlanacaktır.

İNKILÂP YOLUNDA FALİYETLER

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Genel Merkezi'nde, BDA İstişare Kurulu Üyesi eğitimci, edebiyatçı ve siyasetçi Muzaffer Doğan'ın katılımıyla Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in doğum ve âhirete irtihâl sene-i devriyesi vesilesiyle sohbet programı yapıldı. Programa katılanlar, Üstad Necip Fazıl'ın fikir, sanat ve mücadele hayatını bir kez daha yâd etti. Sohbet, Büyük Doğu davasının mânâsı, Necip Fazıl'ın İslâmî tefekkür içindeki yeri ve genç nesillere bıraktığı fikir mirası üzerinde duruldu.

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Başkanı Dr. Nevzat Şipleme, "Medeniyet Kurucu İrade Olarak Büyük Doğu, İslami Nizam İdeali Olarak Başyücelik" başlıklı sohbetinde, Ne-

cip Fazıl'ın yalnızca şair, edebiyatçı veya hatip olarak değil; Büyük Doğu davasının kurucu mütefekkeri olarak anlaşılması gerektiğini vurguladı. Şipleme, Osmanlı'nın tasfiyesiyle İslam'ın devlet ve medeniyet planındaki temsilinin ortadan kaldırıldığını, Cumhuriyet sonrası düzenin Batı merkezli hukuk, eğitim ve insan anlayışıyla şekillendirildiğini ifade etti. Büyük Doğu'yu bu kopuşa karşı İslam'ı yeniden hayatı kuran ölçü haline getirme davası olarak ele alan Şipleme, Başyücelik idealini bu medeniyet teklifinin nizam planındaki karşılığı olarak değerlendirdi.

İbrahim Volkan Özkahraman, Büyük Doğu Akıncıları Derneği Genel Merkezi'nde gerçekleştirdiği "Nefis Terbiyesi" başlıklı sohbetinde, insanın en büyük mücadelesinin kendi nefsiyle olduğunu vurguladı. Özkahraman, Şems, Yusuf ve Fecr surelerindeki ayetler üzerinden nefsin kötülüğü emreden yönüne, arınma ve takva yoluyla terbiye edilmesi gerektiğine dikkat çekti. Necip Fazıl, Salih Mirza-beyoğlu ve tasavvuf büyüklerinden misaller aktaran Özkahraman, ibadet, ilim ve hizmetin dahi nefis hesabına kibre dönüşebileceğini belirterek, gerçek kurtuluşun ihlas, tevazu ve Allah'ın rızasına bağlı bir hayatla mümkün olacağını ifade etti.

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Başkanlığı'nda, 9 Mayıs Cumartesi günü Tarihçi-Yazar Cengiz Acar'ın "Küresel Kaos Sürecinde Türkiye Nereye Koşuyor?" başlıklı sohbet programı gerçekleştirildi. Cengiz Acar konuşmasında, Türkiye'nin küresel sistem içindeki konumunu, dijital kontrol mekanizmalarını, İsrail-Amerika ilişkilerini, NATO'nun geleceğini ve Avrupa'nın enerji-savunma krizini değerlendirdi. Programda ayrıca Müslümanların mevcut sürece karşı nasıl bir şuur ve mücadele çizgisi geliştirmesi gerektiği üzerinde duruldu.

Tahir Başarıcı, Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Başkanlığı'nda yaptığı "İktidarın Kaynağında Meşruiyet ve Başyücelik İdeali" başlıklı sohbetinde, iktidar ve meşruiyet meselesini Aristo, Farabi, Osmanlı düzeni, kapitalist iktidar yapısı ve Said Nursi'nin devlet anlayışı üzerinden değerlendirdi. Başarıcı, iktidarın kaynağının güç, seçim, sermaye veya bürokratik hâkimiyetle sınırlı görülemeyeceğini; hakikat, adalet, ahlak ve ilahi ölçülerle anlam kazanacağını vurguladı. Osmanlı tecrübesi ile modern kapitalist sistem arasındaki farklara dikkat çeken Başarıcı, Başyücelik idealini hak ve hakikat merkezli bir nizam teklifi olarak ele aldı.

MÜSLÜMAN ANADOLU'DA GEÇEN AY!

Dr. Kâzım Albayrak, Büyük Doğu Akıncıları Ankara İl Başkanlığında "Büyük Doğu penceresinden teşkilat ve aksiyon" başlıklı seminer verdi.

Server Vakfı'nda düzenlenen programda Dr. Kâzım Albayrak'ın "Necip Fazıl'ın Eserlerinde Hadis" adlı eseri ele alındı. Albayrak, Necip Fazıl'ın şair kimliğinin ötesinde, hadisleri hikmet, estetik ve cemiyet tasavvuru içinde değerlendiren merkezî bir mütefekkir olduğunu vurguladı.

Haliç Üniversitesi İslâmî Araştırmalar Öğrenci Topluluğu tarafından "Necip Fazıl ve Gençlik" başlıklı söyleşi programı yapıldı. Program, Üstad'ın çileli hayatını ve davasını özetleyen kapsamlı bir sinevizyon gösterimi ile başladı. Sinevizyonun ardından Prof. Dr. Sami Şener, Dr. Kâzım Albayrak ve Muzaffer Doğan birer konuşma gerçekleştirdi.

Büyük Doğu Akıncıları Derneği, mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu'nun vefatının 8. yıl dönümü dolayısıyla Eyüp Sultan Mezarlığı'ndaki kabri başında anma programı gerçekleştirdi. Programa katılan gönüldeşler, Mirzabeyoğlu'nu Kur'an-ı Kerim tilaveti ve dualarla yâd etti.

Gazze ablukasını kırmak ve insani yardım ulaştırmak için yola çıkan Küresel Sumud Filosu'na onlarca Türk aktivist katılım sağladı. Uluslararası sularda filoya saldıran terörist İsrail, aktivistleri alıkoyarak işkence ve kötü muameleye maruz bıraktı. Türk aktivist Mecid Bağçıvan ise İsrail askerle-

rinin plastik mermiyle müdahalesi sonucu bacağından yaralandı; Aşdod'da götürüldüğü tedavi merkezinde İsrail hastanelerinde tedavi olmayı reddetti. Filoda yer alan Türk aktivistler, yaşanan saldırı ve baskılara rağmen Gazze için kararlılık mesajı verdi.

Sumud Filosu'na düzenlenen saldırının ardından, Üsküdar'da İHH İnsani Yardım Vakfı öncülüğünde protesto eylemi gerçekleştirildi. Siyonist saldırganlığa karşı tek yürek olan kalabalık, Filistin halkını yalnızlaştırmak isteyen odaklara net bir cevap verdi.

Eylemde okunan ve basına dağıtılan bildiride, Gazze'deki zulme karşı maşeri vicdanın ayağa kalktığı vurgulandı.

Sumud Filosu Gönüllüsü Fatih Varol elleri kelepçeli olduğu halde işgalci İsrail Bakanı Ben Gvir'in hitaben "Biz İsrail'e değil, Filistin'e geldik" sözleriyle Müslüman Anadolu'nun hissiyatına tercüman oldu.

Sanatçı Haluk Levent, terörist İsrail'in işgal politikalarını ve Gazze'de uyguladığı soykırımı Birleşmiş Milletler programında dile getirdi. Levent'in konuşması tamamlanmadan organizatörler tarafından kesildi.

SERVER VAKFI'NDA "NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE HADİS" KONUŞULDU

Ayrıca 23 Mayıs 2026'da Server Vakfı'nda düzenlenen programda Dr. Kâzım Albayrak'ın "Necip Fazıl'ın Eserlerinde Hadis" adlı eseri ele alındı. Albayrak, Necip Fazıl'ın şair kimliğinin ötesinde, hadisleri hikmet, estetik ve cemiyet tasavvuru içinde değerlendiren merkezî bir mütefekkir olduğunu vurguladı.

23 Mayıs 2026 Cumartesi günü yapılan programda Albayrak, Necip Fazıl'ın fikir dünyasında hadislerin tuttuğu yeri, hikmet ve toplum ekseninde ele alırken; Av. Mehmet Ali Bulut da sohbetin program yöneticiliğini üstlendi.

Kâzım Albayrak, Necip Fazıl'ın yalnızca şair kimliğiyle sınırlanmayacağını, onun eserlerinde İslâmî ölçü, Ehl-i Sünnet hassasiyeti ve cemiyet tasavvurunun merkezi bir yer tuttuğunu vurguladı. Konuşmasında, Büyük Doğu fikriyatının Peygamber merkezli yapısı ve Necip Fazıl'ın hadisleri bir dünya nizamı fikrine dönüştüren yaklaşımı öne çıkı.

Eser etrafında şekillenen konuşma, Necip Fazıl'ın İslâmî idrak, estetik anlayış ve cemiyet tasavvuruna uzanan bir çerçeveye sundu.

İşte Albayrak'ın konuşması:

NECİP FAZIL BİR HİKMET VE AKSİYON ADAMIYDI

"Kıymetli misafirler, hepiniz hoş geldiniz. Necip Fazıl'ın vefatının 43. sene devriyesindeyiz. Dolayısıyla Üstad'ımıza rahmet dileyerek konuşmama başlamak istiyorum. Server Vakfı'na da bu nazik davetleri için teşekkür ederim. Şimdi Necip Fazıl'ı kitap vesilesiyle anıyoruz. Maksadımız aslında Necip Fazıl'ı anlatmak. Kitabın da amacı buydu. Ben de bu yaşımda yeni şeyler öğrendim. 18 yaşından beri Büyük Doğu okuruyum. 21-22 yaşlarında Necip Fazıl ile müşerref oldum. Allah'a şükür, Necip Fazıl takipçiliği böyle oluyor; yazdığı, yaptığı hiçbir şeyi kaçırmazdık.

Necip Fazıl rahmetli olduğu zaman gençtik, 20'li yaşların ortasındaydık. Ondan sonra da eserlerini okumaya devam ettik. Fakat 40 sene sonra böyle bir eser ortaya koyuyorsun ve diyorsun ki; 'Ya ben bunları bilmiyordum, bunlar da mı varmış?' Okuduğum şeyler, hepsini biliyorum fakat terkip yapınca ve yoğunlaşınca bunu görüyorum. Necip Fazıl bu kadar mı hadislerle ilgilenmiş? Hadis ilminden, İslâm ilimlerinden biraz müktesebat olunca insan daha iyi anlıyor. Mevzumuzda derinleştikçe Büyük Doğu'yu daha iyi anlarız. Kıymeti bu, temeli almak için okumak lazım. Bunun yanı sıra mevzuunda uzman bir kişinin -Büyük Doğu bir dünya görüşü ya- Büyük Doğu'daki bu terkiplerle karşılaşınca o kişinin tespitleri, hayranlıkları bizden kat kat iyi oluyor. Ben 40 senelik okuruyum,

ama o benden daha iyi anlıyor.

Hadis ilmiyle ilgili araştırma yapınca, Necip Fazıl'ın usul-i hadis ile ilgili, hadis ilmiyle ilgili kullandığı ifadelerle dikkatim yoğunlaştı. Baktım, ne kadar hadis ilmi kriterlerine riayet ediyor? Çok dikkatli, sanki bir hadisçi gibi bahisleri almış, kavramları kullanmış. Necip Fazıl'ın böyle bir hassasiyeti var. Necip Fazıl, İslâm ilimlerinde bir kaynaktır. Neden kaynaktır? Yani ben şimdi Temel İslâm ilimleri'nde yüksek lisans, doktora yapıyorum. Necip Fazıl deyince hocalar duruyor: "Necip Fazıl kaynak mı?" diyorlar. Tabii ben kendi kendime "Sabır" diyorum. Ondan sonra, o kaynak mevzusuna çok girmeden "Necip Fazıl'ın bu hususta şu şu eserleri var." diyorum. Siyer'de olsa Siyer'de söylüyorum. Kelam'da olsa Kelam'da söylüyorum. Hadis'te olsa Hadis'te söylüyorum. Hadis'te işte buyurun, bu eser çıktı. Kaç tane daha eser yazılabilir? Çünkü akademi, bir kaynak kitapla gitmek istiyor. Bu sefer bir şey diyemiyorlar. Yani kusura bakmasınlar da çoğu Necip Fazıl'ı okumamış.

Ve böylece bir şekilde ikna ediyorum. Şimdi bu çalışma ortaya çıkınca, "Vay, Necip Fazıl'da bu kadar şey var mı, bu kadar müktesebat var mı, bu kadar hadis var mı?" diyorlar. 2700 küsur hadis kullanmış, hadis ilmi literatürüne dâhil olmuş, hadislerden süzme yapmış ve hadislerden dünya nizamı kurmuş. Yani

bakıyorsun, Büyük Doğu fikriyatının temelinde hadisler var. Bakıyorsun, Büyük Doğu fikriyatının dünya görüşünde zaten mündemiç. Büyük Doğu'nun temel niteliklerini sayarsak en başta mesela Peygamber merkezli bir dünya görüşü olduğunu fark edersiniz. Şimdi onun Peygamber merkezli olmasına bakıyorsun; Üstad bunu hem hadislerde hem diğer eserlerinde, Siyer'le ilgili Çöle İnən Nur, Peygamber Halkası, Hz. Ali gibi eserlerinde de kullanmış. "O ki o yüzden varız, varlık o yüzden." Büyük Doğu'yu 7 umdede anlatacaktım, hemen birini söyleyeyim: Birincisi, Necip Fazıl Hazret-i Peygamber merkezlidir. "En evvel, en üstün" diyor. Muhammedî Nur, Muhammedî Hakikat... "Varlık o yüzden; o olmasaydı varlık olmayacaktı." diyor... Yani varlığı, Allah'ın yaratmasının sebep-i hikmeti o. Varlık o yüzden tecelli ediyor. O yüzden Muhammedî Nur hakikati ortaya çıkıyor. Bu hususta rivayetler malum... Bunların tarihçeleri var, hepsi orada. Necip Fazıl bu geleneğe bağlı tabii ki. Dünya görüşünde bunlar var.

Alanımda yoğunlaşınca bunları anlıyorum. Öteki türlü parça parça oluyor. Mesela birini okuyorsun, sonra öteki çıktı onu okuyorsun, sonra öteki çıkıyor. Ama bu mevzuyla alakalı olanları bir yere toplayınca bir hazine çıkıyor. Bunu 40 sene sonra gördüm. Bir de orada kaçırdığım, Üstad'ın böyle bazı tespitleri var. Diyor ki Üstad, "Şer'i bir ölçüde aldığım zevki hiç-

bir şiirimde almadım.” diyor. Mesela ben bunu İslâmî ilimler kökenli biri olarak daha önce görmüş olmalıydım. Okumuşumdur ama oraya bir spot olarak altını birkaç kez çizmem gerekiyormuş.

Şimdi arkadaşlar, Necip Fazıl'ı şair diye biliyoruz değil mi? Ama bakın şu sözü söylüyor. Bu sözü söylediğine göre şairin üstünde. Diyor ki: “Şer’î ölçülerde aldığım hazzı hiçbir şiirimde almadım.” Şimdi bu bir tekerleme değil, bu tahkikî imandır. Bunu ancak tahkikî iman sahibi söyleyebilir.

Aslında bu eserdeki amacım şuydu. Yani Necip Fazıl’a yönelik indirgemeci bakışlar beni rahatsız etti. Bu çalışma aslında oradan doğdu. Yani -kusura bakmasın kimse-, karşı tarafın da çapını biliyorum. Şimdi sen küçük gördüğünü, kendi unvanına bakarak küçük görüyorsun. Sen kimsin? Ondan sonra diğerleri de, tabii bazıları isim vermeyeyim, “Necip Fazıl çalışılır mı?” Bunlar İslâmcı olmasına rağmen böyle diyor. Yani dünya görüşümüzün dışında olanlar değil bunlar. Ondan sonra bu çalışma ortaya çıkınca danışman hocam da “Çalışılır.” diyor. Bakın ne kadar malzeme çıktı. Neler var, daha neler çalışılır.

NECİP FAZIL’IN HİKMET-ESTETİK DİLİ

Necip Fazıl’ın edebî dilini dinî tebliğ dilinde ön plana almak lazım. Tebliğde telkinî bir dil lazım, sanat dili lazım. Bunu yapacak kişinin de başta şer’î hassasiyetinin kuvvetli olması lazım. Şer’î ölçülere, hikmet ölçülerine bağlılığının kuvvetli olması lazım. Bu da Necip Fazıl’da var. Dolayısıyla bunların başa alınması lazım. Yani Temel İslâm Bilimleri’ni okuyup da hoca olan birinin, “Bizim alanımızla alakası ne?” demesi çok yadırganacak, acınacak bir durum arkadaşlar.

Üstad’ın kudsî hadis tanımı, hadis ilminin inceliklerini irfanî boyutta bildiğine dair ipucu verir: “Hadis-i Kudsî, Allah’ın kelâmıdır. Kur’ân da Allah’ın kelâmı... Fark nedir derlerse bu bir şer’î mesele olur. Kur’ân melek vasıtasıyla tebliğ edilen Allah’ın kelâmıdır. Hadis-i Kudsî ise şöyle: Resûlullah’ı bir nur kaplar ve Allah kelâmına mukaddes dudakları bir mecra olur. Melek vasıta olmadan... buna Hadis-i Kudsî denir.”

Necip Fazıl’ın dinî ölçülerle ilgili tanımlarında ilmin de üstünde hikmet var. Hikmet boyutunu veriyor ifadelerine. İlim dili soğuk olur, itici olur. Biz halka ilim diliyle hitap etmekten ziyade hikmet diliyle hitap ederiz. Kardeşim, öğrenciye de ilim dilinden ziyade önce hikmet dilini ver. O hikmet dilini alsın, sevsin. Peki bunu neden öğrenciye öğretiyor? O da

öğretsin diye, hocalık yapsın diye değil mi? Peki bu hikmet dilini almadan nasıl hocalık yapacak? Ona da bunu vermemiz lazım

Şimdi mesela biri “Necip Fazıl iyi bir ediptir.” dese hemen itiraz ederim: “Hayır.” Niye itiraz ediyorum? Necip Fazıl büyük şair, Sultânü’ş-Şuarâ. Buna itiraz eden yok. Bak şimdi tanımlama yapıyorsun, damgalama yapıyorsun, vasıflandırma yapıyorsun. O kişinin başta alınacak, en önde gelen vasfını söylüyorsun değil mi? “Necip Fazıl büyük bir ediptir.” Nokta koyuyorsun. Ona itiraz ediyorum. Hayır, Necip Fazıl mütefekkir, sanatçı ve aksiyon adamıdır. Fikir, sanat ve aksiyon adamıdır. Bak, sanatçı bu tanımın içerisine girdi. Cemiyetçi mütefekkidir. Tek kelimeyle söylemek gerekirse Necip Fazıl aksiyon adamıdır. Aksiyonun tanımını verelim: Büyük fikir ve onun büyük iş hâline inkılâbı. Burada aksiyon tanımı var. İkincisi, aksiyon yaşanmışlıktır değil mi arkadaşlar? Yaşanmışlık. Büyük fikri koyduk, fikirsiz olmayacağını gördük.

Peki hikmet nedir? İlimde yaşanmışlık yoktur; ilim bilgidir, malumattır. Hikmet ise amel, ilim ve irfan kademesiyle olan derecedir, daha yukarıdadır. Yani hikmet, içselleştirilmiş bilgidir, onda yaşanmışlık vardır. İrfan da diyoruz buna; içselleştirilmiş bilgi, bünyeleştirilmiş bilgi. İlim malumat yığınıdır, bilgidir, kalıp bilgisidir. Bilmek, itikadın aynısı değildir. Biliyor ama inancı ne, inanıyor mu mesela? Bilginin inanç hâline dönmesi irfan oluyor. Asr-ı Saadet’te ilmin tarifi, bugünkü ilmin tarifi değildi. Bugünkü ilim Descartesçi, Kartezyen bilimdir; akademi ilmi de budur. Yani ilim kelimesi örtüşüyor diye

aynı şey zannedilmemeli. Bizde ilimde ahlâk var. İlim ahlâktan ayrılır mı? Ahlâk var, metafizik var, amel var. Biz ilmi niçin öğreniyoruz? Satmak için mi, kürsülere çıkıp anlatmak için mi? Anlatan kişi bu ilme sahip çıkmasa dinler miyiz mesela? Dinlemek ister miyiz arkadaşlar? Ben dinlemem. Mecbur kalsam belki dinlerim. “Bu ilmi de alayım, ne yapalım; bu adamda bazı taraflar bozuk.” diyerek mecburen alırsın, o ayrı bir şey. Ama kişinin o kişiye tabi olması, peşine gitmesi başka bir meseledir.

Şimdi aksiyon tanımında ne oldu? Aksiyon tanımına irfan girdi arkadaşlar. Büyük fikirle büyük iş hâline inkılâbı; ilim de girdi. O süzölmüş hâli, süzölmüş hâli... Müslümandan da istenen budur. “Faydasız ilimden Allah’a sığınırım.” hadisi var. Ne demek bu? Şimdi buraya örtüşüyor değil mi arkadaşlar? Ne yapalım o malumatı? Bir arkadaş söylemişti, ilahiyatlar da Mu’tezile propagandası yapılıyor. Bir hoca bana demişti ki: “Akılcı, akılcı.” diyerek Mu’tezile’yi öne çıkarıyorlar. O zaman hoca onlara yönelik şöyle dedi: “Madem akılcı dedin, o zaman Descartesçi ol.” Akılcının şahı o. Ne diye Mu’tezile oluyorsun? Ehl-i Sünnet akli bilmiyor mu? Akılcılığın yerini bilmiyor mu? Selim akıl ne? Hikmet ne? Kur’ân idraki ne? Akılla nereye gidebilirsin? Ondan sonra mucizeyi inkâr etme, Peygambersiz İslâm, hadisleri tartışma, akla vurma... Akıl almıdığı şeyi reddetmek şart değil ki. Akla aykırı, bedihî olan şeyler ayrı bir şeydir; tevil edilebilir. Biz Hanefî olarak ehl-i rey ekolüne bağlıyız. Ama akliyecilik, rasyonalizm denen şey ayrı bir şeydir. Yani insanın manevî hayatını kabul etmiyor

bir kere. Akılla ölçek, her şeyi akılla ölçek. İman, vahiy, mucizeler akılla ölçülür mü? Ölümünden sonraki hayat akılla ölçülür mü? Müslüman bunları imanla kabul eder.

PEYGAMBER MERKEZLİ DÜNYA GÖRÜŞÜ

Büyük Doğu'nun Peygamber merkezli olmasının fikrî altyapısı olarak hemen her satırında görülüyor, zaten ona dayanıyor, inanç sistemine dayanıyor. İkinci bir sebebi de var, amelî bir sebebi. Üstad'ın burada götüğü bir amaç var. Bunları ben çıkarıyorum. Tabii bu daha da zenginleştirilebilir. Ben Üstad'ın gözbebeğiyle konuşacak hâlim yok. Biz onun öğrencisiyiz, dil ve şuurumuzla konuşuyoruz. İkinci sebebi, onu hissediyorum, görülüyor zaten, siz de katılıyorsunuz: Topluma İslâm'ı Hazret-i Peygamber veya hadisler üzer-

rinden verme merkezli siyasetini izliyor. Neden bu? Bunu hocamla da paylaştım. Hocam da bana söyledi: "Osmanlı böyle yapmıştı." dedi. Necip Fazıl ile ilgili hocalarla sohbet ediyoruz, ilmî münazarada bulunuyoruz. Hocam dedi ki; o dönemle burayı da örtüştürsek çok faydalı oluyor, benim de bilmediğim şeyleri öğreniyorum. Mesela Osmanlı bunu görmüş; topluma İslâm'ı Kur'an'dan, ayetlerden değil; hadislerden, Hazret-i Peygamber'in hayatından

vermiş. Necip Fazıl bunun için Çöle İnen Nur'u yazmış. Sebeplerinden biri de bu. Tabii mürşidinin de tesiri var.

İslâm, topluma Hazret-i Peygamber'in hayatından, hadislerden verilir; doğrudan Kur'an'dan değil. Kur'an'dan ulema beslenecek. Neden Hazret-i Peygamber'in hayatından? Çünkü yaşanmış örnek. İnsan ve beşer olarak bize daha yakın; yaşanmış örnekliliği var, hayatımıza daha çok dokunuyor. Kur'an, ilahî ilkeler/prensipler barındırıyor, daha çok teorik. Aslında kıssalarda da bu maksadın olduğunu tahmin ediyorum, ayetlerde de var. Ama hadislerde bu daha çok. İslâm'ın yaşanmışlığı hadislerde tezahür ediyor. "Yaşayan Kur'an" deniyor ya Allah Resulü'ne; Hz. Âişe Radiyallahu Anhâ bunu neden diyor? Bunun için.

Bakın, Necip Fazıl bunu görmüş. İşte bunu ilahiyatçılara anlatamıyorum. Necip Fazıl bunu görmüş ve sistemine uygulamış.

Büyük Doğu ideolojisinde çizilmiş "hadislerle dünya nizamı" diye... İman ve İslâm Atlası'nda bir bölüm var: "Hadislerle Dünya Nizamı." Çöle İnen Nur, 20 senede telif edilen bir eserdir. Ayrıca Gönül Nimetleri ismiyle el-Mevâhibü'l-Ledünniye'yi İmam Kastallânî'den sadeleştirmesi var... Onun Esselâm eseri ise manzum siyerdir. Allah Resulü'nün 63 yıllık hayatını ele alıyor. Şiirle, sanatla ilgilenen bilir. Allah Resulü'nün hayatını manzumeleştireceksin, hiçbir şeyi de kaçırmayacaksın. Hazret-i Peygamber'in hayatında hiçbir hadiseyi atlamayacaksın. Bütün savaşları, hicreti ve diğer hadiseleri anlatacaksın. Peki bunu bir de manzum yapacaksın. Manzum demek malum şiir demek; şiirin ölçüleri, vezin, kafiye, hece gibi unsurların içine bunu sığdıracağını ve Allah Resulü'nün hayatını tablo hâlinde vereceksin. Bir şey atlayamazsın, olmaz. Hepsi ni vereceksin. Esselâm diye bir eser ortaya çıkıyor. Bu cehde, bu çabaya niye giriyor? Bence şiir yazmak için girmiyor. Takdir edersiniz ki şiir yazmak için girmiyor. Biraz önce bahsettiğim sebeplerden dolayı giriyor. "Varlık o yüzden" anlayışıyla giriyor.

YEDİ UMDEDE NECİP FAZIL

Ben Necip Fazıl'ı 7 umdede anlatırken dördüncü umdede Hazret-i Peygamber temelli anlayışı anlatıyordum. Şimdi böyle bir şey tabii olarak gelişti. Bu şekilde kitapla doğrudan alakalı bir durum oluyor. Bu hususta Necip Fazıl'ın hadisleriyle ilgilenmem bana çok manevî bir zevk kattı, bunu size söyleyeyim. Burada dinleyicilerin de Büyük Doğu'ya bakışında böyle bir sinerji oluşturalım. Bunu söyleyeyim. Yoksa söyler geçerdim. Şimdi bu videolar her yere gidecek ama ne yapalım, biz samimiyetimizi, sohbetimizi bozmadan devam edelim.

Şimdi Necip Fazıl, bir, şeriattan zerre taviz vermeden onu eşya ve hadiselerle tatbik edebilmenin, eşya ve hadiseleri ona hâkim kılmanın dünya görüşünü örgülemiş adamdır.

Arkadaşlar, şeriattan zerre taviz vermemesi **birinci** umdesidir. Onu eşya ve hadiselerle tatbik edebilmenin dünya görüşü... Eşya ve hadiseye

tatbik etmek için dünya görüşüne ihtiyacımız var. Bu da Büyük Doğu ideolojisinin tanımıdır. Necip Fazıl'da kimse şeriata zerre muhalif, şeriata zerre aykırı bir harf, bir kelime gösteremez. Gösteremedi Allah'ın izniyle. İslâmî ölçülere dair her satırını başta mürşidi olmak üzere devrinin yetkin ilim adamlarına gösteriyor, onay alınca yayınlıyor. Bu derecede şer'î hassasiyeti var. Onun vasfı bu, çilesi o. Biliyorsunuz mücadelesi de bunun içindi. Bizim için bulunmaz bir nimet oluyor bu. Birinci umdesi şeriattan zerre taviz vermemesi ve Ehl-i Sünnet hassasiyetidir Necip Fazıl'ın. Büyük Doğu, İslâmiyet'in emir subaylığıdır. Büyük Doğu, İslâm içinde ne yeni bir mezhep ne de yeni bir içtihat kapısıdır. Sadece Sünnet ve Cemaat Ehli tabirinin ifade ettiği mutlak ve pazarlıksız çerçeve içinde, olanca saffet ve asliyetiyle İslâmiyet'e yol açma geçididir. Ve çoktan beri kaybedilmiş bulunan bu saffet ve asliyeti, 21. asrın eşiğinde eşya ve hadiseye tatbik etme işidir. Galiba işlerin en değerli ve pahalısı budur. Bunu ezberimden okudum. Necip Fazıl'ın Büyük Doğu tanımlaması bu, tavizsiz çizgisi budur.

İkincisi, tarih muhasebesi. Necip Fazıl'ın Ulu Hakan Abdülhamid Han eseri yanında Vatan Haini Değil Büyük Vatan Dostu Sultan Vahidüddin eseri... Bu, tarihimizi, hafızamızı, kimliğimizi, kişiliğimizi yok etmek isteyenlere karşı bir tavidir. Yani sadece canımıza kastetmiyorlar; imanımızı da almak istiyorlar. Musallat oluyorlar. Şeytanın önde giden adamları, ahbesin önde giden adamları... İşte Necip Fazıl burada meydan yerine çıkıyor. Onların düzmece tarihlerini bozuyor. O dönemde Ulu Hakan Abdülhamid Han demek başlı başına aykırı bir çıkıştır. İlk hapisleri de zaten bunlardan oluyor. Sultan Vahidüddin Han eserinden dolayı mahkûmiyet alıyor.

Bakın arkadaşlar, tarihine küfreden, geldiği nesebine küfreden haramzadedir. Bizim neslimiz belli, soyumuz belli. Biz Hazret-i Peygamber'e mensubuz, onun ümmetindeniz. Neslimiz de soyumuz da her şeyimiz belli. İslâm inancı budur. Soysuzlara bu ülkeyi bırakmayacağız Allah'ın izniyle. Şimdi Sultan Vahidüddin eserinden dolayı 18 ay mahkûmiyet aldı ve eyvallah deyip huzura gitti Necip Fazıl. Biliyorsunuz, mahkûmiyet cezası aldı.

Şeriattan zerre taviz vermemesi birinci umdesidir. Onu eşya ve hadiselerle tatbik edebilmenin dünya görüşü... Eşya ve hadiseye tatbik etmek için dünya görüşüne ihtiyacımız var. Bu da Büyük Doğu ideolojisinin tanımıdır.

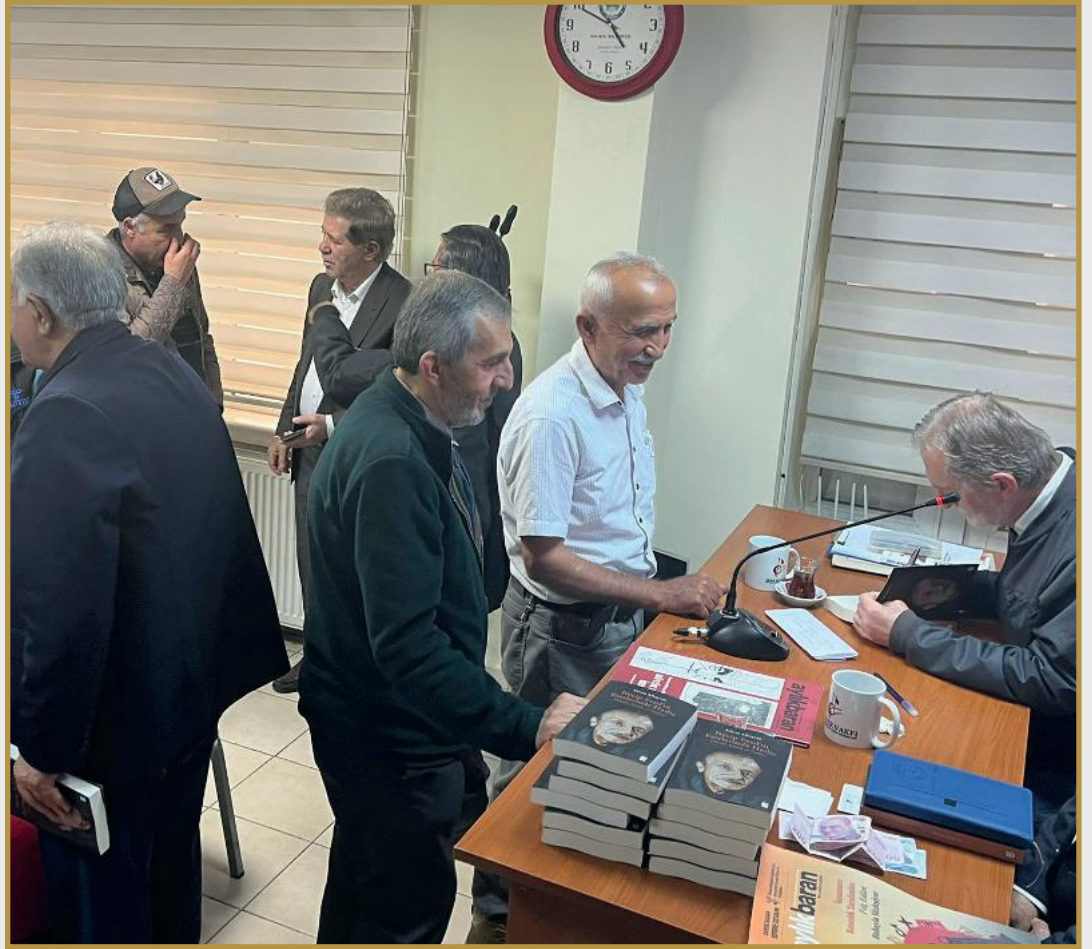
Üçüncüsü, Necip Fazıl'ın bir dünya görüşü ortaya koymasıdır. Yani fikir adamı olabilir ama o dünya görüşü koyuyor. İdeolocya Örgüsü temel kitaptır. İdeolocya Örgüsü'nü bileceğiz, o pusuladır, bizim rehberimizdir. İdeolocya Örgüsü temel eserdir. Şiirlerinden alacağımız zevki alalım fakat fikrî yapımızı da bunun üzerine kuralım. Necip Fazıl, şiiri iman için bir kürsü olarak görüyor. Şiir için de "duygulaşmış fikir" diyor. O imanın merkezine de İdeolocya Örgüsü'nü koyuyor.

Yani İslâmî bir dünya görüşü ortaya koymuştur. Sosyal ve siyasi meselelerde bizim yürüyeceğimiz, devrimizde bize lazım olan yolu göstermiştir. Batı'dan gelen esarete, Batılılaşmanın kültürel sömürmesine karşı durma zarureti içindeydik; hâlâ da bu sömürgeci kurtulma durumundayız. Necip Fazıl, buna karşı Batı ve Doğu muhasebesi yaptıktan sonra Batı eleştirisini ortaya koyuyor. İdeolocya Örgüsü budur. Orada bozulmanın köklerine gidiyor, oradan ideolocyasını kuruyor. "Beklediğimiz İnkılap" diyerek kendi dünya görüşünü ortaya koyuyor. Üçüncüsü dünya görüşü dedik. Bu şarttır, elzemdir.

Dördüncüsü, Hazreti Peygamber, Peygamber temelli dünya görüşünü ortaya koyması. Bunu başta kendiliğinden, bir doğaçlama olarak onu anlattık Hazreti Peygamber sevgisini, ideolocyasının temeli olmasını. Burada tekrar anlatmama gerek yok, bunu geçeyim.

Beşincisi, Baş nefret kutbu ve baş muhabbet kutbunu işaretlemesidir. Büyük Doğu'nun merkezinde Resulullah Efendimiz vardır. Sevginin mihrakı orasıdır. Bu çağda yapılması gereken, bu yolun varislerine ve bu yolu takip edenlere tabi olmaktır. Necip Fazıl, baş muhabbet kutbu olarak Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri'ni işaret eder. Allah ve Resulü'nün varislerine pazarlıksız bağlılığı esas alır; "Kim Allah ve Resulü diyorsa ben onandım, o bendendir." der. Dolayısıyla bu yola ve o yoldan gelenlere tabi olmak gerekir. Baş muhabbet kutbu ve baş nefret kutbu işaretlemesi, Allah için sevgi ve Allah için buğz ölçüsünü de beraberinde getirir. Sevgimiz Allah için olacak, buğzumuz Allah için olacak. Allah için sevecek, Allah için buğzedeceğiz. Burada baş nefret kutbu ise İslam düşmanlığını alenileştiren kimse, yani o düşmanlığın sembol ismi olan kimsedir. İsim vermeye gerek yok; çünkü malumu ilam etmiş olduk.

Altıncısı, yeni bir dil, yeni bir diyalektik ve yeni bir estetik-sanat anlayışıdır. Doktora teziyle ilgili bana, "Ne var, yeni bir şey ne

var?" gibi sorular soruldu. Ben de "Necip Fazıl Ehl-i Sünnet çizgisi bağlısıdır." dedim. "Ona ne eleştiri getirdin?" denildi. "Onun bağlılığına bir eleştiri getirmedim, akademik çalışma diye illa eleştiri getirmek zorunda mıyım?" dedim. Hocam sağ olsun orada, "Bu bağlılık bir tez olmaz mı? Bunun güzelliklerini, hususiyetlerini ve özelliklerini maddeler hâlinde sıralar, çağımızda neye karşılık geldiğini ve neden ihtiyaç duyulduğunu anlatır." dedi. İlla yeni bir şey söyleyeceğim diye "Amerika yoktur." demeye gerek yok. Yahut "Var mı, yok mu?" diye tartışıp sonra bir sentez yaparak "Varmış." deyip mevzu kapatmaya da gerek yok. Yapmamız gereken bu değildir. Necip Fazıl burada yenilik getiriyor, fakat bunu geleneğe bağlı kalarak yapıyor. Kur'an, Sünnet, icma ve kıyas çizgisini aşarak değil, had-dini bilerek yenilik getiriyor. Bunu yeni bir dille, estetik bir üslupla ve hikmet dilini ön plana alarak sunuyor. Elbette yenilik getiriyor. Zaten biz bu çağda yaşayan insanlar olarak yeniyiz, o manada moderniz. Fakat modernizmi, bir felsefe olarak kabul etmiyoruz. İslâm her zaman moderne de hitap eder, modernin ötesine de hitap eder. Yani İslâm çağlara, çağların öncesine ve sonrasına hitap eder. İslâm, Çağlar Üstü Mutlak Fikirdir. Bu da Salih Mirzabeyoğlu'nun "Gölge" dergisindeki tespitidir: Çağlar üstü Mutlak Fikir. Orada bu fikriyatın temel argümanlarını kuruyor. O dönemde çağdaşlık meselesi vardı, hâlâ da devam ediyor. Buna karşılık "Çağlar Üstü Mutlak Fikir" diyor. Bu ifade, "Gölge"nin birinci sayısının kapa-

ğında yer alıyor.

Yedincisi, Necip Fazıl'ın İdeolocya Örgüsü'nün kalbi olan Başyücelik Devlet ve İdare Mefkuresi'dir. Temel eser İdeolocya Örgüsü, onun özü ise Başyücelik'tir. Necip Fazıl, "Ben bunun için yaratılmışım." diyor. Şimdi ilmî çalışmalar kıymetlidir fakat ilim ne olacak? İnsan bazı şeyleri hisseder. Her ilimde vardır bu. "Bu benim işim, bunu yapmak ruhumun derinliklerinde hissettiğim bir şey." dersiniz. Filmlerde bile görüyoruz, kâfirlerde bile var, onların da ruh hayatı var. Materyalizm, öyle kuru bir ilim anlayışı değildir. Bunu anlatıyorum. Ondan sonra mucizeleri inkâr ediyorlar, akılları almıyor. Necip Fazıl, Başyücelik Devlet ve İdare Mefkuresi'ni kuruyor. Yani bizim yönetimimiz ne olacak? Kapitalizm var, faşizm var, liberalizm var, sosyalizm var... Müslüman ne olacak? Bu çağda ne olacak? Ben seküler, postmodern veya başka bir rejimi niye kabul edeyim? Kabul etmiyorum, bedeli neyse öderim.

İşte orada Necip Fazıl bize bir proje veriyor. "Müslüman'ın devlet ve idare mefkuresi şudur, şu şekilde olur." diyerek bunu bir hukukçu gibi ilkeleriyle ortaya koyuyor. Ben de aynı zamanda bir hukukçuyum. Bununla ilgili bir çalışmam var, inşallah yakında çıkacak. Necip Fazıl, Müslüman'a Başyücelik devlet modelini sunuyor. Asr-ı Saadet'ten ve geçmiş tecrübelerden süzülerek gelen bu modelde Başyüce var, Yüceler Kurultayı var, Halk Divanı var. "Parlamente sistemi mi, başkanlık sistemi mi?" Hayır kardeşim, ne o

ne o. Fakat her ikisinin de iyi taraflarını almış. Bu çağın mütefekkeri, faydalı şeyleri alır. Necip Fazıl da bunları almış, fakat kendine özgü bir sistem ortaya çıkarmıştır.

Necip Fazıl'ın yedinci vasfı buydu. Elbette bu sıralamalar değişebilir; bu benim yaptığım bir tasnif. Başyücelik Devlet ve İdare Mefkuresi, dünya bir inkılap bekliyor fikriyle de bağlantılıdır. Üç daire halinde anlatıyor, en dıştaki daire dünya, onun içindeki İslâm âlemi, onun içinde de Türkiye... Necip Fazıl, merkez olarak Türkiye'yi gösteriyor ve bunun için de bu modeli öneriyor

Büyük Doğu'nun temel vasıflarından biri budur. Üstad bunlar için yaşamış arkadaşlar, bunlar için savaşmıştır. İdeolocya Örgüsü'nün temelinde bu vardır. Bunların işlenmesi, konuşulması gerekiyor. Necip Fazıl, mütefekker kafa olarak bunun İslâmcasını ortaya koymuştur.

Bu, Üstad'ın vasiyeti ve bize bıraktığı çok güzel bir mirastır. Bizim bunu işlememiz gerekir. Burada hukukçu arkadaşım Mehmet Ali Bulut Bey var, ondan da bu meseleyi detaylı şekilde işlemesini bekleriz. Mesela Aylık Baran Dergisi'nin birkaç sayısını arkadaşlar buraya koysunlar. Bir sayısı sadece Başyücelik Devleti ile ilgili bir çalışmaydı. Hukukçular bunu konuşmuştu. Şuraya birkaç sayı koyun, hukukçular bunu konuşuyor. Bir de Başyücelik sayısı olsun.

NECİP FAZIL'LA TANIŞMAM

Şimdi Necip Fazıl'la tanışmamdan biraz bahsedeyim. Gençlik dönemi-mizde kendimize bir yol arıyoruz, kanımız kaynıyor, kendimizi ifade etmek istiyoruz. O zamanlar daha canlı bir siyasi ortam vardı. Kimisi kurtuluşu Moskova'da buluyordu, kimisi Çin'de, kimisi Brüksel'de. Hâlâ o yolları arşınlayanlar da var; fakat onlarda kendilerine şifa yok. Biz de arayış içerisindeydik. MTTB ve Akıncılar bize yakındı. Bu teşkilatlara dahil olduk ve Salih Mirzabeyoğlu'nun "Gölge" ve "Akıncı Güç" dergilerini gördük. Salih Mirzabeyoğlu, Akıncılar'ın isim ve mana babasıdır. Akıncı

Güç dergisinde İdeolocya Örgüsü'nü temel alarak yayın politikasını ve aksiyon alanını örgüleştiriyordu. Necip Fazıl'ı o dönemde şair olarak tanıyorduk. Biraz önce eleştirdim ya, o noktada kendimi de eleştirebilirim. Onu şair olarak, kahraman olarak, mücadelesiyle ve cezaevi hayatıyla tanıyorduk. Fakat Salih Mirzabeyoğlu, İdeolocya Örgüsü'nü ortaya koyunca biz de hemen kollarımızı sıvadık, toparlandık, okuduk ve İdeolocya Örgüsü'nün kıymetini anladık. Neyse, Akıncı Güç Necip Fazıl'a ulaşıyor. Bunun üzerine Necip Fazıl, "Müjdelerin Müjdesi" başlıklı yazıyı kaleme alıyor. Sonra "Işık" diye bir yazı yazıyor ve bizi çağırıyor, davet ediyor. Salih Mirzabeyoğlu riyasetinde, Erenköy'deki köşkünde Üstad'la müşerref oluyoruz. Üstad'ı tabii gördük, 75 yaşında bir delikanlıydı. Aksiyon ruhunu hiçbir zaman yitirmemişti. Bize gerekli şeyleri söylüyordu. Biz de etrafında toplanmış, halka olmuş vaziyette onu dinliyorduk. O günden itibaren Üstad'la fiili temasımız devam etti.

Şimdi nedir? İslâm ruhunun eşya ve hadiseler karşısında "nasıl" tavrını temsil eden Büyük Doğu gövdesine mukabil İBDA, onun taşıyıcı, yürütücü ve intikal ettirici "niçin" kanatlarıdır. Onun içindir, onun gayesidir, gayesi odur. Burada Büyük Doğu-İBDA arasındaki ilişkiye de girmiş olduk.

Salih Mirzabeyoğlu'nu bir lider olarak tanıyoruz, hürmetimiz, hayranlığımız var. Zaten bir kahraman. Ama bize ne diyor? "Necip Fazıl'ı okuyacaksınız." Bunu vurgulamasa biz yine ona bağlılığa devam edeceğiz. Kendisi de zaten mütefekker ve eser sahibi. Fakat özellikle Necip Fazıl'ı işaret ediyor. Bunu şunun için söyledim: Birçoğu gölgede kalmak korkusuyla Üstad'ı kenarda bırakıp kendi üstadlığını oynuyor. Öyle üstadlık oynayanlar da çok var. Üstad hatırası anlatır gibi görünür, aslında kendini anlatır. Kapatalım parantezi. Mesela Salih Mirzabeyoğlu diyor ki: "Ben iftiharla söylüyorum; her zerremle Büyük Doğu'nun tesiri altındayım." Bunu utanılacak bir şey olarak değil, iftiharla söylüyor. İnşallah biz de öyle oluruz. Neticede Salih Mirzabeyoğlu bir çile, bir mücadele sahibi ve 70 cilt eser bıraktı. İBDA fikriyatı, Büyük Doğu'dan doğdu; Üstad "Doğsun, Büyük Doğu benden doğarak" dediği için böyle oldu. Yani Büyük Doğu ve

İBDA arasındaki ilişki, sebep ve netice, baba ve oğul ilişkisi gibidir. İBDA'sız Büyük Doğu, Büyük Doğu'suz İBDA olmaz. Şöyle ki; İBDA'sız Büyük Doğu'nun dinamikliği ve yürütülmesi sorun olur. Büyük Doğu'suz İBDA'nın ise temeli olmaz.

VAROLUŞ İSTIRABI ÇEKMEK

Arkadaşlar, Necip Fazıl davası, mücadelesi ve duruşuyla örnek bir şahsiyettir. Necip Fazıl öncelikle bir dava ve ahlak adamıdır. Onun fikriyatı ahlakî bir temele oturur. İlim, hikmet ve amel burada birleşir. Necip Fazıl, her şeyden sıkılan ve sabır göstere-meyen bugünkü gençliğe de nefesine değil, aşkın bir varlığa adanmış bir hayata bağlanma noktasında örnektir. Bu, çağımızdaki birçok insanın bunalımına da çözümdür. Çünkü dünya işleri, mevki, makam ve benzeri şeyler nefsimizi doyurmaz; nefsimizin sonu yoktur, ruhumuzu da tatmin etmez. Zaten ruh hastalıklarının birçoğu da buradan kaynaklanıyor. Cihat bütün hastalıklara şifadır. Çünkü dünyanın birçok derdiyle orada sürüneceğine, tek derdin Allah derdi ve Allah davası oluyor. Demek ki her şeyden önce insanın ruhiyatı önemlidir. İnsan olarak varoluş ıstı-rabını çekmemiz gerekir. Bundan kaçmak bizi sıkıntılardan kurtarmaz. İşte Büyük Doğu-İBDA sistemi Allah, insan ve âlem karşısındaki pozisyonumuzu ve duruşumuzu ifade eden, varoluş ıstırabımıza tercüman olan bir dünya görüşüdür. Derinlemesine bakıldığında bu görülür. Bu derinlik sadece şiirlerinde kalmaz; şiirlerinde de bu derinlik vardır.

Necip Fazıl'ın şu mısraını kafiye-li ve müzikal sözden öte tefekkür edelim: "Ne çıkar bir yola düşmemiş gölgem / Yollar ki Allah'a çıkar bendedir."

Arkadaşlar, bu mısra biraz önce söylediğim varoluş ıstırabını ifade etmiyor mu? Bu, sadece kafiye-li bir söz değildir: "Ne çıkar bir yola düşmemiş gölgem, yollar ki Allah'a çıkar bendedir." Burada varoluş ıstırabı ve aşkın bir varlığa yönelme zarureti vardır. Çünkü bu yolda verilecek emekler ve çekilecek çileler kutsaldır; maneviyatımızı, ruh hayatımızı diri tutar, onurlu ve şerefli bir hayat sunar.

İşte Necip Fazıl, dünyalık dertlerin ötesinde, aşkın ve ilahi bir davanın adamı olarak dik duruşun sembolü olmuş; 80'lik bir delikanlı olarak başı dik şekilde, geride bir gençlik bıraka-

Necip Fazıl'ın söyleyeceği söz bitmemiştir. "Biz sussak, mezarımız konuşacak." demişti Üstad. İnşallah devir Necip Fazıl devri olacak. Onun dili, diyalog ve tezleri hâlâ geçerlidir. Biz ne zaman ve ne kadar sahip çıkacağız, bu bizim sorunumuzdur.

rak ebedî âleme göçmüştür.

Şimdi toparlayalım; Büyük Doğu, bu çağda asrın muhtaç olduğu bir sistemdir. Necip Fazıl'ın devriyle günümüz devri örtüşüyor; aynı şartlarda yaşıyoruz arkadaşlar. Aynı seküler, Batıcı rejim altındayız, aynı kumpaslarla karşı karşıyayız. Dolayısıyla Necip Fazıl'ın söyleyeceği söz bitmemiştir. "Biz sussak, mezarımız konuşacak." demişti Üstad. İnşallah devir Necip Fazıl devri olacak. Onun dili, diyalektliği ve tezleri hâlâ geçerlidir. Biz ne zaman ve ne kadar sahip çıkacağız, bu bizim sorunumuzdur.

NETİCE

Hülasa olarak şunu söyleyeyim, ondan sonra sorular kısmına geçebiliriz. Necip Fazıl, şeriatla sınırsız bağlı bir dünya görüşü kurmuş, öncü ve merkezî bir mütefekkindir. İçtimaî, siyasî ve hukukî bir nizam olan Başyücelik Devlet ve İdare Mefkûresi'ni ortaya koymuştur; özet olarak bunları söylüyorum. Dikey ve yatay oluşu aynı anda çalışan yani zihnimizi ve kalbimizi dolduran bir sistemdir. O entelektüel çilesi sonunda, "Verin cüceye, onun olsun şairlik." demiştir. Bu yüzden onun mütefekkirlik ve aksiyon vasfını ön plana çıkarmamız gerekiyor.

Necip Fazıl ümit ve aksiyonumuzdur. Zaten Salih Mirzabeyoğlu'nun İstikbal İslâm'ındır kitabını da kendisi ona hazırlamıştır.

Son olarak hepinizi "İstikbal İslâm'ındır" şuuruyla, bugünün hakkını veren gönüldeşler olma temennisiyle kalbî duygularıyla selamlarım. Dinlediğiniz için teşekkür ederim."

Programın ardından Dr. Kâzım Albayrak, okuyucuların yoğun ilgisiyle karşılaştı.

Katılımcılarla sohbet eden Albayrak, "Necip Fazıl'ın Eserlerinde Hadis: Hikmet, Estetik ve Toplum" adlı eserini imzalayarak okurlarıyla bir araya geldi.

Program, kitap takdimi ve imza faslının ardından hatıra fotoğraflarıyla sona erdi.

Konuşmanın ardından soru cevaplara geçildi.

SORU VE CEVAP

Said Anlar: Hukuk mezunuyum. İki sorum var. Birincisi; girişte "Hikmet diliyle halka hitap etmeliyiz." buyurdunuz. Biraz da açtınız ama ben bunu daha geniş şekilde sormak istiyorum. Hikmet diliyle halka hitap etmenin unsurları nelerdir, bu konuda neler yapmalıyız? Diğer sorum da konuyla doğrudan bağımsız ama bahsettiğiniz için sormak istiyorum: Sultan Vahidüddin Han hakkındaki kitabın-

dan ötürü Üstad'ın 18 ay ceza aldığını ifade ettiniz. O hukukî süreci izah eder misiniz? Neden ve nasıl yargılandı Üstad? Teşekkür ederim.

Kâzım Albayrak: Hikmet dili, telkin dilidir. Sır idraki, telkin dilinin idrakidir. Ruhî bir tarafı vardır; sadece akla hitap etmez, kalbe de hitap eder hikmet. İlim akla bağlıdır. Hikmette ise aklın yanında kalp de vardır. İslâm kalbin yoludur. Biz sadece ilim dersek, kalp ihmal edilir, irfan ihmal edilir. Dolayısıyla Necip Fazıl, Çöle İnen Nur'da diyor ki: "Bu eser sanat edasıyla ele alınmıştır." Yine Allah Resulü'nün ilim diliyle değil, sanat diliyle anlatılması gerektiğini söylüyor. İlim dilinin bunu kurcalayacak, hesap soracak durumda olmadığını ifade ediyor. Çünkü bizim peşin kabulümüz var. Biz onu Muhammedî Nur olarak görüyoruz. Zaten Peygamber. Dolayısıyla burada ilim dili hesap sorar, mutlaka bir ölçüye bağlamak ister, aklın kıstaslarına bağlamak ister. Aklın üstünde hikmet dili, ruhî ve kalbî oluş, sezgi olduğu için hikmet dilini söyledim. Yani ârif, âlimden üstündür. Ârif, âlimden üstündür.

Şimdi o Sultan Vahidüddin eseri... Önceleri, 60'lı 70'li tarihlerde beraat ediyor. Üçüncü baskıda tekrar bir şikâyet oluyor. Önce ilk baskıda beraat ediyor, üçüncü baskıda tekrar yargılama oluyor ve bu sefer mahkûmiyet alıyor. 18 ay ceza alıyor. Bu, 1980'li yıllarda oluyor. Üstad'ın da çok yaşlılık dönemi. Malumunuz, 1983 yılında vefat ediyor. Üstad'ın bu yaşta cezaevine girip girmemesi mevzu oluyor. Doktor dostları var; Süleyman Yalçın gibi isimler. Raporlarla infazı geciktiriyorlar. Yoksa infaz aşamasına gelmişti. Sonunda Üstad vefat ediyor.

Said Anlar: Sebepleri neydi, onu merak

ettim.

Kâzım Albayrak: Malum kişinin -heykelleri her yerde bulunan- manevî şahsiyetine hakaret iddiası. Hâlbuki öyle bir şey yok. Kitabın adı da zaten Vatan Haini Değil, Büyük Vatan Dostu Sultan Vahidüddin. Hakaret yok, hiçbir şey yok. Bazıları bundan rahatsız olmuş. Yani "Onu övüyorsun." diye rahatsız olmuşlar. Ona karşı olanlar hakkında bir şey söylemiyorsun, bakın; bir şey yok. Hiçbir şey yok. Buna rağmen, "Onu övdün." diye mahkûm ediyorlar. Yoksa 5816 sayılı yasayla ilgili de doğrudan bir şey yoktu. "Bunu övüyorsun, diğerini yeriyorsun" diyorlar. Evet, onların hukuk mantığı da böyle işte.

Bahattin Yeşiloğlu: Üstad'ın kalbinin Başyücelik olduğunu söylediniz. Bugün sistem tartışmalarında bir taraf parlamenter rejime tekrar dönülmesi gerektiğini söylüyor, bir taraf da başkanlık sistemini savunuyor. Başyücelik'in bu iki sistemden farkı nedir acaba? Belli başlı ölçülerle anlatabilir misiniz?

Kâzım Albayrak: Başyücelik devlet modeli... Tabii insan mevcut sistemlerle de mukayese ediyor; aklımız öyle çalışıyor. Yani bir şeyi hep başka bir şeyle mukayese ederek değerlendiriyoruz. Bu, bir noktada haklı bir yaklaşım. Başyücelik sisteminde Yüceler Kurultayı merkezde yer alır ve Başyüce'nin yetkisi vardır. Başyüce'nin yetkisi itibarıyla, ben kanaatimi söyleyeyim, icraat hızı açısından başkanlık sistemine benziyor. Fakat derinliğine inildiği zaman Yüceler Kurultayı'nın ağırlığı var. Yani Ehl-i Hal ve'l-Akd, Meşveret Meclisi diyebileceğimiz bir ağırlık var.

Necip Fazıl aslında İslâm'da şûra prensibini başa almış. Fakat bizde başa tâbi

sistemi de var. Üç kişi yola gitseniz baş seçersiniz. Bu baş, ilkelere bağlıdır ama. Yani diktatörlüğe kapalıdır. Başa icraat için yetki veriliyor. Halife'ye yetki veriliyor; Halife'nin danışmanları var, müşid olarak gördüğü kimseler var. Fakat Halife de yetkilidir ama Kur'an ve Sünnet'e aykırı bir şey yapamaz, böyle bir davranışta bulunamaz. O hususta Yüceler Kurultayı'nın denetlemesine ve otoritesine bağlıdır.

Necip Fazıl böyle bir sistem ortaya koyuyor. Tamamen İslâmî kaynaklardan, Mâverdî'nin eserlerinden, Ahkâm-ı Sultânîyye'den ve benzeri kaynaklardan süzölmüş bir model. Mesela "Cumhuriyet rejimlerinin en ilerisi" diye bir ifadesi var. Mukayese ediyor. Bunu şûradan ve meşveretten çıkartabiliriz. Fakat Başyüce'nin sistemin başı olarak yetkisi var. Yürütme ve yargı ona bağlı. Yönetimde

hızlı hareket etme açısından başkanlık sistemine yakın oluyor ama Başyüce'yi Yüceler Kurultayı seçiyor. Ayrıca karşılıklı fesih yetkileri var. İnşallah çıkacak çalışmamda bunu detaylı şekilde anlatacağım.

Gürkan Can: Hocam, sunumunuz için teşekkür ediyorum. Tarih öğretmiyim. Bizde tarihte milattan önce, milattan sonra kavramları vardır. Necip Fazıl'da da A.Ö., A.S.; yani Arvâsî Hazretleri'nden Önce, Arvâsî Hazretleri'nden Sonra gibi bir ayırım yapmamız abesle iştigal olur mu? Bir de Arvâsî Hazretleri'ni tanımadan

önceki hayatını nasıl değerlendirmemiz gerekiyor?

Kâzım Albayrak: O ve Ben kitabı, Necip Fazıl'ın hayat hikâyesini zaten tanımadan önce ve tanıdıktan sonra diye iki bölüme ayırmıştır. O ve Ben kitabında dediğiniz doğru, o şekilde bir ayırım var. Necip Fazıl, Arvâsî Hazretleri'nden önceki hayatını da kendisi anlatıyor. Babıâli'de de bu var, O ve Ben kitabında da var. Zaten kendisi de hayatını müşidini tanımadan önce ve tanıdıktan sonra diye ayırıyor. Bohem bir hayatı olduğunu söylüyor. Genç şair olarak çok pophollandığını söylüyor. Fakat Necip Fazıl itikatsız biri değil; bunu da söy-

leyebiliriz. Hiçbir zaman materyalist biri olmamış. Fakat İslâmî ölçülere ram olmamış, raptolmamış, bağlanmamış. O dönemde de güzel şiirleri var, metafizik şiirleri var. Bunun yanında, o dönemden çöpe attığı şiirleri de var. Ama Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri'nden İslâmî şuuru aldığında Sakarya Türküsünü yazıyor, dava ve cemiyet meydanına atılıyor, İdeolocya Örgüsünü yazıyor, Çöle İnen Nur gibi bir destanı kaleme alıyor. Yani ona bambaşka bir aşk düşüyor, bir ateş düşüyor. Yolunu buluyor. Bir deha olduğu zaten belli. Gençliğinden, çocukluğundan beri bir deha. Arvâsî Hazretleri'yle tanışması hoş bir tevafuk değil mi? Tabii kader sırrını bilemeyiz; Allah'ın bir lütfu. Yani bir de karşı tarafın adamı o. O tarafın silahı... Torunu Taha Üçışık, Baran Dergisi'ndeki mülakatında "Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri, Necip Fazıl'ı oradan aldı, o silahı doldurdu ve onlara doğrulttu." demişti. Necip Fazıl, karşı tarafın adamı diye biliniyor. Her ne kadar itikadı olsa da o çevrenin büyük adamı, o çevrenin mensubu olarak görülüyor. Zaten mevcut rejimde sanat çevreleri de onların elinde. Şimdi Necip Fazıl oradan, genç şair ve büyük şair olarak bu tarafa dönünce ne oldu? Onlara göre "sabık şair" oldu. Ama bir dede var, bir anne var namazında... Dedesi tabii ki dinî terbiyesini veriyor. Dedesi Abdülhamid Han adliyesinde görev yapmış Mehmet Hilmi Efendi. İlk dinî terbiyesini ondan alıyor, 12 yaşına kadar. Bu tarafı iyi ama şeriat kavgası, İslâm kavgası, bunun fikriyatını ortaya koymak başka bir şey; bir dert işi, çile işi değil mi? Mesele bu.

Hacı Bayram Erdur: Hocam sorum şu: Türkiye'de bu durumu yaşadık. 70-74 dönemlerinde şehir şehir dolaşıp bizlere karizmasıyla önder olurdu, hakikaten peşine giderdik ve dinlerdik. Necip Fazıl gibi bir deha, bambaşka bir deha ve bazen de farklı görüşleriyle radikal yaklaşımlar sergileyen bir isim. Size göre 21. yüzyılın karmaşıklığı içinde ufkumuzu açacak, Necip Fazıl gibi bir şahıs kim olabilir?

Kâzım Albayrak: Hepiniz, hepiniz, hepiniz. Siyasi tarafından bahsetmiyorum. Aylık Baran Dergisi'ni takip edebilirsiniz. Necip Fazıl olmak ayrı bir meseledir. Necip Fazıl bambaşka bir dehaydı. Bu çizgiyi takip edenler var, bendeniz de bu çizgiyi takip edi-

yorum ama Necip Fazıl olmak ayrı bir dava. Şunu söyleyeyim: Necip Fazıl olunamaz. Salih Mirzabeyoğlu olunamaz. Onların ancak takipçisi olunur. Bunlar kurucu mütefekkir, deha ve nadir eşshastır. Biz bunların kıymetini bilmeli, onların yolundan kendi alanımızda ışık sızdırmalıyız. Yıldızlar çıksın yani. İslâm'ın önderleri çıksın, meyveleri çıksın.

Reis Erken: Bu sunum çok güzel oldu, hoşuma gitti ve istifade ettim. Ama dikkat ettiğim, merak ettiğim bir şey var: Bu Başyüceler Meclisi kimlerden oluşacak? Atamayla mı, seçimle mi belirlenecek? Beşer olarak azli nasıl olacak? Çünkü bunlar da mutlak varlıklar değil.

Kâzım Albayrak: Başyücelik Devlet ve İdare Mefkûresi'ne tekrar dönüyoruz. Memnun oldum. Demek ki yeni çalışmam ilgi uyandıracak, muhataplarını bulacak. Yüceler Kurultayı'nı kim seçecek? Seçim olayı... Biz seçime çok endekli bir toplum olduk. Yani her şeyi sandığa bırakmayalım. Necip Fazıl diyor ki: "Keleş bir çobanın oyuyla İmam Gazâlî'nin oyunu bir tutan anlayış..." İşte Necip Fazıl bunu eleştiriyor. Yoksa bu devirde Müslümanların söz sahibi olmalarına imkân veren halktır, bunu diri tutmalı. Tabii ki seçim hakkını sonuna kadar kullanın. Dolayısıyla işi ehline verme ölçüsü, iş bilenlerle bilmeyenlerin bir olmaması ölçüsü Başyücelik devletinde rehber olacaktır.

Kur'an ve Sünnet yolunda gidecek bir sistem olduğu için, bir çobanın oyuyla İmam Gazâlî'nin oyu bir olmaz. Ehl-i Hal ve'l-Akd vardır. Şimdi İmam Mâverdî'nin şöyle bir tasnifi var: Seçen zümre, seçilen ve onun haricinde kalanlar. Seçen zümre... Yani halkın her yerde her şeyi bilmesi söz konusu olamaz. Belediye ile ilgili bir şey olacak, onların hayatıyla ilgili bir mesele olacak, tabii ki halka soracaksınız. Ama ulemanın bildiği bir mevzu halka sorulur mu? Hakikat halka sorulur mu? Necip Fazıl'ın dediği budur.

Yüceler Kurultayı nasıl oluşacak, onu da ifade edeyim. Necip Fazıl, "Büyük Doğu İslâm İnkılâbı" diyor. İslâm İnkılâbı diyor. İslâmî bir nizamdan bahsediyor. Bu Büyük Doğu'dan sonra, İslâm İnkılâbı'ndan sonra ehliyetler, çilekeşler, münevverler, aydın tabaka oluşacak. Yani böyle mevki, makam, şimdiki gibi itibar, para, müteahhit anlayışı değil. Yüceler Kurultayı'nı

Necip Fazıl olunamaz. Salih Mirzabeyoğlu olunamaz. Onların ancak takipçisi olunur. Bunlar kurucu mütefekkir, deha ve nadir eşshastır. Biz bunların kıymetini bilmeli, onların yolundan kendi alanımızda ışık sızdırmalıyız.

“İslâm inkılâbı”nı yapan kadro oluştu-
racak. Seçkinler, erdemliler, çilekeşler,
fikir soyluları oluşturacak. Bunlar kendi
içlerinden Başyüce’yi seçecekler. İslâm
inkılâbını yapan kadro önce Müessisler
Meclisi’ni kuracak, daha sonra Yüceler
Kurultayı oluşacak.

Başyüce 5 yıllığına seçilecek. 5 yıl son-
ra tekrar intihap edilebilir. Olmazsa yine
Başyüce, Yüceler Kurultayı içinden se-
çilecek. Yüceler Kurultayı nasıl yenile-
necek? Yüceler Kurultayı, bu özelliklere
uygun şekilde yetişen milletin ileri gelen-
lerinden, seçkinlerinden, çilekeşlerinden
namzetlik unvanı verecek. Onları takip
edecek, belki onlara dosya hazırlayacak.
Dolayısıyla Yüceler Kurultayı’nda boş-
lan koltuklar yine bu şekilde ehliyetlerin
devirdaimiyle dolacak.

Devlet bu şekilde düzenleneceği için
bütün diğer kurul ve kuruluşlar da buna
göre şekillenecek. Halk Divanı oluşacak.
Burada seçimler olabilir. Halk Divanı bir
denetleme mekanizmasıdır. Belli bir par-
tileşme şeklinde olmayacak yalnız. Par-
tileşme, hizipleşme şeklinde değil. Yani
neyin partisindesin? Halk Divanı’na üye-
ler gönderilecek. Necip Fazıl, Halk Diva-
nı’nın Başyücelik Sarayı’nda yapılacağını
söylüyor. Halk Divanı, Başyüce’ye hesap
sorabilecek ve onu denetleyebilecek.

Yani Halk Divanı’nın, Başyüce’nin evin-
de kaç kap yemek yediğini sorma yetki-
si var. Bu anayasal bir yetki arkadaşlar.
Mesela Üstad diyor ki: Sokağa tükürmek
kabahatler kanununa göre suçsa, bunu
Başyüce de yapsa zaptiye ensesine ya-
pışacak. Bizde ruhbanlık sınıfı yok. Baş-
yüce olsan dahi günah işlediğinde günah
olmaktan çıkmıyor.

Resul Efe: Allah razı olsun, istifade ettik.
Benim sormak istediğim şu: Başlarda
Büyük Doğu-İbda dünya görüşünün ana
gayesinin İslâm temelli olduğunu söyle-
dikten sonra şu noktaya çok dikkat çek-
tiniz: “Bu görüş Peygamber temelli bir
görüşür.” Bunu size söyleten yaşanmış
anlatının ne olduğunu açıklarsanız mem-
nun olurum.

Kâzım Albayrak: Aslında Necip Fazıl’da
bu çok açık. Tabii ben hadislerle ilgi-
li bu çalışmamda, bu yaşımda çok şey
gördüm. Fakat konferanslarında, İdeo-
locya Örgüsü’nde, Üstad’ın Peygamber’i
Kâinatın efendisi, Resuller Resulü, Mu-
hammedî Nur olarak anlatması, kâinatın
onun yüzü suyu hürmetine yaratıldığı
vurgusu, “Levlâke” hakikatleri... Bu vur-
gu Necip Fazıl’ın eserlerinde var. Bunu
görüyoruz. Yani bir Peygamber sevgisi
işleniyor ve onu alıyorsunuz. Mesela Al-

lah Resulü’nün has ismini, Muhammed
ismini Necip Fazıl eserlerinde doğrudan
kullanmamış. Ben İslâmî ilimler köken-
liyim. Bunu gençlik yaşımda okuyunca,
Necip Fazıl’ın bu hassasiyetini fark edi-
yorsunuz. Mesela ben bu hassasiyeti ila-
hiyatta göremiyorum. Bakın, Necip Fazıl
has ismini kullanmıyor. Tefsirlerde “Ya
Muhammed” diye başlayan “kul” kelime-
sinin yanında açıklama hitapları olur. Ne-
cip Fazıl oraya da eleştiri düşüyor. Tabii
bunu Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri’nden
alıyor. “Kul ya Muhammed” ibaresinin
yanlış olduğunu, Allah’ın, Resulü’ne öz is-
miyle hitap etmediğini söylüyor. Mesela
Kur’ân’da Allah Resulü’ne öz ismiyle hi-
tap edilmiyor. Dolayısıyla Üstad bu has-
sasiyetlerin altını çiziyor ve bunu edebî
olarak ortaya koyuyor. Allah Resulü’nün
ismini yazmak zorunda kaldığı zaman
“M” büyük harf ve yedi nokta şeklinde ya-
zıyor. Mütfekkir Salih Mirzabeyoğlu’nun
anlattığı bir şey var. Üstad, “Evet, ismi
öyle yazdın mı?” diyor. Salih Mirzabeyoğlu
“Evet.” diyor. “M ve yedi nokta.” Üstad,
“Güzel.” diyor. Onu öyle eğitiyordu. Onu
da öyle yetiştiriyor.

Çöle İnən Nur da çok esaslı bir eser. Fıkıh
da var orada, hadis var, kelam var, tefsir
var. Bana bunları söyleten şeyler bunlar.
Kendi zaten belirtiyor. Çöle İnən Nur’un
başlangıç kısmını okursanız orada da
görürsünüz. Bunu birçok yerde söylüyor.
Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu’nda
da giriş kısmında böyle bahisler var gali-
ba. O derinlik orada da görülüyor.

Bir de çağımızda Üstad’ın topluma Haz-
ret-i Peygamber sevgisiyle gitmesinin ne
kadar önemli olduğunu görüyorsunuz.
Osmanlı bunu görmüş. Osmanlı, Şifâ-i
Şerif, Mevlid-i Şerif ve benzeri siyer oku-
malarıyla dinî hayatı canlı tutmaya çalış-
mış. Şifâ-i Şerif bir siyer kitabıdır. Toplu-
ma bunu vereceksin. Peygamber sevgisi
böyle verilir. Bu toplumda Peygamber
sevgisi çok kuvvetli zaten.

Necati Koca: Felsefî görüşü hakkında
çok derin düşünen bir Üstad. Okuduk-
larımızı yorumlamak için bayağı düşün-
mek lazım; bir matematik problemi gibi.
Sizin zamanınızda bu derinlik anlaşılıyor
muydu? Her okumamda bir şiiri düşünüy-
yorum: Ne demek istiyor? Bu da okuy-
cu için çekici oluyor. Mesela: “Başta hiç,
sonda hiç. Hiç olur mu hiç arasında bir
hiç?” gibi. “Tüm âlemin kütlesine göre
her baş ve her son hiç. İki hiç arasın-
da varlık olur mu?” Bu tabii okuyucuyu
cezbediyor ve düşündürüyor. Ben İmam
Hatip öğretmeniyim. Çocuklarıma, kızla-
rıma lisede bu gibi şiirler verdiğimde bir
iki gün sonra geliyorlar: “Hocam bu ne
demek istiyor?” ya da “Bu söz ne demek

istiyor?” diye soruyorlar. Ben de bundan
mutlu oluyorum. Öğrencilerim araştırı-
yor. Mesela benim bir öğrencim vardı,
belki şu anda gündemdedir; Hümeysra
Yargıcı diye bir şair oldu. Biz zamanın-
da ona “Kızım çok okuma.” derdik, kor-
kuyorduk. Yani kafayı yorar diye endişe
ediyorduk. Mezun oldu, şu anda kitap ya-
zıyor, Destan Yazdılar diye. Benim sorum
şu: Üstad’ın bu felsefî derinliği nereden
geliyor? Bu Allah’ın hikmeti mi mutlak?

Kâzım Albayrak: Şimdi bizim zamanı-
mızda Üstad’ın mücerret fikirlerini kav-
rayabiliyor muydunuz, onu mu sormak
istiyorsunuz?

Necati Koca: Evet, evet. Yani bu gibi şiir-
lerde zorlanıyor muydunuz?

Kâzım Albayrak: Aşk beladan üstündü.
Yani zorluğu anlıyorsun ama okuyarak
yeni şeyler görüyorsun. Ondan kaç-
mıyorduk, okuyorduk. Anlamasak bile
zevkini, aşinalığını almaya çalışıyorduk.
İşte o çok önemli. Mesela İdeolocya Örgü-
sü’nü tam olarak ne zaman okuduğu-
mu hatırlamıyorum. Salih Mirzabeyoğlu
önemini yazdıktan sonra okumuş olabi-
lim. Üstad’a karşı böyle bir kabulümüz,
sevgimiz vardı. Üstad’la ilgili bir şey olur-
sa alıyorduk, okuyorduk. Yani Üstad ne
yazarsa okunur. Büyük Doğu dergileri ve
saire. Eskilerimiz anlatır mesela, benden
öncekiler. Biliyorsunuz, Büyük Doğu der-
gilerini alırlardı, satır satır okuyup ezber-
lerlerdi. Anadolu’nun esnafından farklı
kesimlerine kadar herkes Büyük Doğu
dergilerini böyle okudu.

Ömer Özyılmaz: X hesabında birileri Ne-
cip Fazıl’ı Gazzâlî kumaşından yaratılmış
bir düşünür, aksiyon adamı ve kurucu li-
der olarak tanımlamış. Güzel bir cümle
bu, beğendim.

İmam Gazzâlî’nin dönemine gelelim.
Türkler yedinci asırda Müslüman oldu-
lar. O günden Gazâlî’ye kadar hadiste,
tefsirde, fıkıhta, kelamda, matematikte,
tıpta, kimyada büyük bilim insanları ye-
tişti. Dünyanın dört bir yanından gelen
bilgileri topladılar, yorumladılar. Ama bu
bilgilerin bir kısmı bazılarını bozdu. Fara-
bi bu bozulanların başında gelir. Bugün
gördüğümüz batıcılık o zaman, Farabi
ile başlamıştır. Gazzâlî’nin yaptığı işte
bu damarı tıkamaktı. “Gazâlî felsefeyi
durdurdu” derler, hayır. Gazzâlî felsefeyi
değil, bu bozucu damarı durdurdu. Necip
Fazıl da fikir planında batıcılığın önün-
deki en büyük engeldi. İkisi bu manada
birbirinin kardeşidir.

Kâzım Albayrak: İkisi de metafizikçi, iki-
sinin de hakikat arayışı ortak ve her ikisi
de tasavvufta karar kıyor.

ÜSTAD'IN KÜLLİYATI "BÜYÜK DOĞU KİTAPLIĞI" ADIYLA YENİDEN OKURLA BULUŞUYOR

Vefatının 43. yılında Necip Fazıl Kısakürek'in bütün eserleri, Ketebe Yayınları etiketiyle "Büyük Doğu Kitaplığı" adı altında yeniden basılacak. AKM'de düzenlenen "Poetikadan Aksiyona" toplantısı, bu vesileyle hem bir hesaplaşma hem bir ahitleşme merasimi oldu.

Üstad'ın aramızdan ayrılışının üzerinden 43 yıl geçti. Lakin o, eserleriyle, fikriyatıyla, aksiyonuyla hâlâ bu toprakların üzerinde dimdik duruyor. AKM salonunda bir araya gelen isimler, bu duruşun yeni nesillere nasıl taşınacağını konuşmak için toplandı. TBMM Milli Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar'ın da hazır bulunduğu toplantıya yayın dünyasından ve edebiyat çevrelerinden davetliler iştirak etti.

"ÜSTAD'I DAHA FAZLA ANLATMAMIZA İMKÂN DOĞACAK"

Büyük Doğu Yayınları sahibi ve Necip Fazıl Kısakürek Kültür ve Araştırma Vakfı Mütavelli Heyeti Başkanı Emrah Kısakürek, Üstad'ın vefat yıl dönümünün hüznüyle konuştu. Eserlerin özgünlüğünün korunacağını vurgulayarak şunları söyledi:

"Bugüne kadar koruduğumuz Necip Fazıl'ın eserlerinin, noktasına virgülüne zarar gelmeden yayınlanması hususunda aynı hassasiyetle devam edeceğiz. Bizlerin kitap yayınındaki angaryalardan biraz kurtulup tanıtım konusundaki desteklerle Üstad'ı daha fazla anlatmamıza imkân doğacak."

Kısakürek, gençlere ulaşmanın yolunun artık değiştiğine de dikkat çekti: "Artık mecralar değişti. Gençleri sosyal medya ve dijital mecralar üzerinden bu işin içine çekecek şekilde çalışmak lazım. Umarım gençler de Üstad'ın eserlerinden zevk almaya başlarlar."

"TOPLUM KENDİNE NECİP FAZIL'A SARILARAK GELECEK"

Emrah Kısakürek, Üstad'ın eserlerinin bugün de geçerliliğini koruduğunu ifade etti:

"Bir Adam Yaratmak filmini seyreden birçok kişinin sosyal medyadaki paylaşımlarında görüyorum, hepsi kendi içlerinden, arayışlarından, çektikleri sıkıntılardan bir parça yakalıyor. Toplumun bazı değerlerden uzaklaştığı bir anda Necip Fazıl'a tekrar sarılarak kendilerine geleceklerini düşünüyorum."

"Çile", "Bir Adam Yaratmak", "Reis Bey", "Para" ve "At'a Senfoni"yi bu manada en can alıcı eserler olarak zikretti.

"ÜSTAD'A YAKIŞAN BİR ENTELEKTÜEL ZEMİN İNŞA ETMEK"

Ketebe Genel Yayın Yönetmeni Furkan Çalışkan, meselenin bir yayıncılık işinden ibaret olmadığını açıkça ortaya koydu:

"Vazifemiz, Üstad'ın eserlerinin ve mücadele dolu hayatının, akademik bir kürsü teşkil edecek kadar etüt edilmesine, ilham ve imkân verdiği genç zihinlere yol açmayı amaç edinmektir. Yayınevi olarak arzumuz ve niyetimiz, neşir faaliyetinin ötesinde Üstad'a yakışan bir entelektüel zemin inşa etmektir."

"SADELEŞTİRMEYİN, OKUTUN VE ANLAYABİLMELERİNİ SAĞLAYIN"

Eğitimci ve yazar Yusuf Turan Günaydın, Necip Fazıl ile ilk tanışmasının çocuklukta babasının okuduğu "Veliler Ordusundan 333: Halkadan Pırıltılar" aracılığıyla gerçekleştiğini anlattı. 14 yıllık öğretmenlik hayatı boyunca öğrencilerine Kısakürek'i tavsiye ettiğini belirten Günaydın, 1990'larda öğrencilerinin kelime darlığı yüzünden me-

Büyük Doğu Yayınları Genel Koordinatörü Emrah Kısakürek.

tinlerde zorlandığını hatırlattı ve net bir çağrıda bulundu:

"Benim nesiltaşlarım Üstad'ı yüzde seksen, yüzde doksan anlayabiliyorduk. Üstad'ın kitaplarını sadeleştirmek yerine, bizzat orijinal şekliyle çocuklarımıza okutmaları ve anlayabilmelerini sağlamalıyız."

"SANAT, DÜŞÜNCE VE AKSİYON: ÜÇ ODAKTA BİR PİRAMİT"

TÜBA Asli Üyesi ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. M. Fatih Andı, Necip Fazıl'ı üç temel odakta ele aldı: sanatçı kimliği, düşünce dünyası ve aksiyon.

"Fildişi Kulesi'nden topluma kurtuluş reçeteleri sunan çok isim vardır. Ama meydan ortaya çıktığında 'meydana ben de varım' diye atılan isim o kadar çok değildir. Necip Fazıl'ı yapan üç odaktan birisi de eylem, yani çok sevdiği kelimesiyle aksiyondur. Sanatçı Necip Fazıl, düşüncedeki Necip Fazıl ve aksiyondaki Necip Fazıl böyle bir piramidi yükselten bir nitelik arz ediyor karşımızda."

Andı, Üstad'ın 1934'te Abdülhakim Arvasi ile tanışmasının ve tasavvufa uyanışının şiiri nasıl dönüştürdüğünü de vurguladı:

"Tasavvufa uyanışı Necip Fazıl'ın şahsiyetinde çok ciddi bir

dönüşüm olmuştur. En başta tasavvuf, Necip Fazıl'ın şiirini trajik olmaktan kurtarıp sağlam bir zeminde yükselen bir şiir hâline dönüştürmüştür. Kaldırımlar şairi, Çile'nin şairi olmuştur."

"EDEBİYATIMIZDA BİR BENZERİ YOKTUR"

Prof. Dr. Abdullah Uçman ise Necip Fazıl'ın Cumhuriyet döneminin tek sesli atmosferinde nasıl bir gedik açtığını hatırlattı:

"Batılılaşmanın devletçi bir karakter kazandığı, tek düşüncenin hâkim olduğu bir devirde ortaya çıkan Necip Fazıl, herkes için geçerli hâle gelen değer yargılarını sarsarak yepyeni bir dünya görüşünün sözcüsü olmuştur. Edebiyatımızda şairliği, tiyatro yazarlığı, fikir adamlığı ve gazeteciliği bir arada böylesine güçlü olan başka bir benzeri yoktur. Onun büyüklüğü, ölümünden kırk küsur yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ bayrak bir şahsiyet olarak yaşamasından ileri gelmektedir."

Konuşmaların ardından katılımcılar sahneye gelerek hatıra fotoğrafı çekti. Proje kapsamında Kısakürek'in şair, mütefekkir, romancı ve tiyatro yazarı kimliğiyle kaleme aldığı eserler eksiksiz olarak basılacak.

NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE HADİS -HİKMET, ESTETİK VE TOPLUM- ESERİNİN 2. BASKISI RAFLARDA

Kitabın odağındaki soru, görünürde basit ama yanıtı bir yüksek lisans tezini de aşan bir derinlikte: Şair, aksiyon adamı, "Büyük Doğu" mimarı olarak tanınan Necip Fazıl Kısakürek, hadis ve sünneti nasıl anlıyor, eserlerinde nasıl kullanıyor? Albayrak bu soruya cevap ararken 100 cildi aşan Büyük Doğu külliyyatını baştan sona tarayarak tekrarlı 2720, tekrarsız 1582 hadis tespit etti.

Ketebe Yayınları'nın Haziran 2025'te raflara sürdüğü *Necip Fazıl'ın Eserlerinde Hadis – Hikmet, Estetik ve Toplum*, birinci baskının mürekkebinin daha kurutmadan ikinci baskıyla okuyucuya ulaştı. Kâzım Albayrak'ın imzasını taşıyan 352 sayfalık eser, hem akademik çevrelerde hem de Necip Fazıl okurları arasında hızla dolaşıma girdi.

Kitabın odağındaki soru, görünürde basit ama yanıtı bir yüksek lisans tezini de aşan bir derinlikte: Şair, aksiyon adamı, "Büyük Doğu" mimarı olarak tanınan Necip Fazıl Kısakürek, hadis ve sünneti nasıl anlıyor, eserlerinde nasıl kullanıyor? Albayrak bu soruya cevap ararken 100 cildi aşan Büyük Doğu külliyyatını baştan sona tarayarak tekrarlı 2720, tekrarsız 1582 hadis tespit etti. Bu rakamın kendisi bile kitabın bir özgünlük iddiası taşıdığını ortaya koyuyor; zira Necip Fazıl literatürü şimdiye dek büyük ölçüde onun edebî ve siyasî yönüne odaklanmış, hadis-sünnet meselesini bütünüyle ele alan kapsamlı bir çalışma ortaya konulamamıştı.

Albayrak bu hadisleri "halka" adını verdiği katmanlara bölerek inceliyor. En sık tekrar eden 40 hadis birinci halkayı, ardından gelen 142 hadis ise ikinci halkayı oluşturuyor. Birinci halkadaki her hadis tek tek tahrir ediliyor; kaynağı araştırılıyor, sahih mi, zayıf mı,

mevzu mu ayrıştırılıyor ve Necip Fazıl'ın o hadisi hangi eserinde, hangi bağlamda, nasıl işlediği gösteriliyor. Eleştirel boyut göz ardı edilmemiş: Necip Fazıl'ın zayıf veya mevzu hadislerle zaman zaman baş vurduğu biliniyordu; Albayrak bu eleştirileri kayıt altına alırken onun arkasındaki anlama usulünü de ortaya koyuyor.

Kitabın belki de en çarpıcı tespiti, Necip Fazıl'ın hadisleri yalnız nakleden biri olmadığıdır. Albayrak bunu "vecd dili" kavramıyla tanımlıyor: Necip Fazıl hadisleri hikmet, estetik ve içtimâî boyutlarıyla yeniden kuruyor; bir hadisi şiirinin merkezine oturtabiliyor, başka birini içtimâî bir teze dayanak yapabiliyor, bir diğerini doğrudan dini argümana dönüştürebiliyor. Bu çok katmanlı kullanım şeklini Albayrak üç başlık altında çözümlenekte: hikmet temelli yorum, estetik temelli yorum, içtimâî temelli yorum.

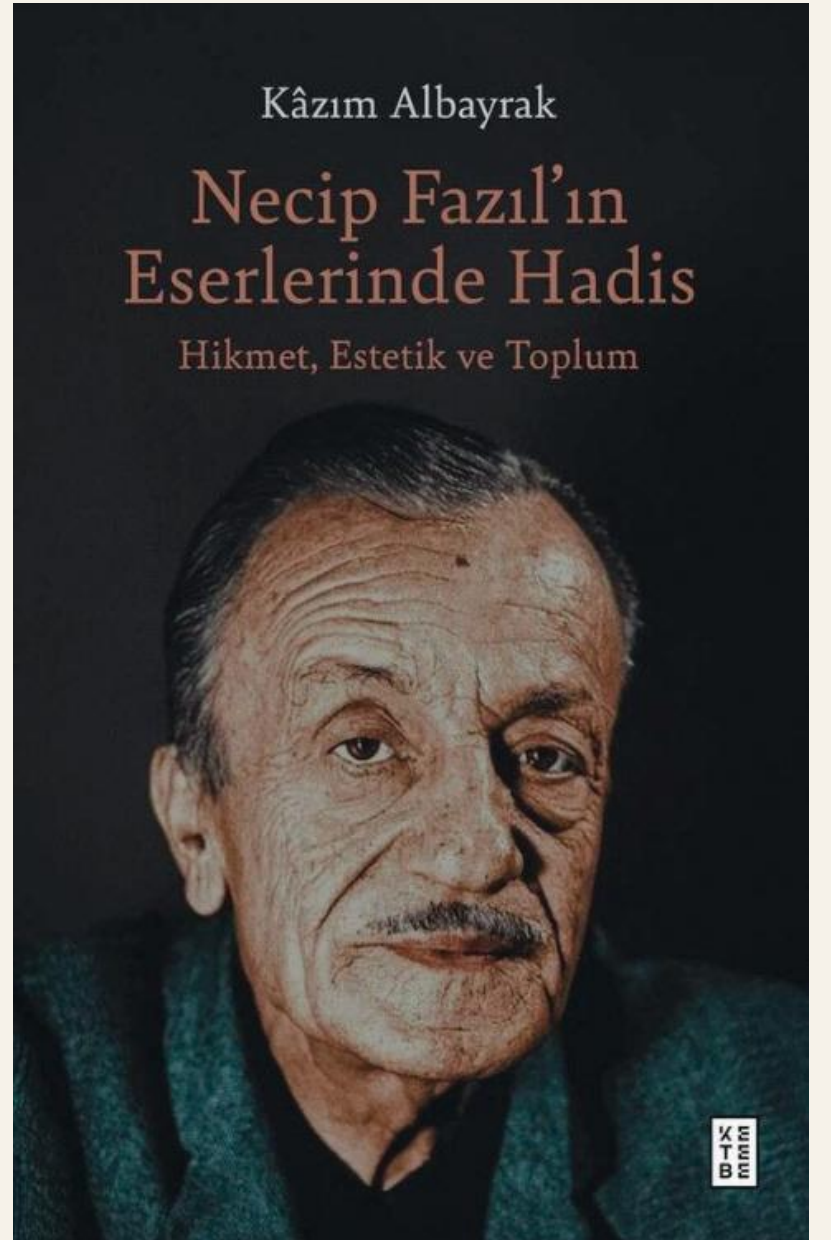
Eserde ayrıca Necip Fazıl'ın beslendiği kaynaklar titizlikle haritalanıyor. İmam-ı Âzam, Gazzalî, İbn Arabî, İmam Rabbanî ve hepsinin üzerinde mürşidi Seyyid Abdülhakîm Arvâsî'nin belirleyici rolü ayrıntılı biçimde ele alınıyor. Bu isimlerin seçimi tesadüf değil; Hanefî-Mâtürîdî çizgide tasavvufa bağlı, ama aynı zamanda içtimâî mücadeleyi ilmin merkezine yerleştirmiş bir duruşun yansıması.

Kitap Necip Fazıl'ı soyutlamıyor. Büyük Doğu geleneğinin

devamı Salih Mirzabeyoğlu'nu da bu çerçeveye dahil ederek Necip Fazıl'ı bir geleneğin kurucu merkezi olarak konumlandırıyor. Eser aynı zamanda bir tanıklık niteliği de taşıyor; Albayrak, Salih Mirzabeyoğlu vesilesiyle 1979'da Necip Fazıl'la bizzat tanışmış, Büyük

Doğu Yayınları'nın hizmetinde bulunmuş biri olarak akademik mesafeyi şahsi hafızayla dengeliyor.

İkinci baskı, Ketebe Yayınları'nın tüm satış noktalarından ve ketebe.com adresinden temin edilebilir.

DERVİŞ RUHLU ADAM: SEYYİD AHMED ARVASÎ

Said Bulut

Seyyid Ahmed Arvasî, fikir, iman, ahlâk ve aksiyonu aynı istikamette birleştiren isimlerden biridir. Türk-İslâm ülküsü etrafında şekillenen mücadelesi, gençliğe kendi medeniyet köklerini hatırlatan güçlü bir çağrı niteliği taşır. Onun hayatı, eserleri ve davası, bugün de fikrî savrulmalar karşısında üzerinde durulması gereken bir miras olarak karşımızda durmaktadır.

HAYATI

15 Şubat 1932'de Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde dünyaya gelen Seyyid Ahmed Arvasî, aslen Van Bahçesaraylıdır. Babası Seyyid Abdülhakîm Arvasî, annesi Cevahir Hanım'dır. Büyük irşad kutbu ve Necip Fazıl'ın müşşidi Esseyyid Abdülhakîm Arvasî Hazretleri ile babası isim benzerliği sebebiyle zaman zaman karıştırılrsa da mesele farklıdır. Merhum Seyyid Ahmed Arvasî, bir dostuna yazdığı mektupta bunu şöyle anlatır:

"Şu anda Ankara'nın Bağlum nahiyesinde yatan Seyyid Abdülhakîm Arvasî Hazretleri ile aynı ailedeniz. Kendileri aynı zamanda babamın da isim babalarıdır. Babama kendi adlarını vermişlerdir. Babam, şu anda yetmiş beş yaşındadır ve Van Gümrük Müdürlüğü'nden emeklidir. Ailem 'Arvasî' adı ile bilinir. 650 yıldan beri Anadolu'da yaşar. Orhan Gazi ile tanışan ve Anadolu'ya ilk gelen ceddîm Hacı Kasım-ı Bağdâdî adında bir zâttır. Onun oğullarından biri Van Gölü'nün güneyinde, Arvas köyünde yerleşmiştir. Biz ondan türemiş ve çoğalmışız. Çok geniş ve köklü bir aileyiz. Şanlı Peygambere ümmet olmak nimetlerin en büyüğü iken, bir de evlat olmakla şereflenmişiz."

Babasının mesleği dolayısıyla sürekli şehir değiştirmek zorunda kalan Seyyid Ahmed Arvasî, Doğubayazıt'ta tamamladığı ilkokul tahsilinden sonra ortaokulu Erzurum'da bitirmiştir. Ortaokulun son sınıfındayken Üstad Necip Fazıl'ın yazılarıyla tanışmasını şöyle anlatır:

"Ailece Erzurum'da oturuyorduk. Ben ortaokul son sınıfta idim. Evimiz mi-

safirsiz kalmazdı. Akraba, eş ve dostumuz az değildi. Bir gün evimize enteresan bir misafir geldi. Bu, Piya-de Albay Hilmi Acar isminde bir zâttı. Babamla tanışıyorlarmış, kucaklaştılar ve misafir odasına girdiler. Ben de arkalarından gittim. Evimizde ilk defa resmî kıyafetli bir albay misafir oturuyordu. Üstelik dindardı da. Nitekim oturur oturmaz, şapkasını çıkarıp sehpaye attı, başına takkesini geçirdi. Ben, o anda dünyanın en olağanüstü olayı ile karşılaşmış gibi şaşkındım ve misafir albayı hayranlıkla seyrediyordum. Misafir albay, bir ara benimle ilgilendi. Nerede okuduğumu, hangi kitap ve gazeteleri takip ettiğimi sordu. Bir şeyler anlattım. Misafir albay, okuduklarımı kâfi bulmadı, hatta bazılarının zararlarından bahsetti. Sonra cebinden iki adet 25 kuruşluk çıkardı ve şunları söyledi: 'Hemen şimdi şu gazete bayiine gideceksin, verdiğim bu 50 kuruşla bir adet Büyük Doğu ile bir adet Ehl-i Sünnet dergisi alıp döneceksin.' Başüstüne diyerek gittim, istediği dergileri aldım. Bunun üzerine misafir albay: 'Bunları sana hediye ediyorum. Artık her hafta kendin alırsın.' dedi. Gerçekten dediği gibi oldu. Bu iki dergiyi yayımlandıkları sürece asla bırakmadım, daha doğrusu bırakmadım. Üstad Necip Fazıl Kısakürek ve Abdürrahîm Zapsu Beyler'le ilk defa böyle tanıştım."

Erzurum'da başladığı öğretmen okulu-nu Van'ın Erciş ilçesinde tamamlayan Seyyid Ahmed Arvasî, 1952 yılında Konya'ya öğretmen olarak tayin edilir. 1958 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'nü bitirir. Daha sonra Van, Balıkesir, Bursa ve İstanbul'da pedagoji öğretmenliği yapar.

1977 yılında MHP'ye üye olarak aktif

siyaset hayatına katılır. 12 Eylül

darbesinin yol açtığı süreçten o

da etkilenir. 8 Ekim 1980 tarihinde İstanbul'da "MHP

ve Ülkücü Kuruluşlar Davası" kapsamında tutuklanır. Önce Dil ve İstihbarat Okulu'na, ardından Mamak Cezaevi'ne götürülür. İlk kalp krizini burada geçirir. Dört aylık bir hapis hayatından sonra 9 Ocak 1981'de çıktığı mahkemede beraat eder.

Düşünce dünyasına adım attığı ilk andan itibaren ailesinden aldığı köklü bağları, yetiştiği çevrenin ve geleneğin tesiriyle birleştiren Seyyid Ahmed Arvasî, ömrünün sonuna kadar bu istikamette fikir üretmiş ve eserler vermiştir. 31 Aralık 1988'de daktilosunun başında yeni bir yazı kaleme alırken ebedî âleme göçmüştür.

DAVASI

Sevenleri tarafından "Asrın Yesevî'si" olarak anılan Seyyid Ahmed Arvasî'nin fikir, itikat ve Büyük Doğu fikriyatı çerçevesindeki yeri önemlidir. Ahmed Arvasî, "Türk-İslâm Ülkücü Hareketi"nin fikir öncülerinden biri olarak ülkücülerin siyaset, hareket ve düşünce dünyası üzerinde etkili olmuştur. "Türk-İslâm Ülküsü" adlı eserinde Türk milliyetçiliğinin ırkçılık olmadığını vurgulamış, bunun İslâmî bir dünya görüşü perspektifinden nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koymuştur. Ona göre asıl önemli olan zarf değil, mazruftur.

Tasavvufî yönü bulunan Arvasî, Allah Resûlü'nün neslinden bir seyyid olmasının yanı sıra, cedleri itibarıyla Arvasîlerden gelmesi hasebiyle köklü bir tasavvufî silsileye de mensuptur. Bu yönünü fikrî ve ilmî cephesiyle mezc ederek eser ve konferanslarında

işlemiştir. “Ülkücü gençlik, İmam Gazalî, İmam-ı Rabbanî ve Ubeydullah-ı Ahrar’ı tanısin, dünya duramaz önünde!” diyerek gençliğe, tasavvufî hakikatin içtimaî hayatta aktif ve aksiyoner bir karşılık bulması gerektiğini telkin etmiştir.

Arvasî’nin dikkat çeken özelliklerinden biri de fikrinin temelindeki nispet noktasının Ehl-i Sünnet olmasıdır. Özellikle yurt dışından tercüme edilen eserler yoluyla gençliğe ve topluma çeşitli itikadî sapmaların aşılmasına çalışıldığı bir dönemde, eser ve konferanslarında Ehl-i Sünnet çizgisini savunmuştur. “Ne Humeynî’nin Şia’sında, ne Suud’un Vahhabî’sinde... İslâm’ı, ecdâdın kütüphanesinde bulursunuz!” diyerek Selçuklu’dan Osmanlı’ya uzanan Ehl-i Sünnet akide, tarih ve hâkimiyet anlayışına vurgu yapmıştır.

Arvasî’nin Üstad Necip Fazıl ve Büyük Doğu’yla münasebeti oldukça güçlüdür. Büyük Doğu dergilerinden genç yaşlardan itibaren etkilenen ve beslenen Seyyid Ahmed Arvasî, Türk-İslâm fikriyatını da Büyük Doğu’dan ve Büyük Doğu külliyyatından aldığı ilhamla inşa etmiş, talebelerine Necip Fazıl külliyyatını okumalarını tavsiye etmiştir. Bu hususta şöyle der:

“Ben kendi adıma söyleyeyim, Büyük Doğu’nun davasının ne olduğunu bilerek Büyük Doğucuyum. İslâm âleminin 20. yüzyılda yetiştirdiği ender dâhilerden biri Necip Fazıl’dır. Hatta diyebilirim ki, Türkiye’nin tek Nobel adayı odur... Ama hiçbir zaman alamayacak olan da yine odur.”

ARVASÎ’YE GÖRE TÜRK LÜK ANLAYIŞI

Seyyid Ahmed Arvasî’ye göre Türklük, İslâm’dan ayrı ele alınabilecek bir kimlik değildir. O, Türk gençliğinin “Türkçü” ve “İslâmcı” kamplara ayrılmasına karşı çıkar. Bu ayrılığı, milletin tarihî ve fikrî bütünlüğünü zedeleyen bir tehlike olarak görür. Arvasî bu hususta, “Türk’ün İslâm’dan ayrılması ve İslâm’ın Türklükten tecrit edilmesi beni tedirgin ve rahatsız eder. Türk ve İslâm şuurunun bir bütünlük içinde bulunmasını savundum hep.” diyerek meseleyi açık biçimde ortaya koyar.

Arvasî, Türk-İslâm ülküsünü yeni bir ideoloji olarak tarif etmez. Ona göre bu anlayış, tarihten gelen bir oluşumun bugünkü devamıdır. Bu yüzden “sentez” ifadesini de yeterli bulmaz, çünkü Türklük ile İslâm arasında bir zıtlık olmadığını söyler. Arvasî’ye göre Türk-İslâm ülküsü, “Türk’ün İslâm ile ebedî kaynaşması, bütünleşmesi, kültür ve medeniyetinin bununla yoğrulması” demektir. Bu

anlayışta Türklük, İslâm ile yücelmiş ve tarihî devamlılığını bu bağlılık sayesinde korumuştur. Arvasî, “Türk kesin olarak görmüştür ki İslâm’ın dışında mahvolmaktadır.” diyerek Macarlar, Bulgarlar ve Peçenekler üzerinden bu duruma dikkat çeker. Ona göre Türklük, Müslümanlaşarak kendini korumuş ve aynı zamanda İslâm’a hizmet etmiştir.

Arvasî’nin gelecek tasavvuru da bu çizgi üzerindedir. Ona göre gelecek, İslâmî ve millî karakterini koruyan bir Türkiye ile kurulacaktır. Bu sebeple Türk-İslâm ülküsü, onun nazarında “Türk’ün İslâm ile yeniden kurtuluşu” ve “kültür ve medeniyetinin ihyası” davasıdır.

Türk-İslâm Ülküsü, Büyük Doğu’nun milliyetçilik prensibinden ilhamla ortaya konulmuştur. Bu bakımdan Arvasî çizgisindeki bir ülkücülüğün Anadolu Müslümanları açısından dikkate değer bir kazanım olduğu söylenebilir. Fakat Türk-İslâm ülküsünü yaşatacak fikrî nizam da Büyük Doğu-İbda’dan geçmektedir.

Arvasî, Üstad Necip Fazıl ile bizzat görüşmüş, sık sık ziyaretine gitmiştir. Bu münasebet karşılıklı bir muhabbet zemininde gelişmiştir. Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu da Seyyid Ahmed Arvasî’yi okumuş, bilhassa “Kendini Arayan İnsan” adlı eserini takdir etmiştir. Bu çerçevede aktarılan bir anekdot şöyledir:

“Kartal Cezaevi’nde kaldığı dönemde, 2000 yılında, Salih Mirzabeyoğlu aynı cezaevinde kalan tüm İbda bağlılarına haber salar ve yanında Seyyid Ahmed Arvasî’nin ‘Kendini Arayan İnsan’ adlı eseri olan varsa, kitabı kendisine göndermesini ister. Ne var ki eser hiçbir koğuştta bulunmaz. Neticeyi yarı latife yarı ciddi şu sözlerle yorumlar: ‘Bu cezaevinde benden başka kendini arayan insan yok galiba...’”

Bu vesileyle eserden bir iktibas paylaşmak yerinde olacaktır:

“Sanatkâr eser verirken aklın kanunlarını zorlar ve bazen onu kırmaya çalışır. Gerçek sanatta daima bir isyan kokusu vardır. Bu isyan, esarete karşı hürriyet çılgılığı, monotonluğa karşı yaratma hamlesini özleme, eşyanın karşısında insanın sesini duyurma çilesidir. (...) Büyük dehalar inkılapçıdır!”

ARVASÎ’NİN MÜSLÜMAN TÜRK EVLADINA MESAJI

Arvasî, Türk gençliğinin Müslüman olmasının önemini sadece ferdî bir kurtuluş meselesi olarak değil, aynı zamanda milletimizin varoluşu bakımından temel bir gereklilik olarak ele almıştır. Ona göre

Türk gençliği, ancak İslâm’ın iman, ahlâk ve aksiyonuyla donandığı takdirde kendi öz benliğine kavuşabilir ve tarihî misyonunu yerine getirebilir.

Gençliğin kendi kültür ve medeniyetine sahip çıkması, Arvasî’nin düşüncesinde ayrı bir yer tutar. O, kültür emperyalizmi ve ideolojik kirlenmenin genç nesilleri tarihinden, dilinden, değerlerinden ve medeniyet birikiminden kopardığını sıkça dile getirmiştir. Yabancılaşma, bir milletin gerçek özgürlüğünü kaybetmesi demektir. Bu sebeple Türk gençliğinin yetiştirilmesinde temel hedefi şu sözlerle ortaya koymuştur: *“Türk-İslâm kültürüne, Türk-İslâm medeniyetine, Türk-İslâm ülküsüne bağlı; Türklük şuur ve vakarına, İslâm iman, aşk, ahlak ve aksiyonuna sahip; Türklüğü bedeni, İslâmiyet’i ruhu bilen; milletini teknolojik hamlelerle dünyanın bir numaralı devleti yapmak özlemiyle çırpınan; dünya Türklüğünün, İslâm dünyasının ve bütün mazlum milletlerin ümidi olmaya namzet bir gençlik yetiştirmekten başka çaremiz yoktur.”*

Arvasî’ye göre gerçek Türk milliyetçiliği; ırkçılığa ve dar kavmiyetçiliğe yer vermeden, İslâm’ı ruh, Türklüğü beden kabul eden, millî ve manevî değerlere yabancılaşmamış, ahlâklı ve aksiyon sahibi bir gençlik idealidir. Bu anlayışa göre gençler hem kendilerini hem de milletlerini iki cihanda aziz ve mesut kılma sorumluluğu taşırlar.

Günümüzde Türk gençliği bir yandan ırkçılık, bir yandan sekülerlik, bir yandan da Türkçülük adı altında Şamanistleşme, Kemalistleşme ve Batıcılaşma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bunun yanında Ehl-i Sünnet çizgisinden koparak Vehhabi, Selefi, Rafizi, reformist ve mealci anlayışlara sivrulma riski de gençliği kuşatan meseleler arasındadır. Böyle bir dönemde hem ülkücülerin hem İslâmî camiaların hem de iktidarın Seyyid Ahmed Arvasî’yi, Üstad Necip Fazıl Kısakürek’i ve Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu’nu doğru şekilde anlaması gerekmektedir. Bu idrak, gençliğin hem kendisini hem de milletini sahih bir istikamette inşa etmesi bakımından önem taşımaktadır.

ESERLERİ

Ahmed Cezar Arvasî ismiyle 1955’te yayımlanan “Sır” ve vefatından sonra 1989’da okuyucuyla buluşan “Şiirlerim” adlı kitapları da dâhil olmak üzere, Arvasî’nin eserlerinden bazıları şunlardır: “Türk-İslâm Ülküsü”, “Kendini Arayan İnsan”, “İnsan ve İnsan Ötesi”, “Diyalektiğimiz ve Estetiğimiz”, “Eğitim Sosyolojisi”, “Doğu Anadolu Gerçeği”, “İleri Türk Milliyetçiliğinin İlkeleri”, “Hasbihal”, “İlm-i Hal”, “Size Sesleniyorum”.

MÜTEFEKKİR SALİH MİRZABEYOĞLU'NUN BÜYÜK MUZTARİBLER -4- ESERİNE DAİR -II-

Mehmet Sami Pınar

2. LEVHA

İkinci levha, birinci levhada kurulan “şiiir idraki” zemininden sonra, divan şiiirinin ve doğu şiiir muhayyilesinin hangi hazır malzemelerle, hangi ortak hafıza unsurlarıyla, hangi remizler ve esatir dairesiyle konuştuğunu göstermek için açılıyor. Burada Mirzabeyoğlu tek tek hikâyeleri yeniden anlatmıyor. Onun maksadı, klasik şiiirde dolaşan büyük isimlerin, kıssaların, hükümdarların, âşıkların ve efsane unsurlarının ne işe yaradığını, şiiirde nasıl bir remiz dili kurduğunu göstermek.

Çünkü bu kısımda da şiiirin hafıza deposunu, mazmun kaynağını ve medeniyet şuurunun müşterek çağrışım alanını önümüze seriyor. Başlığın “Esatirî remizler” oluşu da bunu açıkça gösterir. Mirzabeyoğlu şiiirde iş gören müşterek sembol varlığını kavratmaya çalışıyor.

Mirzabeyoğlu’nun bu levhada Hüsrev ile Şirin’i, Ferhad ile Şirin’i, Leylâ ile Mecnun’u, İskender’i, Cemşid’i, Dahhak’ı, Vâmık ile Azrâ’yı, Dârâ’yı, Afrâsiyab’ı ve Fağfur’u bir araya getirmesi rastgele değildir. Çünkü divan şiiiri, birikmiş bir medeniyet hafızasıyla konuşur. Bir şair “Ferhad” dediğinde yalnızca bir şahıs adı söylemiş olmaz. Dağ delen, çile çeken, imkânsız sevda uğruna meşakkate katlanan tipin bütün çağrışım ufkunu birlikte çağırır. “Mecnun” dediğinde yalnız bir meşhur âşık akla gelmez. Aşk ile mecnunluk, dünya ile bağın kopuşu, içe yanış, çöl, yalnızlık, taşkın vecd ve toplum nazarında taşkınlık mânâları birlikte gelir. “İskender” dediğinde kudret, cihangirlik, hükümdarlık, sefer, dünya tasarrufu ve kimi zaman hikmetle birleşmiş fetih fikri çağrılır. “Cemşid” saltanat ve ihtişamı, “Dahhak” zulüm ve uğursuzluğu, “Afrâsiyab” kahramanlık ve hükümdarlık alanındaki menkıbevi sertliği, “Fağfur” ise uzak doğu hükümdarlığına dair imgesel bir ihtişam ve yabancı kudret telakkisini devreye sokar. Mirzabeyoğlu’nun derdi, şairin bu isimleri neden kullandığını, bunların şiiirde nasıl kısaltılmış mânâ evrenleri gibi işlediğini göstermektir.

Bu bakımdan ikinci levha, birinci levhadaki “şiiir-tâbir-fikir” ve “sem-

bol-remz-esatir” bahislerinin fiilî uygulaması gibidir. Birinci levhada şiiirin açık ifade diliyle çalışmadığı, remiz ve semboller üzerinden yürüdüğü anlaşılmıştı. İkinci levha ise bunu örnek sahada gösterir. Divan şiiiri bir beytin içine bazen sadece bir isim yerleştirerek büyük bir hikâyeye, ruh hâli, tarih telakkisi ve mizaç taşıyabiliyor. Mirzabeyoğlu bu isimleri açarken aslında şunu söylüyor:

“Divân edebiyatı kahramanları” deyince, akla hemen “gül bülbül” ve muharib cinsinden kahramanlar gelmemeli. İsim ve mevzular o olsa bile... Görmemiz gereken, “telkinle alınani tahkikle bulma” şeklinde, -ki biz de bunun telkinini yapıyoruz!-, şudur:

— “Bir dünya görüşü... Bir eşya ve hâdiselere bakış zaviyesi... Bir “güzel” ve “doğru” hükmü... Bir kemâl ölçüsü... Bir yarın iştiağı... Bir tenkid ve tâyin miyarı... Bir irfan kuşağı... Bir cemiyyet örgüsü... Bir ferdiyet mayası...” (s.123)

Kısacası şiiiri anlamak için kelimeyi değil, kelimenin ardındaki medeniyet hafızasını da bilmek gerekir. Esatirî remizler bu yüzden önemlidir. Şiiirin kısa konuşup derin söylemesini bunlar sağlar.

Hüsrev ve Şirin bahsinde öne çıkan taraf, aşkın salt hissî bir meyil olarak değil, hükümdarlık, kudret, arzu, cazibe ve ulaşılan yahut ulaşılamayan sevgili etrafında örülmüş bir medeniyet dili halinde görünmesidir. Hüsrev, yalnız âşık değildir. Belli bir haşmet, belli bir mevki, belli bir erişilmişlik tarafını da üzerinde taşır. Şirin ise güzelliğin, tatlılığın, rağbet edilen ve uğrunda çile çekilen cazibe merkezinin adıdır. Bu yüzden klasik şiiirde “Şirin” dediğinde kelimenin kendi tatlılık mânâsı ile kıssa kahramanı oluşu birleşir. Mirzabeyoğlu da bunu düz tarih anlatımı içinde vermez, şiiirde bir ismin ne kadar yoğun mânâ taşıyabildiğini göstermek için ele alır. Aynı şekilde Hüsrev’in kimi şiiirlerde iktidar, kimi yerde vuslat, kimi yerde üstünlük ve merama erişmişlik remzi olarak kullanılabilmesi, esatirî remizlerin şiiirdeki işlevini gösterir. Nitekim eserde Hüsrev’in, yüksek himmet ve ikbal ile beraber anıldığı örnekler

bulunur. Bu da onun hüküm ve baht tarafı da bulunan bir remiz olarak görüldüğünü gösterir.

Ferhad ve Şirin bahsi ise Hüsrev ile Şirin’den farklı olarak aşkın çile, emek, meşakkat ve imkânsızlık tarafını bil-lurlaştırır. Mirzabeyoğlu’nun verdiği örneklerde Ferhad, meşakkat yolunda yürüyen, dağı delen, güçlüğü yüklenen âşık tipi olarak belirir. Hatta bir beyitte şairin kendi sıkıntısını Ferhad’dan önceye taşıyacak derecede mübalağaya başvurması, Ferhad remzinin klasik şiiirde ne kadar güçlü bir çile ölçüsü haline geldiğini gösterir. Yani Ferhad, belirli bir hikâyenin şahsı olmaktan çıkıp, “aşkın emek tarafı”, “ıstıرابın bedenleşmiş hâli”, “dağ delen azim” ve “meşakkat kahramanı”nın adı olur. Bu sebeple divan şiiirinde şair kendi hâlini anlatmak isterken Ferhad’a başvurur. Çünkü okuyucu o tek isimle dağ, taş, çile, yol, engel ve sevda uğruna dayanılan ağırlığı birden hatırlar. Mirzabeyoğlu burada bu remzin şiiirde nasıl bir kıymet ölçüsüne dönüştüğünü gösterir.

Leylâ ile Mecnun bahsi, ikinci levhanın merkezindeki remizlerden biridir. Çünkü Mecnun klasik şiiirde aşkın hem zirvesi hem de taşkın şeklidir. Leylâ ise sevilen, merkezde duran, fakat aynı zamanda sevgilinin dünyevî biçimini aşarak metafizik çağrışımlara açılan kutuptur. Mirzabeyoğlu’nun bu ikiliyi ele alırken asıl önemli olan, onların tarihî veya menkıbevi şahıslar olmalarından ziyade, şiiirde aşkın deliliğe, vecde, çöle, yalnızlığa ve içe kapanmış yanışa dönüşmesinin remzi oluşlarıdır. Bir şair kendi kıssasını anlatırken Leylâ ile Mecnun’u aşan bir aşk iddiasında bulunabiliyor. Hatta eserde geçen bir örnekte, “kıssamı işitenler Leylâ ile Mecnun destanını yaktılar” tarzındaki vurgu, kendi aşkını bu büyük remiz çiftinin de ötesine taşıma düşüncesini sergiler.

İskender bahsi, aşk remizlerinden hükümdarlık ve cihan tasarrufu remizlerine geçiştir. İskender, doğu şiiirinde yalnız tarihî İskender değildir; “cihangir”, “fetheden”, “ufuk aşan”, “dünyayı önüne katan” kudret imgesidir. Kimi zaman hikmetle, kimi zaman Zülkarneyn çağrışımıyla, kimi zaman da salt saltanat ve baht fikriyle

Mirzabeyoğlu, ikinci levhadaki “Bir ikaz” kısmında aslında okuyucuya doğrudan bir uyarı yapıyor. Divan şiiirindeki isimleri, efsaneleri sadece düz bir hikâyeye gibi okumak büyük hata olur.

birleşir. Şair bir hükümdarı överken onu İskender'e benzettiğinde sadece askerî başarıyı değil, dünya çapında bir hüküm ve haşmeti devreye sokmuş olur. Böylece tek isim bir methiye cihazına dönüşür. Mirzabeyoğlu'nun ikinci levhada böyle isimleri toplamaktaki amacı da budur: okura, klasik şiirin methiye, fahriye, aşk ve hiciv gibi alanlarda hangi remzî cephaneliği kullandığını göstermek. Bu da divan şiirinin iç mantığını anlamak için zaruridir.

Cemşid ve Dahhak ikilisi, medeniyet hafızasında iyi ve kötü hükümdarlık, ihtişam ve zulüm, baht ve uğursuzluk arasında dolaşan karşıt kutupları gösterir. Cemşid çoğu zaman saltanat, kadeh, ihtişam, parlak baht ve görkemli dünya telakkisiyle beraber çağrılırken; Dahhak zorbalık, kan, zulüm ve karanlık tarafı yüklenir. Mirzabeyoğlu'nun bu isimleri bir arada gösterme sebebi ise anladığımız kadariyle divan şiirlerindeki aş ile birlikte siyaset, iktidar, zulüm ve haşmet remizleriyle de işlediğini göstermek içindir. Şairler bu isimler üzerinden bir hükümdarı över, yerer, bir devri yüceltir veya bir felâketi sezdirebilirler. Böylece şiirin remiz sahası hem hissî hem siyasî hem tarihî hem de ahlâkî mânâlar taşıyan zengin bir alan haline gelir.

Vâmık ile Azrâ bahsi, bugün daha az bilinen fakat klasik şiirde remiz kıymeti olan aşk çiftlerinden birini devreye sokar. Mirzabeyoğlu'nun bunu özellikle anması, sadece en meşhur çiftlerle yetinmediğini, divan şiirinin müşterek muhayyilesini daha geniş bir çevre içinde düşündüğünü gösterir. Dârâ, Afrâsiyab ve Fağfur da aynı bakımdan mühimdir. Bunlar, şiirde siyasî kudret, tarihî uzaklık, yabancı hükümdarlık, kahramanlık yahut rakip medeniyet alanı gibi çağrışımlar taşır. Mütfeffir divan şiirinden yola çıkarak büyük bir medeniyet ufkunu hatırlatır bizlere. Şiirin kastettiği ağırlığı tasavvur ettirir.

Mirzabeyoğlu, ikinci levhadaki "Bir ikaz" kısmında aslında okuyucuya doğrudan bir uyarı yapıyor. Divan şiirindeki isimleri, efsaneleri sadece düz bir hikâye gibi okumak büyük hata olur. Mesela biz bugün Mecnun deyince sadece aşktan deliren bir adamı anlıyoruz, Hüsrev sıradan bir isim gibi geliyor ya da İskender sadece tarih kitabındaki bir komutan. Mirzabeyoğlu şiirde bu isimlerin çok büyük manaları açan birer anahtar olduğunu söylüyor. Hikâyenin bizzat kendisine takılıp kalmak yanlış, asıl mesele o remzin, sembolün arkasındaki asıl mânâyı görebilmek. Malumat hamallığı yapmak yerine şiirdeki işlevini yakalamak icap ediyor. "Yelkene dolananlar" başlığı da zaten

tam olarak bu durumla alakalı. Esatirî remizler, eski mitolojiler şiire bir nevi rüzgâr üflüyor. Ortak hafıza dedikleri o büyük depo, yelkeni şişiren bir güce dönüşüyor. Tabii burada Mütfeffir, klasik şiirin basmakalıp, mekanik bir şeye dönüşmesini onaylamıyor. Kültür birikiminin şiire akması güzel bir şey fakat o yelkeni doğru düzgün kullanmayı bilmek gerekiyor. Şair eğer o sembollerini canlı bir şekilde mısraya aktarırsa şiir uçuşa geçer, önü açılır. Kuru kuruya taklit etmeye kalkışınca da o rüzgâr, yelkeni kullananı boğar. İşte bu yüzden büyük şairler o remizleri yeniden canlandırıp yaşatırken, küçük şairler sadece kelimelerin dış kabuğuyla yetinip kalıyor.

Ayrıca bu levhayı birinci levhayla beraber okumak gerekir. Birinci levhada "şiir idraki"nin sır idraki olduğu, şiirin tecrit ve remiz üzerinden işlediği anlatılmıştı. İkinci levha ise bunun maddesini veriyor: Şiirin remizleri nelerdir, klasik hafıza hangi isimleri hangi mânâ yükleriyle kullanır, şair bu adları nasıl işleterek geniş mânâ sahaları kurar? Demek ki ikinci levha birinci levhada ortaya konulan usûlün örnek alanı. Mirzabeyoğlu, şiirin kapalı dilini açmak için bu remizleri teker teker dolaşıyor ve okuyucuyu klasik şiire muhatap hale getirecek alt yapıyı kuruyor.

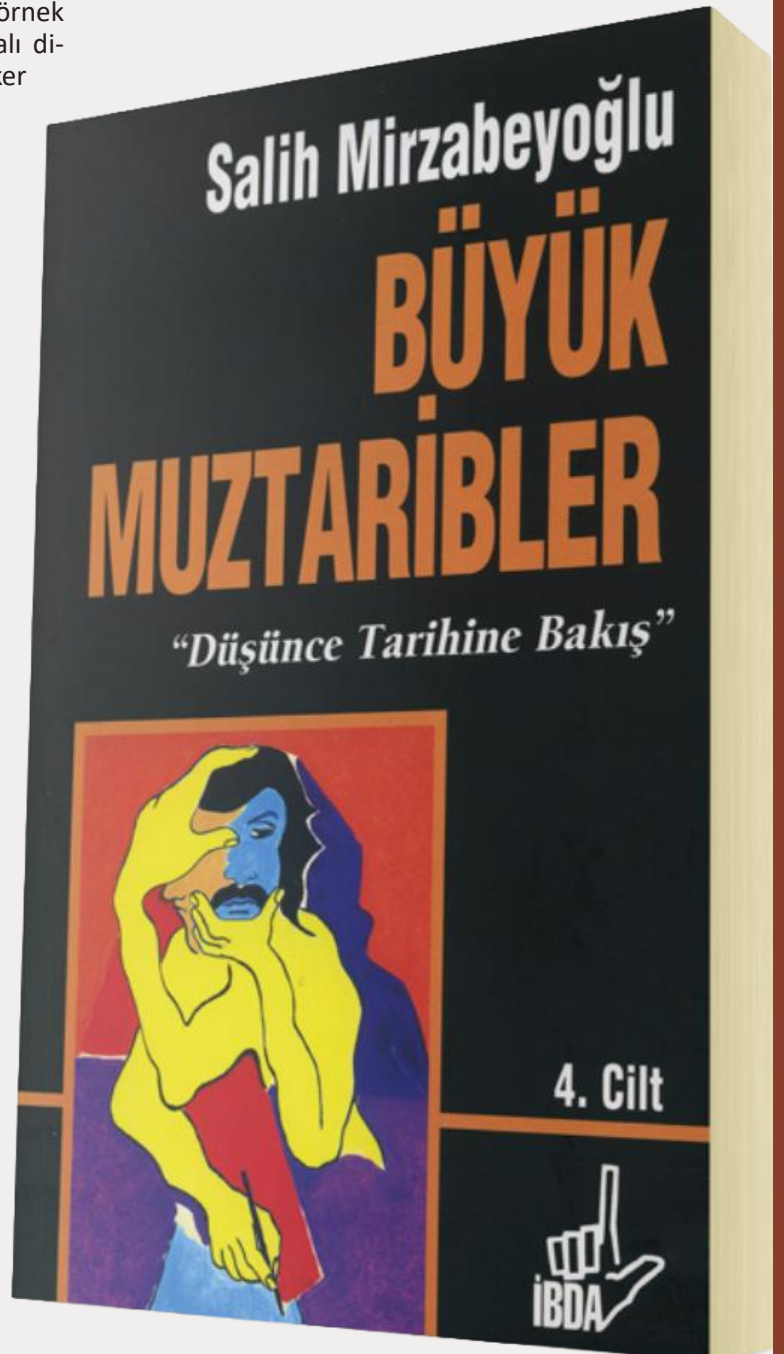
Toparlarsak, ikinci levhada Mirzabeyoğlu'nun yaptığı iş şudur: Doğu şiirinin ve divan edebiyatının müşterek remiz hazinesini önümüze seriyor; aşk, çile, hükümdarlık, ihtişam, zulüm, hikmet, kahramanlık ve felâket gibi temel mânâların hangi isimler etrafında billurlaştığını gösteriyor. Şiirin, birkaç kelimeyle koca bir mânâ iklimi kurabilmesinin sırrını açıklıyor. Hüsrev, Şirin, Ferhad, Mecnun, İskender, Cemşid, Dahhak ve diğerleri burada tarihî yahut menkıbевî şahsiyetler olmanın ötesinde, şiirin hafıza düğümleri ve medeniyetin sembol merkezleri halinde ele alınıyor. Bu bakımdan Batı'nın kendi mitolojik havzası varsa, Doğu'nun şiir ve kültür dünyasında da buna tekabül eden bir esatirî remizler sahası bulunduğu görülüyor. Mirzabeyoğlu da bu levhada bir bakıma bizlere kendi esatirimizi, kendi şiirimizin hangi isimlerle düşündüğünü ve hangi kıssalarla konuştuğunu yeniden tanıtıyor. Böylece onun divan şiirine bakarken yalnız beyit çözmediği, bir medeniyetin sembol ve remiz sistemini

çözdüğü daha açık biçimde ortaya çıkıyor.

Burada ayrıca dikkat çeken taraf, Mütfeffir Mirzabeyoğlu'nun bu remizleri tek başlarına bırakmaması. Her kahramanı kendi kıssası içinde anmakla yetinmiyor araya başka tedailer, farklı kültür sahalarından misaller ve bilhassa Batı'dan karşılıklar getirerek remzin mânâ çevresini genişletiyor. Böylece divan şiirindeki şahıslar donmuş hikâye kahramanları halinde kalmıyor, başka medeniyetlerle de konuşan, yeni çağrışımlar doğuran, düşünceyi hareket ettiren merkezler hâline geliyor. Bu usul, onun remizleri açıklamak kadar işletmeye, konuşturmağa ve bugünün idrakine açmaya çalıştığını da gösteriyor.

(Devam edecek...)

İkinci levhada Mirzabeyoğlu'nun yaptığı iş şudur: Doğu şiirinin ve divan edebiyatının müşterek remiz hazinesini önümüze seriyor; aşk, çile, hükümdarlık, ihtişam, zulüm, hikmet, kahramanlık ve felâket gibi temel mânâların hangi isimler etrafında billurlaştığını gösteriyor.

TARİH BOYUNCA EKONOMİK KRİZLERİN SOSYAL SORUNLARI TETİKLEMESİ

Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu

İktisat sistemi, ahlâktan güç almalıdır. Zira hukuk gibi iktisat da ahlâkın tamamlayıcı bir unsurudur. “Modern iktisat”, modern kapitalizmin ideolojisidir. “İslâm iktisadı” ise büyük ölçüde tepki olma özelliğine sahiptir. Ancak barındıracağı bir özellik onu özgün kılabilir. O da içeriğinin hem bu dünyada hem de sonsuzluk âleminde insanı mutlu kılabilmesidir.

“Ben, Allah’a, üzerimde kimsenin hakkı kalmadan ulaşmak istiyorum.” Tirmizî, Büyû, 73; Ebû Dâvûd, Büyû, 49; İbn Mâce, Ticarât, 27.

Bütün bu ahlâkî sorunlar Müslümanlar için de geçerlidir. Kumar, oyun tutkusunun da kapitalist zihniyetin oluşumuna en az ödünç para vermek kadar önemli bir katkıda bulunmuş olduğu söylenebilir. XVII. yy.’da bir patlama yaşayan borsa oyunlarının XVIII. yy. başında her yeri sarmış oldukları söylenebilir. Sanılanın tersine borsa oyunu kendi başına kapitalist zihniyeti ifade etmekten yoksun bir etkinliktir. Ancak dolaylı yollardan kapitalizmin oluşumunda çok önemli bir rol oynadı.

Öncelikle borsa oyununa dönüşen kumar tutkusu, sonuçta asıl kapitalizmle ilişkili nesne ve çıkarlara kayarak girişimcilik anlayışıyla (kapitalist zihniyeti oluşturan temel unsurlardan biri budur) birbirine karışmıştır.

Borsa oyunu olmadan kapitalist zihniyetin oluşmasını sağlayan pek çok başka zihinsel güç, belki de hiçbir zaman ortaya çıkarak

gelişme imkânına sahip olamayacaktı. Bu, hiç kuşkusuz tamamen dışsal bir etki olarak nitelendirilebilir. Özellikle de XVII. yy. Avrupa’sında her yerde mantar gibi biten sayısız proje düşünüldüğünde, bazılarının hiç tartışmasız birçok büyük kapitalist şirketin kurulmasına yol açmış olduğu görülmektedir.

Ticarî kapitalizmin hâkimiyetini yavaş yavaş sınırlı kapitalizme bırakmasıyla birlikte, XVIII. yy.’ın ikinci yarısından itibaren modern kapitalizmin özellikleri belirmeye başlar: spekülasyonlar, borsa oyunları, genişlemeden sonra gelen buhranlar, genişleyen sigorta muameleleri vs. Bu arada mevcut olmayan büyük kıymetlerin mübadelesi -ki bu kumar, şans oyunları ve fâiz ile iç içedir- süratle genişleyecektir.

Kapitalizm yolunda yeni insan tipinin, yani homo-economicus olarak soyut bir şekle de bürünen Yahudiler ile laik yahut Protestan burjuvaların rolleri belirgindir. Yukarıda İslâm’ın kazanç ve mülkiyetin temelinde emeği aradığını belirtmiş ve bu hususun istisnalarını da göstermiştik. Bunların dışında temelinde emek olmayan mülkiyetin

meşru olmadığına hükmedilebilir.

Bir başkasının meşru yoldan elde ettiği kazanca ve mülke tecavüz, İslâm’ın kesinlikle yasakladığı ve ağır müeyyide koyduğu bir davranıştır. Meşru bir gayret sarfetmeyerek başkasının emeği ile oluşan bir mal veya hizmeti elde etmek veya kullanmak, hakkı sahibine vermemek, gasb ve hırsızlık, İslâm’ın gerçekten hakedilmiş ferdî mülkiyetin dokunulmazlığı, dolayısıyla cemiyetin düzenini sağlamak gayesiyle kat’i surette menettiği mülkiyet elde etme yollarıdır (Nisâ, 4/2, 6, 10; Mâide, 5/38; En’âm, 6/152; İsra, 17/34).

Alışverişte hile yaparak kazancı arttırma yolunun yasaklanması da ahlâkın iktisadî hayatı çerçevelemesine bir örnektir: “Ölçtüğünüz vakit tam olarak ölçün ve doğru teraziyle tartın. Bu hem daha hayırlıdır, hem sonuç itibarıyla daha güzeldir.” (İsra, 17/35 ve Hud, 11/84-5; Şuâra, 26/181-3; Rahman, 55/7-9; Tatfîf, 83/1-6).

Alışverişin karşılıklı dürüstlikle gerçekleşmesi gerekir. İhtikâr (karaborsacılık) da İslâm’ın hoş görmediği kazanç yollarındandır: yüksek talep karşısında arzı sabit tutarak fiyat yükseltmeyi ifade eden ihtikâr, cemiyetin zararına ferde menfaat sağladığından İslâm’ın hoş göremeyeceği bir şeydir. Bu tarz faaliyetlerle sun’î fiyat yükselişlerine sebep olmak, her ne suretle olursa olsun, İslâm tarafından menedilmiştir.

Kazanılmasında emek unsuru olmadığı gibi, servetin bir anda birkaç kişinin elinde toplanması ve kaybedenin çok defa alışkanlık suretiyle telâfisi zor zararlara maruz kalması başta olmak üzere içtimâî birçok arızaları bünyesinde barındıran kumar da İslâm’ın kabul edemeyeceği bir şeydir. Kur’an-ı Kerim bu konuda kesin bir tavır takınmıştır (Mâide, 5/91).

Daha önce belirttiğimiz gibi, rüşvetin her

türlüsü yasaklanmıştır. O, haksız bir kazanç olduğu gibi karşılığında da haksızlıklar bulunacaktır: “Mâllarınızı aranızda haksız bahanelerle yemeyin ve bile bile insanların mallarından bir kısmını günahı gerektiren suretlerde yemek için hüküm yetkisini haiz olanlara rüşvet olarak vermeyin” (Bakara, 2/188).

Bu tehlikeden dolayı rüşvete kayma tehlikesi bulunduğundan, devlet memurunun hediye almasının yasaklandığını belirtmiştik. Devlet görevi rant ortaya çıkarır. Bundan uzak durmak gerekir.

Fâiz, emeksiz kazancın en önemli kısmını kapsar. O, servetin emek katılmadan çoğalmasını ifade ettiği gibi, sermayenin belli ellerde birikmesini sağlar ve içtimâî kutuplaşmayı hızlandırır.

Fâize yöneltilen tenkitlerden biri, fâizle borç talebinin önceleri tüketim amaçlı olmasıydı. Bundan dolayı fâizle borç para alanlar zaten ihtiyaç sahibi kimselerdi. Bunlar fahiş fâiz yükünün altına girince daha da kötü duruma düşüyorlardı. Günümüzde ise faizli borç talebi çok kere üretim için gerçekleşmektedir. Buna göre faizli borç alan ezilen taraf değildir. Böyle bir kredileşme, sermaye birikimi, dolayısıyla iktisadî kalkınma için gereklidir. Öyle anlaşıyor ki, bugün geçerli olan iktisat düzeni olan kapitalizmin sermayeye ve onun verimliliğine dayanması, fâizi vazgeçilmeyecek bir unsur yapmıştır; fâiz, sermayenin emekle desteklenmemiş hâlinin sırf zamanla kazandığı verimdir. Fâizin bu düzenden çekilmesi, kapitalizmin dayanak noktasının yıkılmasıdır. Ne var ki, günümüzde vuku bulan işsizlik ve grevler gibi sürekli patlamalar şeklinde belirtilerine rastlanan talep-üretim dengesizliğinin müsebbibi de fâizdir. Tüketim tavanını zorlayan üretim tarzının temelinde dengesiz sermaye birikimi, onun da temelinde fâiz vardır. Şimdilik şu kadarını söyleyelim: fâizi kapitalist düzenlen almak, onun temel direğini yıkmak; İslâm düzenine sokmak ise çarklarının arasına taş koymaktır ve İslâm, fâizin her nevinin (bütün bunları ribâ içine alır) servet ve mülkiyet sebebi olmasını reddetmiştir.

Öte yandan tüketim sahası ayrıca düzenlenmiş ve belli sınırlar içerisinde insanların kazançları ve mevkileri ne olursa olsun bir tüketim yakınlığı ilkesi ve uygulaması getirilmiştir. İnsanların gelirleri ve mevkileri ne olursa olsun, tüketim kalıplarında, harcama alanlarında büyük farklılıklar olmamalıdır. İçki, fuhuş, kumar ve talih oyunları, İslâm ahlâk ilkelerine ters düşen eğlence tarzı ile israf ve lüks yasakları, Müslümanlar arasında tüketim tarzı bakımından az çok bir eşitlik sağlayabilir.

Bey’u’l-garâr, geleceğe yönelik olan ve belirsizliğe dayanan mübadeledir. Fıkıhta garâr, olup olmayacağı bilinmeyen şey olarak tarif edilir. Bey’u’l-garâr ise mahiyeti bilinmeyen şeylerin mübadelesidir. Kaçmış devenin, kuş-

ların, olgunlaşmadan mahsulün, doğmadan hayvanın satışı gibi. Hz. Peygamber, belirsizliğe dayanan şans oyunlarına, yani kumara benzeyen böyle bir mübadeleyi yasaklamıştır.

Modern kapitalizm döneminde bu tip fâizler önem kazanmıştır. Mevcut olmayan kıymetlerin mübadelesi yoluyla riba atmosferi hayata sinmiştir. Satış vadeleri, kitlevî üretim dolayısıyla alabildiğine genişlemekte olduğundan, konjonktürel (devrî) buhranlar da kaçınılmaz olmaktadır. İslâm’ın ribaya, belirsiz mübadeleye karşı aldığı olumsuz tavır, bu tarz buhranların İslâm ekonomisinde ortaya çıkmamasını sağlar.

**Değişik meşrep ve mi-
zaçlara sahip olan insa-
na İslâm çerçevesinde
yer arayan düşünce ve
hareket sistemi olan
tasavvuf, iktisadımızın
kaynaklarındandır. İl-
kelerini Kur’an’da ve
örneklerini Hz. Peygam-
ber ve ahabında buldu-
ğumuz tasavvuf, “İslâm
iktisadî”nın öznesini
teşkil eden insan tipinin
tayin ve dünya görüşü-
nün tesbit edilmesinde
bize yol gösterecektir.**

Mübadelenin reel değerler ile yapılması istenir. Üretim ihtiyaca göre olduğu için, arzuların sınırsız oluşuna karşılık ihtiyaçlar sınırlanmış ve üretim cihazı buna göre kurulmak istenmiştir. Tüketim toplumu modeli, İslâm toplumuna yabancıdır. Bu yaklaşım, kapitalizmde tüketimi tahrik eden, böylece kitlevî üretimin eritilmesine yönelik olan faizli tüketim kredilerini (taksitli satışlar) ortadan kaldırır.

Kapitalizm, hevesleri sınırsız burjuva tipini oluşturmuş ve onu homo-economicus ismiyle modelleştirmiştir. Oysa üretim tarzının hedefi ise insanın tüketim ihtiyaçlarını gidermekle birlikte sonsuz maddî tatmin eğilimi yerine sonsuz manevî tatmin imkânlarını vermek olmalıdır.

Yine harcamalarda ve tüketimde itidal savunulmalıdır. Harcama ve tüketim eğiliminin yaygın bir şekilde canlı kalması istenmiştir. Alkollü içki, kumar ve talih oyunlarının yasaklanması ile lüks ve israf yaşağı, toplumda az çok bir tüketim dengesi sağlar. İslâm iktisadındaki cehl (bilinmezlik) ve garâr (belirsizlik)in bertaraf edilmesi, parasal istikrarın esasıdır. Ekonominin reel olması ve hayalî olmaktan uzaklaşması böyle mümkün olabilir. İslâm ekonomisi, reel ekonomi anlayışının gereği olarak istikrarlı ve reel para sistemini savunur. Bitcoin gibi dijital kripto paralar “garar” paraları olup reel para değildir. Herhangi bir yöneticiye bağlı olmadığı gibi bir gelir ve ürüne dayanmayan bir sanal paradır. Maddî varlığa dayalı bir menkul kıymet değildir. Değeri, bazı insanların bunu değerli kabul etmesinden kaynaklanır. Bitcoin’e para bağlamak bir kumardır. Katma değer yaratmayan değer artışları millî geliri artırmaz. Ancak elde edilen bu servet artışları, zenginleri daha zengin eder. Servet dağılımındaki değişim, aynı oranda olmasa da gelir dağılımını da bozar. Emeksiz kazançlar, millî geliri azaltır.

İnsan aşırılıklardan kaçınmalı, yani itidalli olmalıdır. Bunun için israf (savurganlık) yasaklı temel ilkelerden biridir (A’râf, 7/31). Yine tüketimi ekonominin motoru hâline getirmek, İslâm ekonomi düşüncesinde mevcut

değildir. Harcamalarda ve tüketimde bunun için itidal savunulmuş, tıpkı israf gibi yetersiz harcama ve tüketim de (taktir, cimrilik) yasaklanmıştır. Alkollü içki, kumar ve talih oyunlarının yasaklanması, lüks ve israf yasakları, bireyler arasında bir tüketim dengesi sağlayarak tüketim eğiliminin toplumun her kesiminde biraz farklı fakat yaygın bir şekilde canlı kalmasını sağlar. Fazla üretim kapasitesi, lüks metâ üretimine değil, sosyal, manevî ve kültürel gelişmeye yöneltilmelidir.

Kapitalizmin temeli olan kitlevî üretim ve kitlevî tüketim, israfın günümüzdeki kaynakları olarak gösterilebilir. Bunlar aynı zamanda kitlevî işsizlik ve tabiatın kitlevî tahribi demektir. Devlet, bu konuda denetimle yükümlüdür. Böylece israf kültürü aşıl原因an reklamcılık, sürüm ve iktisadî kalkınma faktörü olarak sömürgecilik ve savaş, nihayet talebin daralmasıyla ortaya çıkan işsizlik belirmez. Ancak bugün İslâm ülkelerinde israf yaşağının umumî bir kültür yozlaşmasının da etkisiyle tahrip edilmesi, önemli bir ilkenin devre dışı kalmasına yol açmıştır. Harcamalarda ve tüketimde bunun için itidal savunulmuş, Kur’an’da infak fî sebîlillah (Allah yolunda harcama) olarak ifade edilen harcamalar teşvik edilmiş, fakat israf derecesinde bir harcama gibi yetersiz harcama ve tüketim de (taktir) kınanmıştır (Furkan, 25/67). İsrâf etmeyi hastalık hâline getirenlerin (sefihlerin) harcama hakları ellerinden alınabilir. Bununla birlikte cimrilik, harcamadan kendini alıkoymak da kabul edilmemiş, itidal (orta yol) tavsiye edilmiştir.

İslâm ekonomisi bir ihtiyaç ekonomisidir ve ihtiyaçlar israftan uzak bir şekilde karşılanmalıdır. İhtiyaçlar, geçmişte bir tarım, ticaret ve küçük sanayi toplumu olan İslâm toplumunda gideriliyordu.

“İslâm iktisadî”, tüketimi arttırmaya eğilimli bir üretimi öngörmez. Talebi ve ihtiyaçları tahrik edecek, dolayısıyla tüketimi ekonominin motoru hâline getirecek bir kapitalist üretim tarzı İslâm’a yabancıdır. Ancak burada, teknolojik gelişmeyi hesaba katarak hayatı kolaylaştıran yeni ihtiyaçları da dikkate almak gerekir. İhtiyaçların giderilmesi gerekli olan mal ve hizmetlerin üretimi iş bölümünü gerektirir. Bu da insanların meslek sahibi olmaları anlamına gelir. Bunun da esası, insanlar arasındaki istidat ve kabiliyet farklılıklarıdır. İmam Muhammed, böyle bir meslek sahibi olmanın farz olduğunu söyler.

Yine İslâm iktisadında meslekler zaman ve mekân göre değişen öncelikler taşır. Meslekler cihad (güvenlik), ziraat (ve madencilik), sanayi (ve sanatkârlık, hırfet) ve ticâret olarak dörde ayrılabilir. Zaman ve mekân farklılıkları bunlardaki öncelikleri değiştirebilir. İmam Muhammed Şeybânî ve Hubeyşî gibi birçok fakih ve yazar, bütün canlıların varlıklarını sürdürmesini sağlayan ziraatî birinci sıraya yerleştirirler. Câhiz, Gazzâlî ve Dimaşkî gibi bilginler ticârete öncelik verirler. Mâverîdî, Allah’ın insanların yararlanması için dört çeşit kazanç yolu yarattığını söyler; bunlardan ziraat ve hayvancılık aslî, ticaret ve sînâatî fer’î meslekler diye niteler. Bazı fukahâ ise cihadî önemser. Bütün bunlarda temel esas, zaman

ve mekân farklılıklarının belirleyici olmasıdır. Yine bir başka esas, insanlığın faydasına olan her mesleğin farz-ı kifâye olduğudur.

Ekonomi, önceleri ahlâk ilminin bir kolu iken, Sanayi Devrimiyle birlikte kapitalizmin teorik esasları hâlini almıştır. Bu tabir (ve iktisat), başlangıçta taşıdıkları tutumlu, idareli, itidalli olma ve tasarruf mânâlarını kaybetmiş; kitlevî üretim ve tüketime dayalı bir sistemin açıklayıcısı ve (özellikle Keynes'ten sonra) adeta bir tüketim ilmi olmuştur. Bu hâliyle o, kültürün ve tabiatın kirletilmesine ve giderek yok edilmesine zihnî bir gerekçe teşkil etmiştir.

İslâm hukuku ve iktisadı, İslâm ahlâkının tamamlayıcı bir unsurudur. Zira “İslâm güzel ahlâktır.” İslâm, sadece medenî bir nizam kurmakla kalmamış; aynı zamanda insan inşa etmiştir. İslâm'ın asıl kalıcı yönü de burası olmalıdır. Siyasî ve iktisadî değişme dönemlerinde bile İslâm, eğer varlığını devam ettirebilmişse, bu, eğitilmiş insan unsurundan dolayıdır. İslâm ahlâkını derinliğine işlemeyi ve yaşamayı konu edinen tasavvuf, bu eğitimi sağlamıştır. Başka insanları kendine tercih, merhamet, hürmet, hizmet, samimiyet ve tevazu gibi kavram ve hâller, ahlâk eğitiminin esasını oluşturmuşlardır.

Ahlâk kuralları, kültürle göre değişmekle birlikte evrensel ve değişmez yönleri de olan ve insanlararası ilişkilerde “iyi” ve “kötü” biçiminde nitelenen söz ve davranışlardır. Yalnız kimi ahlâk kuralları ve davranışları değişmemiştir. Sözelimi, “kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına da yapma” biçimindeki evrensel ahlâk kuralı, her zaman ve yerde geçerlidir.

Yine “dürüstlük” gibi kişisel, “yoksullara yardım” gibi içtimâî ahlâk kuralları da tarihin her döneminde, her yerde geçerli olmuştur. Acımasızlık, kurnazlık, çıkarıcılık, bencillik, ikiye bölme, her yerde ve her dönemde ahlâka aykırı, kötü ve yanlış görüldüğü gibi; merhamet, fedakârlık, cömertlik, dîğergâmlık, her yerde ve her dönemde iyi ve doğru görülmüştür.

Hukukî kurallar, genellikle bu ahlâkî kuralların gerisinde emniyet sübabı vazifesini görürler. Mesela, zarara uğrayan kimse, zarar verenden hakkını almalıdır. Bu bir hukuk kuralıdır. Fakat affetmesi daha hayırlıdır. Bu ise bir ahlâk kuralıdır. Kişinin kazandığının sahibi ve mâliki olmasını İslâm hukuku kabul etmiştir. Fakat bu mülkten diğer insanları da faydalandırması ahlâkî bir kuraldır.

Değişik meşrep ve mizaçlara sahip olan insana İslâm çerçevesinde yer arayan düşünce ve hareket sistemi olan tasavvuf, iktisadımızın kaynaklarından. İlkelerini Kur'an'da ve örneklerini Hz. Peygamber ve ahabında bulduğumuz tasavvuf, “İslâm iktisadı”nın öznesini teşkil eden insan tipinin tayin ve dünya görüşünün tesbit edilmesinde bize yol gösterecektir. İslâm tasavvufu, ahlâkî ve ruhî derinleşmeyi hedef alırken hayatla ilişkisini kesmemiştir. Aksine, Hz. Peygamber döneminden beri eğittiği insanlar aracılığıyla, maddeyle İslâm'a özgü bir münasebet kurmuştur.

Ahlâkî ve ruhî derinleşme hedef alınırken hayatla ilişki kesilmemiştir. Aksine, içtimâî hayatı düzenleyici karakteriyle de fütüvvet, ahilik, esnaf gibi kurumlar oluşturulmuştur.

Yanlış anlayış ve uygulamaların İslâm tasavvufu hakkında yanlış düşüncelere yol açmaması gerekir. Bu tür gerekçelerle tasavvufun dışlanması, İslâm'ın özgünlüğünü yok ettiği gibi, İslâm'ın kapitalizmin türevi olarak algılanması ve bir tür “İslâm protestanlığı” ve “İslâm kalvinizmi” oluşmasının sebeplerinden birisidir.

İslâm temelde bir iman, dolayısıyla gönül meselesidir. Bazı Müslümanların üç boyutu aşip tasavvufa ulaşamaması, İslâm'ın farklılığını ve çekiciliğini, dolayısıyla insanlığa bir ümit kaynağı olma özelliğini kaybetmesine yol açmaktadır. Tasavvuf bize, insanın maddî ilişkilerinde etkin bir rol sunabilmesinden öte, üç boyutu aşan bir gaye, bir yaşama sevinci, bir sonsuzluk ümidi taşımaktadır.

İslâm hukuku ve iktisadı, İslâm ahlâkının tamamlayıcı bir unsurudur. Zira “İslâm güzel ahlâktır.” İslâm, sadece medenî bir nizam kurmakla kalmamış; aynı zamanda insan inşa etmiştir. İslâm'ın asıl kalıcı yönü de burası olmalıdır. Siyasî ve iktisadî değişme dönemlerinde bile İslâm, eğer varlığını devam ettirebilmişse, bu, eğitilmiş insan unsurundan dolayıdır. İslâm ahlâkını derinliğine işlemeyi ve yaşamayı konu edinen tasavvuf, bu eğitimi sağlamıştır. Başka insanları kendine tercih, merhamet, hürmet, hizmet, samimiyet ve tevazu gibi kavram ve hâller, ahlâk eğitiminin esasını oluşturmuşlardır.

Ahlâk kuralları, kültürle göre değişmekle birlikte evrensel ve değişmez yönleri de olan ve insanlararası ilişkilerde “iyi” ve “kötü” biçiminde nitelenen söz ve davranışlardır. Yalnız kimi ahlâk kuralları ve davranışları değişmemiştir. Sözelimi, “kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına da yapma” biçimindeki evrensel ahlâk kuralı, her zaman ve yerde geçerlidir.

Yine “dürüstlük” gibi kişisel, “yoksullara yardım” gibi içtimâî ahlâk kuralları da tarihin her döneminde, her yerde geçerli olmuştur. Acımasızlık, kurnazlık, çıkarıcılık, bencillik, ikiye bölme, her yerde ve her dönemde ahlâka aykırı, kötü ve yanlış görüldüğü gibi; merhamet, fedakârlık, cömertlik, dîğergâmlık, her yerde ve her dönemde iyi ve doğru görülmüştür.

Hukukî kurallar, genellikle bu ahlâkî kuralların gerisinde emniyet sübabı vazifesini görürler. Mesela, zarara uğrayan kimse, zarar verenden hakkını almalıdır. Bu bir hukuk kuralıdır. Fakat affetmesi daha hayırlıdır. Bu ise bir ahlâk kuralıdır. Kişinin kazandığının sahibi ve mâliki olmasını İslâm hukuku kabul etmiştir. Fakat bu mülkten diğer insanları da faydalandırması, ahlâkî bir kuraldır. Hz. Peygamber, “Her ne kadar sana müftüler fetva verse de, sen bir de kalbine danış” buyurmuştur.

İslâm'ın insandan istediği temel özellik, güvenilir olmaktır. Bunun için Hz. Peygamber, risâlet ve nübüvvetten önce de Araplarca “el-emîn” (güvenilir) olarak biliniyordu. Yine Hz. Peygamber, bu özelliğini tacir olarak da göstermişti.

Ahlâka verilen öncelik, kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen özel hukuka denetleyici bir işlev yüklemiştir. Müslümanlar, devlet zorlamasına ihtiyaç duymadan zekâtlarını yüzyıllardır ihtiyaç sahiplerine ödemektedirler. Böylece bazı vergilerin tah-

silinde devlet aradan çekilerek, mükellefle harcama alanları karşı karşıya getirilmiştir.

Günümüzde dünya sistemi içerisinde Müslümanların etken değil edilgen olmaları, İslâm ülkelerinin dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkeleri olmaları, öncelikle ahlâkî bir problemdir. Bugün iktisat ilmi çerçevesinde ele alınan konular, geçmişte hem Doğu'da hem de Batı'da daha çok ahlâk, hukuk ve tarih kitaplarında ele alınmıştır. Özellikle ahlâk ilmi, günümüz iktisat ilminin kaynağı gibi görünmektedir. Zira ekonomi tabiri, Yunan düşüncesinde ahlâk ilminin alt bölümleri olan ethique (etikos, ahlâk düşüncesi, insanın kendisini yönetmesi), économie (oikonomia, ev yönetimi) ve politique (politikos, kent yönetimi) kavramlarından ikincisini oluşturmaktadır. Geleneksel düşüncede bu yaklaşım oldukça önemliydi. Bu tür Yunanca eserler, Abbâsîlerin yedinci sultanı Me'mûn (813-833) döneminde Arapçaya tercüme edildi. Kütüphanelerimizde ahlâk felsefesiyle ilgili ve yukarıdaki kavramların Türkçeleştirilmesiyle yazılan veya tercüme edilen birçok eser vardır. Bu kavramlar sırasıyla ilm-i ahlâk (ethique), ilm-i tedbîr-i menzil (économie, oeconomiscus) ve ilm-i tedbîr-i medine (politique)dir. Kapitalist zihniyet, burjuva ve kapitalizmin oluşması iki aşamalıdır. Birinci dönemin burjuvaları çoğunlukla namuslu, dürüst, dine bağlı, kanaatkâr, çalışkan, aklın gösterdiği yoldan ayrılmayan insanlardır. Bu dönem yaklaşık XIV. yy.dan XIX. yy.'ın başı ya da ortalarına kadar gitmektedir. Sanayileşmiş kapitalizmle birlikte devasa şirketlerin ortaya çıkması, büyük burjuvazinin ahlâk anlayışında radikal bir dönüşüme yol açmıştır. İlk başlarda Amerika'da ortaya çıkan bu büyük şirketler, aynı zamanda içtimâî ahlâk anlayışında da önemli değişikliklere neden olmuşlardır. Ancak Sombart'a göre kapitalizmi (1913 yılında hâlâ) ayakta tutan olgu, küçük burjuvazinin sahip olduğu ahlâk ilkelerine uygun bir hayat sürdürüyor olmasıdır. Başka bir deyişle kapitalizm, sanayileşme aşamasında bir bakıma mecburen ahlâksızlaşmak zorunda kalmış gibidir.

Düşünülmesi gereken bir başka gerçek, dünya nüfusunun %25'ini oluşturan 1,7 milyar Müslümanın, dünya üretiminin %5,6'sını, ihracatının %9'unu, teknoloji ihracatının ise %0,4'ünü gerçekleştirmeleridir. 57 Müslüman ülkenin toplam üretimi, Almanya'nın üretiminden daha azdır.

2005 yılında Harvard Üniversitesi'nde yayınlanan makale sayısı, 17 Arap ülkesinin bütün üniversitelerinde yayınlanan makale sayısından fazladır. Dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birini oluşturan Müslümanlardan, sadece 3 bilim adamı 114 yıldır verilen Nobel bilim ödüllerini kazanmıştır.

Para ve iktidar hırsı, kapitalist ekonomileri etkilemekle birlikte kapitalist ekonomilerin çoğu, belli ölçüde İslâmî ilkelere uygun davranmak durumundadırlar.

Müslüman ülkelerin büyük bölümünde özgür düşünce ortamı olmayışı ve devletin toplum hayatının bütün alanlarını kontrol etmeye çalışması, bugün İslâm âleminin istenen refah ve gelişme düzeyinin gerisinde olmasının en büyük nedenidir.

Kapitalist dünya sisteminin edilgen bir üyesi olan ve hâlâ “gelişmekte olan” ve Güney ülkeleri arasında yer alan İslâm ülkelerinin etken ve hâkim olmalarının sırrı, iktisadın da temelinde yer alan ahlâkın tekrar önemsenmesinde bulunmaktadır.

İslâm ülkelerinin geçmişinde belirleyici olan fütüvvet ve ahilik gibi geleneklerin ihyâ edilmesi, iktisat-ahlâk bütünlüğünü tekrar oluşturmada ilk adımı oluşturacaktır. Yeni bir uygarlık oluşturma hareket noktası budur.

İslâm ülkeleri arasındaki iktisâdî ve ticarî işbirliğinin sağlanması, ahlâkî faktörlerin yanında siyasî istikrarın sağlanmasına bağlıdır. Modern kapitalizmin edilgen unsuru durumundaki İslâm ülkelerinin, hem bölgelerinde hem de kendi içlerinde siyasî istikrarı ve güvenliği sağlamaları şimdilik muhal görünüyor.

İslâm “gelenek” çizgisine sahip çıkmakla birlikte kendi bünyesine yabancı olan unsurları değiştirme ve dönüştürme kudretine sahip olduğunu göstermiştir. “İslâm iktisadı”, İslâm’ın bütünlüğü içinde yerini alır ve yabancı unsurlara İslâm’ın özelliklerini hâkim kılmayı amaçlar. Bilgi ve usul meselelerini halletmeden İslâm’ın bütünlüğünü ve “İslâm iktisadı”nın bu bütün içerisindeki yerini belirtmek mümkün değildir. İslâm’ın kültürel ve tarihî bütünlüğünü dikkate almadan yapılan “İslâm iktisadı” çalışmaları “faizsiz ve zekâtlı kapitalizm”i düşündürmektedir. Bu tür çalışmalar “İslâm iktisadı”ndan çok kapitalist iktisat teorisine katkıda bulunmaktadır. Yine her kültür çevresinin kendisine mahsus bir iktisadı vardır ve iktisat, bir hesap-hendese meselesinden önce bir kültür meselesidir. Bu gerçek dikkate alınmazsa iktisat bir ilim vasfını kazanamaz.

İktisat, evrensel gerçeklerden çok izafî gerçeklere sahiptir. Bu yüzden İslâm çerçevesindeki bir iktisat da farklı olmalıdır. İktisat nazariyesi konusunda İslâm bilginlerinin eserlerinde analizlere rastlamak mümkündür. Bu alanda başlatılan çalışmalar, iktisâdî düşünce tarihine ve iktisat nazariyesine önemli katkılarda bulunabilecektir.

“İslâm iktisadı”nın nihaî hedefi, insanın maddî eğilimlerine teslim olmamasını sağlamaktır. İktisat çerçevesinde kalan hedefler olarak israfın bertaraf edilmesi, âdil gelir bölüşümü (servet ve mülkiyetin yaygınlaştırılması), iktisâdî ve teknolojik bağımsızlığın sağlanması zikredilebilir. İslâm, iktisâdî kutuplaşma ve rekabetin rekabeti öldürmesi gibi iki önemli iktisâdî eğilimi giderme yolunda köklü tedbirler getirmiştir. İktisâdî mekanizmayı kendi hâline bırakırsanız “para parayı çeker” ve “zengin daha zengin, fakir daha fakir” olur. Oysa İslâm, servetin belli bir zenginler zümresi elinde dolaşan bir güç olmaması ilkesinin rehberliğinde, gelirin hem oluşum hem de bölüşüm safhalarında sisteme müdahale etmiştir. İsfar yasağı, ihtikâr yasağı, ribâ yasağı, zekât, infâkın teşviki gibi politikalarla sosyal adaletin ve âdil gelir dağılımının adeta bir finansman faktörü olarak kullanıldığı bir sistem oluşturmuştur. Kapitalistleşmenin “teşvik tedbirleri”, yani “fakirden alıp zengine verme” uygulamaları, hem nazarı hem de tarihî olarak “İslâm iktisadı”nda

söz konusu olmamıştır. Yine tekerci eğilimler mümkün olduğu kadar engellenerek ve anti-enflasyonist para sistemi benimsenerek fiyat mekanizmasının toplum refahını sağlama yönünde çalışması amaçlanmıştır.

Günümüzde Türkiye gibi ülkelerde emek sömürüsü farklı boyutlarda ele alınmalıdır. Bunun en önemli sebebi, iktisâdî kalkınmanın tasarruf eğilimi yüksek üst gelir gruplarının görevi olarak görülmesidir. Bu sistem, Tanzimat’la birlikte Batılılaşmanın iktisâdî boyutunun gerçekleştirilmesi, yani burjuva sınıfı oluşturulması niyetleriyle başlamıştır. Böylece emekçilerin tasarrufları da üst gelir gruplarının finansmanına yönlendirilmekte, vergiler ve enflasyon bu zümrelerin teşvik kaynakları olmaktadır. Böylece zengini daha zengin, fakiri de daha fakir yapan bir sistem oluşturulmuştur. Oysa İslâm’ın, üst gelir gruplarını değil alt gelir gruplarını teşvik eden ve iktisâdî faaliyetlere sokan bir iktisâdî sistem getirdiğini biliyoruz. “İslâm iktisadı” ferdiyetçi değil, şahsiyetçi ve cemaatçı eğilimlere sahiptir. Kendi çıkarını ön planda tutan insan tipi İslâm’a yabancıdır. Devletçilik, ekonominin denetim ve gözetim alanlarını kapsar. Yoksa devlet üretici değil, ancak üretim alanında organizatör olabilir. Bu çerçevede ferdi ve özel teşebbüsü engelleyici ve ona rakip değildir.

Günümüzde kul hakkını esas alan İslâm ekonomisinin “geleneksel” anlamda sürdürüldüğünü söyleyemiyoruz. Gerek İslâm’ın iktisâdî ilkeleri, gerek tarihî tecrübe bize, İslâm iktisadının bir öz sermaye iktisadı olduğunu göstermektedir. Kredi arzı teşvik edilirken, kredi talebi en aza indirilmeye çalışılmıştır. Bu, hem ribâ baskısının hafifletilmesi anlamına gelir, hem de girişim sahiplerinin ortaklıklar kurmalarını teşvik eder. İslâm iktisadında teşvik kredileri, yani devlet eliyle zenginleri daha da zengin etme sistemi yer almamalıdır. Burada hem devletin ekonomi üzerindeki rantlar oluşturma fonksiyonunun ortadan kaldırılması, hem de emeğiyle geçinenlerin kul haklarının yenmemesi söz konusudur. O hâlde İslâm iktisadında işçilik kalıplaşmış ve sürekli bir statü değildir. Bunun için İslâm iktisadı, emek-sermaye, işçi-işveren ilişkilerini Batı’dan farklı olarak çatışma içerisinde değil, bir işbirliği içerisinde düzenlemiş ve bu ilişkileri mutlak değil, nisbî ilişkiler olarak kabul etmiştir. Emeğin teşkilatlanması sınıfsal karaktere bürünmemiş, işçi ile işveren, esnaf sisteminde aynı çatı altında birleştirilmiştir.

Günümüz ekonomilerinin temel sorunu olan ve emek israfından başka bir şey olmayan işsizlik problemi nasıl halledilecektir? Bu soruyu daha genel bir çerçeve içerisinde şu hâlde getirebiliriz: emek ve çalışma meselesi nasıl halledilecektir? Kapitalizmin bu soruya verdiği cevapları, oluşturduğu dengeyi belirtmeye çalıştık. Çoğunluğunu İslâm ülke-

lerinin oluşturduğu az gelişmiş (daha doğru bir deyişle az kapitalistleşmiş) ülkeler, belli bir çözüm veya dengeye ulaşamamışlardır. İşte bu noktada, İslâm sistemi içerisindeki çözümlerden bahsetme imkânı vardır.

İktisadın temelinde kültür vardır. İslâm kültüründen kaynaklanmayan iktisâdî yaklaşımlar, İslâm ülkelerine çözüm değil mesele üretmişlerdir. Özellikle iktisâdî kalkınma konusu bu istikamette yeniden değerlendirilmeli ve İslâm ülkeleri kendilerine mahsus iktisâdî sistemler geliştirmelidirler. Sonuç olarak “kalkınma”larını Batı’ya bağımlı olmadan çıkarmaları ve kendi ihtiyaçlarına uygun teknolojiler üretmeleri gerekmektedir. İktisat sistemi, ahlâktan güç almalıdır. Zira hukuk gibi iktisat da ahlâkın tamamlayıcı bir unsurdur. “Modern iktisat”, modern kapitalizmin ideolojisi. “İslâm iktisadı” ise büyük ölçüde tepki olma özelliğine sahiptir. Ancak barındıracağı bir özellik onu özgün kılabilir. O da içeriğinin hem bu dünyada hem de sonsuzluk âleminde insanı mutlu kılabilmesidir. Yani iktisâdî faaliyetlerin kâr ve fayda maksimizasyonu hedefinden önce insanı iktisâdî faaliyetlerin esiri olmaktan kurtarmaktır. Millî gelirin artmasına veya üretim artışına katkıda bulunmak önemlidir. Ancak nihaî hedef, iktisâdî faaliyetleri te-

miz bir kalbe sahip olmaya engel olmaktan çıkarmaktır: “O gün, ne mal fayda verir ne de evlat, ancak Allah’a temiz bir kalple gelenler fayda bulur” (Şuarâ, 26/88-89).”

İslâm ülkeleri arasındaki iktisâdî işbirliği potansiyeli yüksek iken, İslâm işbirliği Teşkilatı’nın kurulmasından bu yana geçen 40 sene de belki sorunlar daha net tesbit edilmiş ama bu yolda kayda değer adımlar atlamamıştır.

İşbirliği ve bütünleşme çabalarına rağmen bugünkü İslâm ülkelerini İslâm Devleti tanımına sokmak zor olduğu gibi, iktisâdî sistemlerini de “İslâm ekonomisi” olarak sıfatlandırmak kabil değildir. İnsaniyle, toplumuyla, devletiyle İslâm gerçekleşmeden “İslâm iktisadı” uygulamalarının geçiş dönemi uygulaması olma şansı bile yoktur.

Geleceğe İslâm’ın hâkim olmasını istemek Müslümana bağlıdır. Kendi toplumuyla bütünleşmek bir yana, ailesiyle bile bütünleşemeyen Müslümanların dünyayı belirlemesinden önce kendi toplumlarını belirlemesi mümkün değildir. Bu yüzden İslâm İktisat Sisteminin XXI. yy.’da uygulama imkânı, insaniyle, toplumuyla, devletiyle İslâm’ın gerçekleşmesine bağlıdır. Bu temel gerçekle birlikte İslâm ülkeleri arasındaki işbirliği ve bütünleşmenin sağlanması yolunda atılacak adımlar, aynı zamanda yeni bir medeniyet oluşturma yolunda atılacak adımlar anlamına gelecektir.

Doğruyu en iyi Allah bilir.

Geleceğe İslâm’ın hâkim olmasını istemek Müslümana bağlıdır. Kendi toplumuyla bütünleşmek bir yana, ailesiyle bile bütünleşemeyen Müslümanların dünyayı belirlemesinden önce kendi toplumlarını belirlemesi mümkün değildir. Bu yüzden İslâm İktisat Sisteminin XXI. yy.’da uygulama imkânı, insaniyle, toplumuyla, devletiyle İslâm’ın gerçekleşmesine bağlıdır.

OSMANLI SEFERLERİNDE ORDUNUN ZİRAAT VE HAYVANCILIK SEFERBERLİĞİ İLE BESLENME DÜZENİ

Tarihçi-Yazar Şükrü Altın

Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik dönemindeki askeri başarısının arkasında, yüz binlerce kişilik orduların disiplinli bir şekilde beslenmesini sağlayan muazzam bir lojistik sistem yatmaktadır.

SEFER ÖNCESİ SAVAŞ KARARI VE LOJİSTİK PLANLAMA

İmparatorluğun kaderini tayin eden seferler padişahın riyasetinde Divân-ı Hümayûn'da alınır. Devletin en kıdemli ricali, strateji dehası komutanlar ve ulemanın katılımıyla gerçekleştirilen bu yüksek istişare meclisi, yalnızca bir savaş kararı almaz; aynı zamanda kıtaları aşacak bir harekâtın ilk meşalesini yakar. Bu zirvede, ordunun sefere çıkacağı istikamet belirlenirken her bir adımın lojistik altyapısı en ince ayrıntısına kadar planlanır. Savaş kararı, payitahtın koridorlarından taştan bir iradeyle, imparatorluğun tüm çarklarını harekete geçirecek olan o devasa organizasyonun başlangıcını verir.

Meşruiyetin sarsılmaz mührü olan Şeyhülislâm fetvası ve âlimler divanının tasdiki alındıktan sonra, cihan devletinin heybetini temsil eden padişah tuğları büyük bir ihtişamla Cebahâne önüne dikilerek sefer resmen ilan edilir. Bu an, yalnızca bir askerî sevkiyatın başlangıcı değil; devletin tüm iradesinin tek bir sancak altında toplandığı, yerin ve göğün dâvâ sedasıyla inlediği muazzam bir gövde gösterisidir. Tuğların yükselişiyle birlikte payitahtın kalbinden cephe hatlarına kadar uzanan o devasa uyanış başlar ve imparatorluk, tüm ihtişamıyla bir savaş makinesine dönüşerek istikametini belirler.

Osmanlı askerî makinesi, daha sefere çıkmadan aylar önce devreye giren kusursuz bir lojistik planlama ile harekete geçer. Yol boyunca yayılan stratejik menzil sistemi ve orduyu gölge gibi takip eden esnaf teşkilatı sayesinde devasa birliklerin iâşe ve ikmali teminat altına alınırdı. Bu titiz hazırlıklar kapsamında, güzergâh üzerindeki vali ve kadırlara gönderilen fermanlarla sefer yolları süratle temizlenip genişletilir; kadim köprüler ihya edilirken stratejik noktalarda yeni geçitler inşa edilirdi. Bölgedeki lojistik seferberlik öylesine derinleşirdi ki vakıf arazilerinden sorumlu görevliler, uçsuz bucaksız tarlalarda ordunun ihtiyacı için hummalı bir zirai faaliyete girişirdi. Hasat edilen taze sebzeler ordu mutfaklarının bereketini sağlarken, yetiştirilen arpa ve buğdaylar bölgedeki değirmenlerde öğütülür; ardından kurulan devasa tuğla fırınlarda neferlerin güç kaynağı olan taze çörekler pişirilerek ordu gelmeden hazır edilirdi.

Yüklediğin devam metnini esas alarak ara başlıkları kaldırdım, ana başlıkları daha sade hâle getirdim ve metni daha akıcı bir yazı formuna soktum.

Yüklediğin devam metnini esas alarak ara başlıkları kaldırdım, ana başlıkları daha sade hâle getirdim ve metni daha akıcı bir yazı formuna soktum.

MENZİL TEŞKİLATI VE ÖN TEDARİK

Ordunun sefer esnasında hiçbir aksama yaşamadan beslenebilmesi için imparatorluğun

can damarı olan menzil sistemi tam kapasiteyle devreye sokulur. Sefer güzergâhı üzerindeki stratejik düğüm noktalarına kurulu devasa ambarlar; un, buğday, pirinç, arpa ve yağ gibi dayanıklı gıdalarla doldurulur. Bu ambarlar, ordunun lojistik emniyetini sağlayan birer kale vazifesi görür.

Seferin en kritik azıklarından biri, uzun süre bozulmadan saklanabilen peksimettir. Yol boyundaki yerleşim yerlerinde fırınlar gece gündüz çalışır, büyük miktarlarda peksimet imal edilir ve bu stratejik stoklar ambarlarda koruma altına alınır. Ambar görevlileri, her bir tahıl tanesinin hesabını titizlikle tutarken gıdaları rutubet ve bozulma gibi dış etkenlere karşı muhafaza eder. Kalitesi düşen ürünler ise ordu daha bölgeye ulaşmadan yenileriyle değiştirilir ve lojistik zincirin aksamasına izin verilmez.

İAŞE TEMİNİ VE KAYNAK YÖNETİMİ

Sefer için gerekli malzemeler farklı yöntemlerle karşılanır. İhtiyaçlar kimi zaman devlet tarafından belirlenen narh fiyatıyla satın alınır, kimi zaman da halktan Avaz-ı Divaniye ve Tekâlif-i Örfiye vergileri kapsamında aynî olarak toplanır. Böylece seferin yalnızca askerî değil, aynı zamanda iktisadî ve idarî bir organizasyon olduğu açıkça ortaya çıkar.

Sefer güzergâhında bir kıtlık baş göstermişse lojistik düzen farklı bölgelerden sağlanan tedarikle desteklenir. İhtiyaçlar Rumeli'den Boğdan'ın bereketli topraklarına kadar uzanan geniş bir coğrafyadan getirilerek ordunun geçiş hattına taşınır. Un, buğday, bulgur, çavdar, darı, pirinç, arpa, yağ, bal, pastırma, tavuk ve peksimet gibi pek çok azık, adeta birer erzak kalesine dönüşen ambarlarda istiflenir.

Lojistik planlama yalnızca askerleri değil, orduyu sırtlayan on binlerce at, katır ve deveyi de kapsar. Bu hayvanlar için gerekli olan saman ve ot balyaları menzillerde önceden hazır edilir. Saman, ot ve arpa yüklenen kervanlar, büyük bir disiplinle yola koyulur ve ordunun hareket kabiliyeti güvence altına alınır.

SEFER YOLU VE KONAKLAMA DÜZENİ

Ordu harekete geçtiğinde lojistik faaliyetler sahada da devam eder. Ordunun en temel ihtiyaçlarından biri olan su, Sakabaşı yönetimindeki sakalar tarafından karşılanır. Atların üzerine yüklenen büyük deri kırıbalarla, en zorlu coğrafyalarda bile orduya sürekli ve taze su taşınır.

Orduyu takip eden orducu esnafı ise askerlerin taze gıda, sebze ve meyve gibi günlük ihtiyaçlarını karşılar. Böylece ordu, yalnızca savaşan bir güç olarak değil,

kendi içinde düzenli bir iktisadî hayat taşıyan hareketli bir şehir gibi ilerler.

Osmanlı ordusunda disiplin, zaferin en önemli şartlarından biri kabul edilir. Askerin, geçtiği topraklardaki köylünün tarlasına veya malına zarar vermesi kesinlikle yasaktır. Kazara meydana gelebilecek en küçük zarar dahi devlet hazinesinden tazmin edilir. Bu anlayış, sefer düzeninin yalnızca askerî başarıya değil, adalet ve nizam fikrine de dayandığını gösterir.

Bu disiplinin en çarpıcı örneklerinden biri, Yavuz Sultan Selim Han'ın Memluk seferinde anlatılan meşhur hadisedir. Cihan padişahı, ordusuyla göz alabildiğine uzanan elma bahçelerinden geçerken askerini denemek ister. Bahçeler geride kaldıktan sonra lalasına dönerek, "Lala, canım elma istedi; askerinin heybelerini yoklayın, elma var mı bakın?" emrini verir. Binlerce askerinin heybesi tek tek aranır; ancak ne bir elma ne de koparılmış bir dal parçasına rastlanır. O kadar cazibedar ve kıpkırmızı elmaların arasından geçen onca neferden tek biri bile harama el uzatmamıştır.

Lala, büyük bir gururla padişahın yanına yaklaşıp, "Hünkârım, hiçbir askerde elma bulamadık," der. Bu cevap, aslında ordusunu sınavan Yavuz Sultan Selim'in gönlüne ferahlık verir. Atının üzerinde vakur bir edayla ellerini semaya açan padişah, "Ya Rabbi, sana sonsuz hamd ediyorum! Ben bu tarla çiğnemeyen, haram yemeyen ordumla dünyayı fethederim!" diyerek şükür ve hamdüsenada bulunur. Bu iman ve disiplin, Osmanlı'nın lojistik başarısını ruhla birleştiren asıl kuvvetlerden biridir.

YEMEK HAZIRLIĞI VE BESLENME DÜZENİ

Osmanlı ordusunda cephe ve intikal hatlarındaki yemek düzeni, askerî disiplinin mutfağa yansıdığı güçlü bir standart üzerine kurulmuştur. Osmanlı askerinin günlük istihkakı belirli ölçülere bağlanmıştır. Her bir nefer için günlük 320 gram ekmek, 160 gram peksimet, 200 gram koyun eti, 160 gram pirinç ve 80 gram yağ tahsis edilerek ordunun beslenme dengesi korunur.

Neferlerin savaş gücünü diri tutmak için askerlere günde iki defa taze pişirilmiş sıcak yemek verilir. Ordunun ana protein kaynağı koyun etidir; siğir eti ise pek tercih edilmez. Öyle ki 100 bin kişilik büyük bir ordunun yıllık koyun ihtiyacı, yaklaşık 100 bin baş gibi devasa bir rakama ulaşır. Bu durum, Osmanlı sefer lojistiğinin ne kadar geniş bir planlamaya dayandığını açıkça gösterir.

Etin merkezde olduğu bu mutfakta pirinç veya bulgur pilavı, besleyici çorbalar ve harareti alan hoşaf lar sofranın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu menü, askerinin hem fizikî dayanıklılığını hem de moralini yüksek tutmak üzere şekillenmiştir.

Sefer güzergâhı boyunca orduyu arkadan takip eden büyük koyun sürülerinin sevk edilmesi ve düzenli biçimde kesilerek mutfağa ulaştırılması Kasapbaşı Teşkilatı'nın sorumluluğundadır. Ordu istikametinde hareket eden ve adeta yürüyen erzak depoları gibi işleyen bu sürülerin idaresi, sefer lojistiğinin en stratejik halkalarından birini oluşturur.

Bunun yanında Baytar Ocağı da sefer boyunca önemli bir görev üstlenir. Gerek ordunun protein ihtiyacını karşılayan büyük koyun sürülerinin gerekse orduyu sırtlayan at, katır ve develerin salgın hastalıklardan korunması ve tedavisi için baytarlar sürekli çalışır. Ordu gelmeden önce konaklama alanlarındaki su kaynakları ve otlaklar incelenir; böylece hayvan sağlığı güvence altına alınır ve lojistik zincirin kırılması önlenir.

LOJİSTİK DESTEK VE NAKLİYE DÜZENİ

Ordunun ağır yükleri deve, katır ve atlarla taşınır. Bunun yanında Tuna, Fırat ve Dicle gibi nehirler ile Karadeniz ve Ege gibi deniz yolları, lojistik akışı hızlandırmak için kullanılır. Böylece Osmanlı ordusu yalnızca kara yollarına bağlı kalmaz; su yollarını da sefer düzeninin önemli bir parçası hâline getirir.

Ordunun en sarsıcı vurucu gücü olan büyük toplar, her türlü arazi şartında ilerleyebilen özel bir teşkilatın idaresindeki top arabalarıyla cepheye taşınır. Top Arabacıları Ocağı, ateş gücünün zamanında ve eksiksiz biçimde savaş meydanında hazır bulunmasını sağlayan kritik unsurlardan biridir.

Sadece mühimmat değil, bir ordunun ayakta kalması için gereken her türlü teknik malzeme de daha sefer başlamadan hazırlanır. Barut ve güllerin yanı sıra nal, çivi, çadır ve meşale gibi hayati malzemeler arabalara istiflenir. Bu teçhizat kervanları, ordunun ardında hareketli bir şehir gibi ilerleyerek lojistik sürekliliği sağlar.

İşte bu sistemli yapı; Yavuz Sultan Selim'in Mercidâbık seferinde olduğu gibi, ordunun aylarca süren zorlu yolculuklarda dahi disiplinini korumasına imkân tanımıştır. Osmanlı lojistiği, ordunun menzilden menzile taze bir kuvvetle ilerlemesini sağlamış; kazanılan büyük zaferlerin görünmeyen, fakat belirleyici unsurlarından biri olmuştur.

YAKIN TARİHİN KANAYAN YARASI: VAHŞİ SÜRGÜN

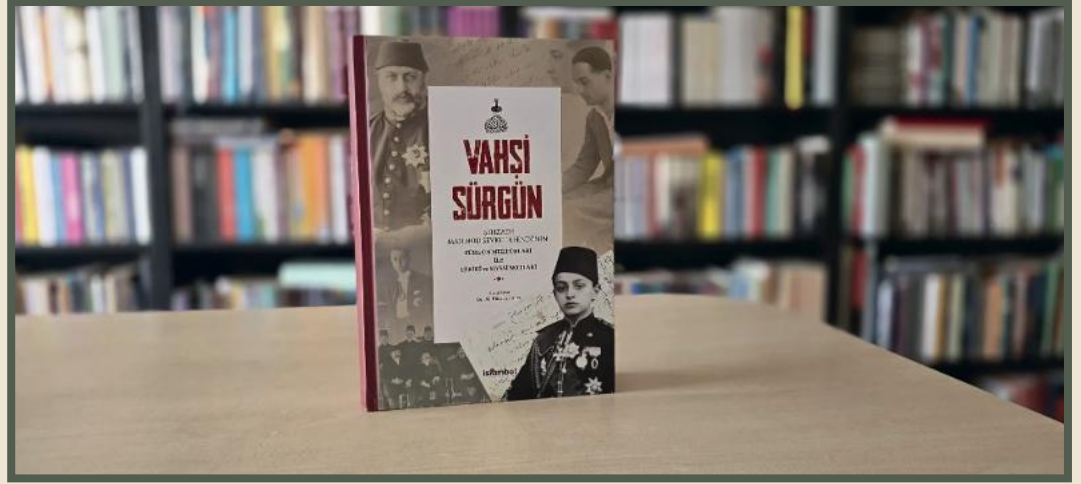
İslambol Yayınları'ndan 2026'da çıkan ve Dr. M. Hüdayi Şentürk tarafından kaleme alınan 720 sayfalık devasa eser olan *Vahşi Sürgün - Şehzade Mahmud Şevket Efendi'nin Sürgün Mektupları İle Tarihî Ve Siyasî Notları*, asırlarca cihanı yöneten Osmanlı hanedanının 1924 yılında sadece 24 saat içinde vatanlarından koparılışını tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu olan, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve çeşitli üniversitelerde görev yapmış tarihçi Dr. Şentürk, resmî tarihin tozlu perdelerini aralayarak gizlenen gerçekleri bu eserinde ifşa ediyor. Şehzade Mahmud Şevket Efendi'nin sansüresiz notları ve mektupları üzerinden şekillenen bu eser, hanedanın gurbet ellerde verdiği yarım asırlık haysiyet ve şeref mücadelesini ve Müslüman Anadolu halkına reva görülen sistematik tasfiyeyi sarsıcı belgelerle gün yüzüne çıkarıyor.

SÜRGÜNÜN ACI YÜZÜ VE KAYBOLAN HAYATLAR

Sürgün kararının ardından hanedan mensupları vatanlarından bomboş çıkarılmış, yanlarına tek kuruş almalarına dahi izin verilmemiştir. Yurt dışına çıkarken ceplerine sıkıştırılan kişi başı 1000 sterlin, ancak bir iki ay geçinmelerine yetecek trajik bir miktardır. Avrupa ve Amerika'da nispeten rahat yaşayanlar olsa da, birçoğu ağır şartlar altında hayatta kalma mücadelesi vermiştir. İmparatorluğun varisi olan Şehzade Ahmet Nureddin Efendi'nin açlık ve sefalet içinde bir park bankında ölmesi, sürgünün insani vahşetini anlatan en acı vesikalardan biridir. Çaresizlik içinde intihar edenler ve parklarda yatarak hayatını kaybedenlerin yanı sıra, özellikle kadınlar ve çocuklar büyük zorluklar çekmiş, ailenin bazı erkekleri zamanla Hristiyan kadınlarla evlenerek nesillerinin çözülmesine, dillerini ve dinlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmalarına maruz bırakılmıştır. Eser, bu acı tabloyu adeta bir "nesil soykırımı" olarak nitelendiriyor.

13 AYLIK BİR BEBEĞİN ESARET KAMPINA UZANAN ÇİLESİ

Kitaptaki en çarpıcı ve yürek burkan hikâyelerden biri, Mahmud Şevket Efendi'nin kızı Nermin Sultan'ın yaşadıklarıdır. Henüz 13 aylıkken ve kemik veremi gibi ağır bir hastalıkla malul bir şekilde sürgüne gönderilen bu kız çocuğu, cumhuriyetin laik hükümetinin Müslüman Anadolu insanının ruh köküne sapladığı hançerin de bir nişanesidir. Mısır'a giden anne ve babasından ayrı düşen sakat bir bebek olarak Nermin, anneannesi Naime

Sultan ile Arnavutluk'a gitmiş, II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle Alman ve İtalyan işgali altındaki esir kamplarına düşmüştür. Tifo ve kolera gibi sarı hastalıkların kol gezdiği kamplarda anneannesini kaybeden Nermin Sultan, yıllar sonra babasının çabaları ve İngiliz tarihçi Lord Kinross'un özel tahsis ettiği küçük bir nakliye uçağı ile ölümün kıyısından kurtarılabilmektedir.

KENDİ YURDUNDA GARİP

Osmanlı hanedanına asıl acı veren durum ise kendi vatanlarında gördükleri ihanete mukabil, Avrupa'nın tarihi vefa ile yaklaşması olmuştur. Mahmud Şevket Efendi, 1952'de Mısır'da gerçekleşen Nasır darbesi sonrası gasp edilmek istenmiş ve bir kez daha "24 saat içinde ülkeyi terk etme" şartıyla sürülmüştür. Yersiz yurtsuz kalan aileye kucak açan ise Fransız Büyükelçiliği olmuştur. Sefirin, "Siz Kanuni Sultan Süleyman zamanında bizim kralımızı Alman kralının elinden kurtardınız, biz size minnet borçluyuz" şeklindeki sözleri, asırlar öncesine dayanan bir vefanın, vatansız bırakılan hanedana nasıl bir sığınak olduğunu göstermektedir. Üstelik hanedan mensupları Fransa'da kendilerine vatandaşlık teklif edilmesine rağmen "Biz Türk'üz, vatansız olarak burada bulunmamıza müsaade eder misiniz?" diyerek bunu reddetmiş, asil duruşlarından taviz vermemişlerdir.

"AF SUÇLULAR İÇİNDİR, BİZ SUÇ İŞLEMEDİK!"

1974 yılında çıkarılan ve hanedan üyelerini de kapsayan geri dönüş izni, aile üyeleri tarafından bir lütuftan öte haysiyet kırıcı bir durum olarak algılanmıştır. Şehzade Mahmud Şevket Efendi ve Ali Vasıf Efendi bu duruma, "Af suçlular içindir, biz suç işlemedik! Bu kelime altında vatanımıza dönmeyiz" diyerek tarihi bir itirazla karşı çıkmışlardır. Bu asil tavrın yanı sıra, dönmek isteyenlerden "Türkçe sınavı" ve "sağlık raporu" gibi aşağılayıcı belgeler istenmesi, bir zamanlar bu toprakların sahibi olan insanları derinden incitmiştir. Bu muamele karşısında

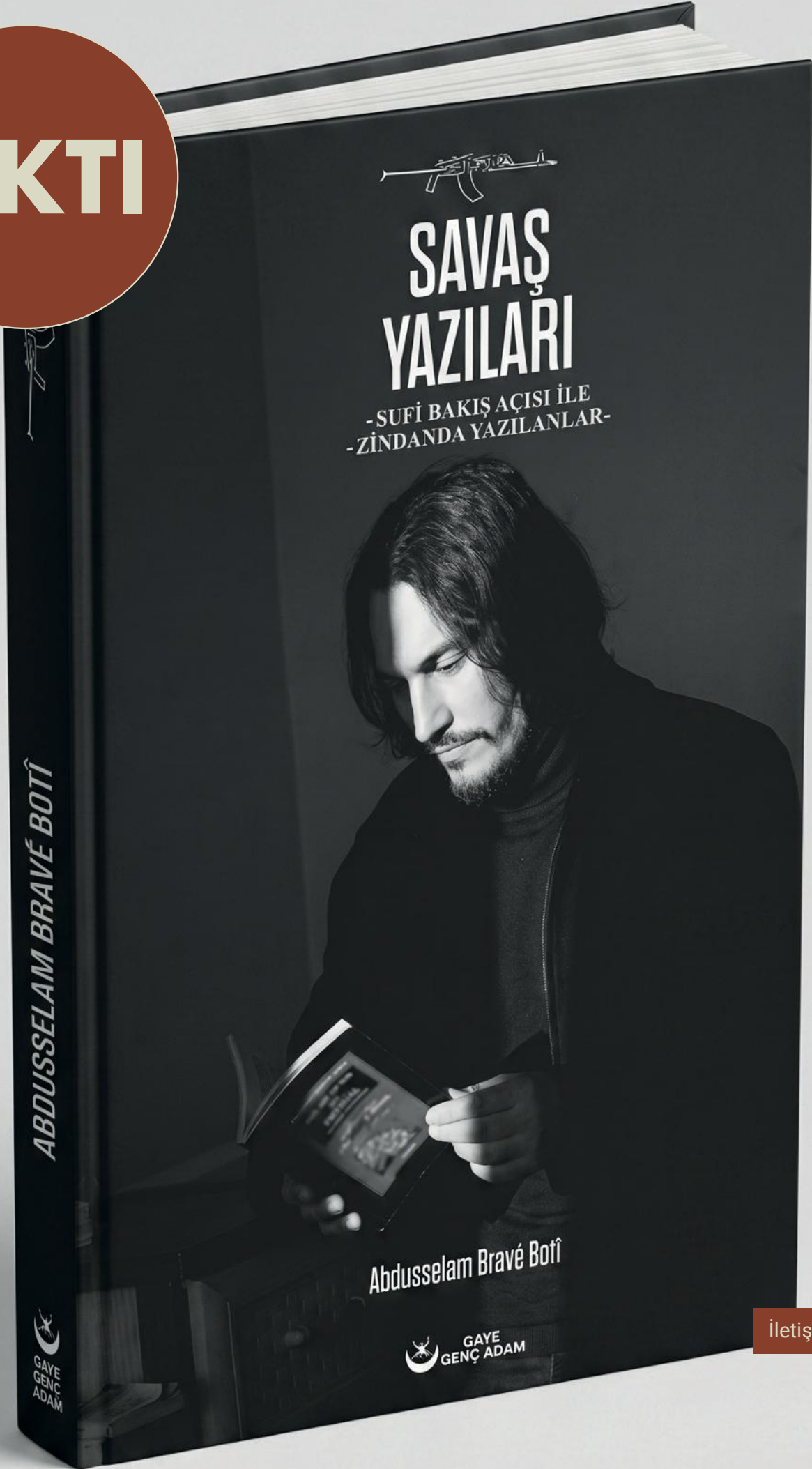
Şehzade Ali Vasıf Efendi'nin, "Hasta olsam beni vatanıma kabul etmeyecek misiniz?" diyerek infial etmesi ve başvurusunu geri çekmesi, meselenin vahametini özetlemektedir. Yetmiş yedi göbekten beri Türk olan insanlardan Türkçe imtihanı istenmesi, sürgünün ardındaki alçakça maksatların açık bir itirafı olmuştur.

RESMÎ TARİH EZBERLERİNİ BOZAN İFŞAATLAR

Vahşi Sürgün, sadece bir ailenin dramını değil, resmi tarihin ezberci zihniyetine karşı üzeri örtülen yakın tarih muhasebesini ve İslâm medeniyetini Anadolu'dan kazıma projesini de masaya yatırmaktadır. Dr. Şentürk eserinde, devletin kuruluş sürecinde yaşanan çelişkileri ve millete uygulanan baskıyı çarpıcı notlarla delillendiriyor. Mustafa Kemal'in hanedanı yıkma ve saltanatı kaldırma düşüncesi daha gençlik yıllarından beri mevcut olmasına rağmen, Anadolu'ya geçerken "Cumhuriyet kuracağım" diyerek değil, hilafeti ve saltanatı kurtaracağı vaadiyle hareket etmiştir. İlk meclis, Yasinler, Buhariler ve Hatm-i Şerifler eşliğinde, halkın İslâmî hassasiyetleri kullanılarak açılmış, ancak iktidar tamamen ele geçirildikten sonra Şapka Kanunu gibi uygulamalarla halka şiddet uygulanmış, şapka giymeyenleri sindirmek için Hamidiye gemisinden Rize'ye top atacak kadar ceberut bir rejim inşa edilmiştir. Eserde yer alan "Lozan'da Sahnelenen Rezil Tiyatro" ve "İslam ile Aldatma" gibi başlıklar, meselenin saltanat kavgasından ibaret olmadığını, asıl gayenin topyekûn bir inanç tasfiyesi olduğunu okuyucuya sunmaktadır.

Netice itibarıyla Dr. M. Hüdayi Şentürk'ün bu dev eseri, sahte kahramanlık anlatılarıyla hesaplaşmak, Cumhuriyet kılıfı altında yaşanan tasfiyeyi görmek ve tarihin kayıtlarında kalmış sessiz çılgınlıkları işitmek isteyenler için eşsiz bir başvuru kaynağıdır. Sürgünlerin acısı üzerinden yakın tarihle yüzleşmek, dünü anlayıp bugünü inşa etmek isteyen her okurun kütüphanesinde bulunması gereken bir anıt kitap olarak raflardaki yerini alıyor.

ÇIKTI

İletişim: 541 664 09 18

5 Haziran

1967 - Arap-İsrail savaşının başlaması.

6 Haziran

1475 - Fatih Sultan Mehmet Han'ın Kırım'ı fethi.

7 Haziran

1557 - Mimar Sinan tarafından yapılan Süleymaniye Camii açıldı.

Mimar Sinan'ın teknik ve estetik dehasını yansıtan Süleymaniye Camii (1550-1557), Kanuni'nin rüyası üzerine inşa edilmiştir. Haliç'e hâkim kayalık zeminde, kazık-radye temeli ve Horasan harcı sayesinde depreme karşı "hacıyatmaz" esnekliğine sahiptir. 68 bin tonluk yükü filayağı sistemiyle taşıyan yapı, milimetrik hizalı minareleri ve külliyesiyle Osmanlı vakıf medeniyetinin zirvesidir. Yapıda asırlardır tek bir çatlak bile oluşmamıştır.

8 Haziran

632 - Allah Resulü'nün ebediyete irtihali.

632 - Hz. Ebubekir ilk halife seçildi.

10 Haziran

1967 - Gazze şeridi, Golan Tepeleri, Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Sina Yarımadası'nın İsrail tarafından işgali.

15 Haziran

622 - İlk ezan Bilal-i Habeşî hazretleri tarafından okundu.

1826 - Yeniçeri Ocağı kaldırıldı, yerine "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye" adıyla yeni bir askerî teşkilat kuruldu.

Necip Fazıl'a göre Yeniçeri Ocağı bir "iman-ahlâk barometresi"-dir. Kuruluşundaki disiplin ve sadakat, İslâm nurunun solmasıyla yerini "ulviyetten süfliyete" düşüşe ve fitneye bırakmıştır. Zamanla tütün, içki ve saray baskınlarıyla bozulan ordu, kendi vatanını işgal eden bir güruha dönüşmüştür. 1826'da II. Mahmud'un ıslahatına isyan eden yeniçeriler, kışlalarının ateşe verilmesiyle yok edilmiş, Ocak ilga edilerek yerine Asâkir-i Mansûre-i

TARİHTE HAZİRAN

Muhammediyye kurulmuştur. Üstad bu Vaka-i Hayriye'yi ruhun temizlenmesi olarak görür ve asıl başarıyı, yanan kalplere yeniden İslâm çimentosunun dökülmesinde arar.

18 Haziran

1950 - Ezan aslî diliyle okunmaya başlandı.

Kemalist rejimin 1932'de başlattığı Türkçe ezan uygulaması ve Kur'an'ı Türkçeleştirme çalışmaları büyük baskılarla yürütüldü. Arapça ezan okuyan Müslümanlar; mürteci ve cahil ilan edilerek tutuklandı, hapsedildi ve idam edildi. Bu süreç, Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle son buldu. 16 Haziran 1950'deki yasal düzenlemeyle ezan, yeniden aslî dili olan Arapça okunmaya başlandı.

21 Haziran

1934 - Soyadı kanununun kabulü.

İttihat ve Terakki döneminden itibaren devlet kadrolarında güçlenen ve özellikle 1924 mübadelesiyle Türkiye'ye yerleşen Sabetaycı (Dönme) unsurlar, Müslüman isimleri arkasında gizlenerek sinsi bir kadrolaşma hareketi yürütmüştür. 21 Haziran 1934'te kabul edilen Soyadı Kanunu ise bu gizli yapılanmanın kendisini tamamen kamufle etmesi için adeta biçilmiş bir kaftan olmuştur. Kanunun "yabancı ırk ve millet isimlerinin soyadı olarak kullanılmayacağı" yönündeki hükmü, bu dönme elitlerin en saygın ve cazip Türkçe soyadlarını kaparak "itibarlı ve seküler Türk vatandaşı" maskesi altında tescillenmelerini sağlamıştır. Buna karşılık, vatanın asıl sahibi olan Anadolu halkı ise kasıtlı

bir sosyo-politik mühendislikle mağdur edilmiştir. Latin harflerini dayatan elitist nüfus memurları eliyle Anadolu insanına nesiller boyu taşınacak saçma, anlamsız ve hakaretimiz soyadları verilirken; köklü lakaplar, dini ve milli unvanlar yasaklanarak toplumun tarihi bağları kökten koparılmış ve dönme unsurlarla eşitlenerek dümdüz bir kitle haline getirilmiştir.

22 Haziran

1780 - Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin vefatı.

23 Haziran

656 - Hz. Ali'nin Halife oluşu.

2022 - Nakşibendi şeyhi Mahmud Efendi Hazretleri 93 yaşında Hakk'ın rahmetine kavuştu.

25 Haziran

1950 - Kore Savaşı'nın başlaması.

26 Haziran

1973 - DGM kanunu kabul edildi.

2000 - Kartal F-Tipi Cezaevi'nde daha yeni başlayan Telegram'ı henüz adlandırmadığı dönemde, çıkacağı mahkemede hayatını adadığı İslâm davasının aksi yönünde konuşturulmaya zorlanması üzerine aldığı kararla, Kumandan Salih Mirzabeyoğlu, bileklerini keserek feda eylemi yaptı.

27 Haziran

1976'da Air France'ın Tel Aviv-Paris uçağı, Filistinli ve Alman militanlarca kaçırılarak Uganda'daki Entebbe Havalimanı'na indirildi. 53 mahkûmun salınmasını isteyen militanlar, Yahudi olmayanları bırakıp Yahudi yolcuları rehin tuttu. İsrail, 4 Temmuz gece yarısı "Entebbe Baskını" adlı operasyonu düzenledi. Baskında 3 rehine, 1 İsrail komandosu, 20 Uganda askeri ve 4 militan öldü; uçak pistte imha edildi.

29 Haziran

1939 - Hatay'ın Türkiye'ye katılması.

Kemalist rejim günlüğü

TÜRKİYE'DE AİLE YAPISINA YÖNELİK SİNSİ 'KÖPEK ANNELİĞİ' OPERASYONU

Bosch'un Türkiye'ye yönelik Anneler Günü reklamında "köpek annesi" temasını öne çıkarması, aile ve annelik kavramlarına yönelik ciddi bir kültürel aşınmanın açık bir göstergesidir. Reklamda evlat-anne ilişkisi yerine evcil hayvan sahipliğinin annelikle eşitlenmesi, toplumun temel taşı olan aile kurumunun açıkça hedef alınmasıdır. Üstelik markanın Avrupa'daki reklamlarında çocuk ve geleneksel aile temasını titizlikle işlerken, Türkiye'de böylesine farklı ve yozlaştırıcı bir dil tercih etmesi, ikiyüzlü bir pazarlama politikasının ürünüdür. Modernlik ve çağdaşlık ambalajıyla sunulan bu tehlikeli anlayış, annelik gibi mukaddes bir makamın anlamını zayıflatmakta ve çocuk sahibi olmayı bilerek geri plana itmektedir. Aileyi dönüştürmeye dönük küresel kültürel yönlendirmelerle birebir örtüşen bu yaklaşıma karşı, ilgili kurumların vakit kaybetmeden harekete geçmesi ve aileyi koruyan somut politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

OKULLARDA KEMALİST ZORBALIK DEVAM EDİYOR

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde, dini hassasiyetleri sebebiyle okul törenine katılmak istemeyen bir öğrencinin akranları tarafından darbedildiği öne sürüldü. Aynı aileden kız öğrencinin de daha önce büst önünde taziimde bulunmayı reddettiği gerekçesiyle zorla kürsüden indirildiği belirtilirken, avukat Yunus Ari olayla ilgili hukuki sürecin başlatıldığını açıkladı. Ailenin, çocukların yalnızca inançları doğrultusunda dayatılan ritüellere itiraz ettiğini ifade ettiği aktarıldı.

BÜYÜKÇEKMECE'DE ÇOCUK CİNAYETİ: RUHSUZ DÜZEN CANAVAR ÜRETİYOR

İstanbul Büyükçekmece'ye bağlı Muratçeşme Mahallesi Şehit Sadık Bezer Parkı'nda, iki grup arasında çıkan tartışmanın bıçaklı kavgaya dönüşmesi sonucu 17 yerinden bıçaklanan 16 yaşındaki Abdülbaki Demirel, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti. Yaşanan bu kan dondurucu cinayet, ahlâki eğitimi lügatinden silen, Allah korkusu ile ahiret bilincini yok sayarak insanı yalnızca bir "tüketim robotu" haline getiren Batıcı ve seküler nizamın iflasını bir kez daha gözler önüne sererken, "çocuk kısıtlanmasın" diyerek otorite ve edebi yok eden Batı menşeli pedagojik yaklaşımların empati duy-

gusu felç olmuş mekanik katiller ürettiğini tescilledi. Eğitimden hukuka kadar hayatın her alanına İslâm'ın ruhu, ölçüsü ve ahlâki hâkim kılınmadıkça, maneviyattan kopuk bu kokuşmuş düzenin kendi ektiği zehirli tohumları hasat etmeye ve canavar üretmeye devam edecek.

TÜİK: GENÇ NÜFUSUN PAYI YÜZDE 14,8'E GERİLEDİ

TÜİK'in 2025 yılı verilerine göre, Türkiye'deki genç nüfus 12 milyon 708 bin 348 kişiye gerileyerek toplam nüfusun yüzde 14,8'ini oluşturdu. Bu oranla AB ortalamasının üzerinde, dünya ortalamasının ise altında kaldı. En yüksek genç oranına yüzde 20,4 ile Şırnak'ın sahip olduğu raporda, gençlerin işsizlik oranı yüzde 15,3, istihdam oranı yüzde 40,3, ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı ise yüzde 23,3 olarak açıklandı. Büyük çoğunluğu eğitim sebebiyle göç eden gençlerin yüzde 54,4'ü kendini mutlu hissederken, en büyük mutluluk kaynakları sağlık oldu. Ayrıca internet kullanan gençlerin yüzde 39,4'ünün üretken yapay zeka kullandığı ve genç kadınların en çok psikolojik şiddete maruz kaldığı belirtildi.

EKRANDA MUKADDESAT DÜŞMANLIĞI

Star TV'deki "Çok Güzel Hareketler 2" programında, Hristiyanlık inancına yönelik ifadeler için anında özür dileyip bölümü kaldıran ekip, İslâm'ın ahiret inancı ve cehennem azabıyla alay edilen diğer skeç karşısındaki pişkince sessizliğe büründü. RTÜK'ün sessizliğinden cesaret alarak mukaddesleri mizah adı altında tahkir eden bu zihniyet, toplumu şahsiyetsizleştiren kültürel ifsadın ekranlardaki odağı haline gelirken, Müslüman Anadolu'nun bu soytarılığa karşı sergilediği sükût ise söz konusu cüreti büsbütün besliyor. Sanat maskesi altında dinle dalga geçmeyi meşrulaştırmaya yeltenen bu tiplerin değerlerimizi sıradanlaştırma hamlelerine geçit verilmemeli, Müslüman iradesi bu seviyesizliği ekranlardan kazıyacak adımları derhal atmalıdır.

SİYONİSTE KATİL DEMEK SUÇ SAYILDI

İsrail'de yaşayan Türk kökenli Siyonist Türkü Avcı'ya sosyal medyadan "bebek katili" diyerek tepki gösteren bir Türk vatandaşının para cezasına çarptırılması, yargının Siyonistleri koruma kalkını haline geldiğini tescilleyen vahim bir tabloyu ortaya koyuyor. Gazze'de soykırım yapan işgalci rejim lehine propaganda yürüten çifte vatandaş

kimlikli isimler Türk yargısı eliyle kollanırken, Müslüman Anadolu halkının Filistin safındaki haklı öfkesi devlet kademesinde karşılıksız kalıyor.

TRT SİKERİNDEN "KÖPEK ANNELİĞİ" PROPAGANDASI

TRT spikeri Işıl Açıkkar, Anneler Günü'nde "Ben de bir patili annesiyim" diyerek köpeklerle anne muamelesi yaptı. Devlet televizyonunda bu tarz seküler dayatma ile aile ifsad ediliyor. "Aile Yılı" iddialarının gölgesinde bizzat devlet kanalı vasıtasıyla topluma aşılana bu elitist zihniyet, eşref-i mahlukat olan insanı hayvanların seviyesine indirgeyerek kutsal annelik kavramının içini alenen boşaltıyor.

AFGAN İŞÇİ NOURTANI'NİN AİLESİ PERİŞAN DURUMDA

Zonguldak'ta 10 Kasım 2023'te vahşice katledilen Afgan işçi Vezir Mohammad Nourtani'nin ailesi, hukuk ve sosyal yardım sistemindeki ihmaller nedeniyle perişan durumda. Kimlikleri iptal edilen aile sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılırken, engelli çocukların ihtiyaçları da "deport" gerekçesiyle karşılanmıyor. Yoksulluk ve bürokratik engeller aileyi sefalete sürüklüyor.

GAZİANTEP BELEDİYESİ MÜSLÜMAN ANADOLU'YA MEYDAN MI OKUYOR?

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, şehir davet ettiği teşhirci sapkın "Manifest" grubuna karşı yükselen halk tepkisine rağmen organizasyonu iptal etmeyerek Müslüman Anadolu'ya adeta meydan okudu. Protes-tocu vatandaşlara 4 kilometrelik barikat kurarak, kendi halkına pusu kuran belediye, bu hayasızlığın resmen hamiliğine soyundu.

İMAMA YUMRUKLU SALDIRI

Bahçelievler'deki Siyavuşpaşa Merkez Cami'nde bayram temizliği yapan İmam Hatip Selami Beyaztaş, kimliği belirsiz bir kişinin yumruklu saldırısına uğradı. Burnu kırılan, dudağı patlayan ve yüzünden yaralanan Beyaztaş hastaneye kaldırıldı.

CAMİNİN YANINDA ÇIPLAK BİKİNİ REKLAMI

Kadıköy'de bulunan Söğütözü Çiğdem Cami-i'nin hemen yakınında çıplak bikini resimli teşhirci billboard reklamı asıldığını gören bir Müslüman bu rezalete tepki göstererek reklamın kaldırılmasını istedi.

TASMALI İSYANI AŞACAK POTANSİYEL BİR GÜÇ OLARAK RAPİN KISA ANATOMİSİ

Yavuz Arslan

Güney Bronx, New York, Ağustos 1977

Rap müzik, modern sanat disiplinleri arasında kökeni, gelişimi ve uğradığı transformasyon bakımından en özgün ve paradoksal fenomenlerden birini temsil eder. Bugün dünya çapında bir endüstriye dönüşen bu türün temelleri, “sözle vurmak” eyleminin tarihî evrelerinde gizlidir. 14. ve 15. yüzyıl İngilizcesinde “rap” kelimesi, “sertçe vurmak” veya “darbe indirmek” (to strike) gibi tamamen fizikî bir eylemi tanımlarken, 16. yüzyılda bu anlam semantik bir genişlemeye uğrayarak “hızlı ve keskin bir şekilde konuşmak” manasına evrilmiştir. Bu lisan üstü dönüşüm, aslında rapin gelecekteki misyonunun bir habercisidir; zira bu sanat türü, fizikî güce erişimi engellenmiş toplulukların dili bir silah aracı olarak kullanma arzusundan neşet etmiştir. Rap, kendi diyalektiği içerisinde, sistemin dışına itilmiş, yoksullaştırılmış ve kimliği parçalanmış ferdin; ritim, söz ve hareket aracılığıyla kendi hakikatini yeniden inşa etme çabası olarak öne çıkar.

NECROPOLIS’İN DOĞUŞU

1960’lı yıllara gelindiğinde Afro-Amerikan argosunda “rap”, birini ikna etmek, “kafalamak” veya derin bir sohbet başlatmak amacıyla yürütülen akıcı konuşma eylemini tanımlayan teknik bir istilâh haline gelmiştir.

Rap müziğin bağlı olduğu ana kültür olan “Hiphop” terimi ise, 1978 yılında Grandmaster Flash and the Furious Five grubunun üyesi Keith “Cowboy” Wiggins tarafından, bir arkadaşının Amerikan ordusuna katılmasıyla dalga geçerken ortaya atılmıştır. Wiggins’in askerlerin uygun adım yürüyüş ritmini taklit ederek çıkardığı “hip/hop/hip/hop” sesleri, başlangıçta bir şaka olarak sahneye taşınmış, ancak kısa sürede Lovebug Starski ve DJ Hollywood gibi figürlerin etkisiyle tüm bir kültürel dalganın ismi haline gelmiştir. Bu isim, başlangıçta “disco rap” olarak anılan yeni dalganın, sokakla ve ritimle olan kopmaz bağını simgeleyen bir marka değeri kazanmıştır.

Rap müziğin doğduğu zemin, 1970’lerin New York’u, özellikle de Güney Bronx bölgesi, sanayi

sonrası çöküşün en ağır bedellerini ödeyen bir “Necropolis” (Ölüler Şehri) görünümündedir. Robert Moses tarafından tasarlanan ve inşa edilen Cross-Bronx Ekspres Yolu, bölgedeki sosyal dokuyu fizikî olarak parçalamış, mahalleleri birbirinden ayırarak emlak değerlerini ciddi bir şekilde düşürmüştür. Ortaya çıkan devasa beton yarık, yoksul siyah ve Latin toplulukları şehrin geri kalanından soyutlayan, onları sistemin dışına iten aşılma bir duvara dönüşmüştür.

Bu dönemde Bronx’un ekonomik verileri, içtimâî bir infilakın habercisidir. 1970 ve 1980 yılları arasında Bronx’ta kişi başına düşen yıllık gelir sadece 2.430 dolar seviyesindeyken, bu rakam New York genel ortalamasının yarısına bile ulaşamamaktaydı ve bu vaziyet derin bir marjinalleşmeye sebep oluyordu. Şehir yönetiminin “planlı küçülme” adını verdiği “kentsel dönüşüm” politikası çerçevesinde itfaiye ve polis gibi temel hizmetlerin çekilmesi, kurumlar tarafından bir terk edilmişlik ve mahallî bir anomi doğurmuştur. İmalat sektöründeki istihdamın yüzde 40’ının buharlaşmasıyla 600.000’den faz-

Rap müziğin doğduğu zemin, 1970’lerin New York’u, özellikle de Güney Bronx bölgesi, sanayi sonrası çöküşün en ağır bedellerini ödeyen bir “Necropolis” (Ölüler Şehri) görünümündedir.

la iş sahası yok olmuş, bu da işçi sınıfının tasfiyesi ve sosyal güvencesizlik sonucunu doğurmuştur. Genç işsizliğin yüzde 80'lere fırladığı bu ortamda, gençler zorunlu olarak sokak kültürüne ve alternatif ekonomi arayışlarına yönelmiştir. Jeff Chang'ın belirttiği üzere, Blues kültürü baskıcı çalışma koşulları altında geliştirse, Hip-hop kültürü akut işsizlik ve dışlanma koşullarının ürünüdür.

1977 yılında New York'ta yaşanan büyük elektrik kesintisi, Hip-hopun teknolojik altyapısının kurulmasında ironik bir rol oynamıştır. Yağmalar sırasında elektronik dükkanlarından "kamulaştırılan" pikaplar, mikserler ve hoparlörler, hiçbir imkânı olmayan varoş gençlerinin elinde yeni bir sanatın enstrümanlarına dönüşmüştür. Bu hikâye, hip-hopun sistemin açıklarından beslenen, onun atıklarını ve araçlarını dönüştürerek kendine alan açan "yıkıcı" karakterini yansıtır.

BEŞİNCİ ELEMENT: BİLGİNİN POLİTİK GÜCÜ

Hip-hop kültürü ananevî olarak dört ana sütun üzerine inşa edilmiştir: DJ'lik, Graffiti, B-Boying ve MC'lik. Ancak kendi sınırlarını aşan Hip-hop felsefesinin kurucusu Afrika Bambaataa tarafından eklenen bir "beşinci element", yani "bilgi" (knowledge), bu kültürü saf bir ifade biçimi olmaktan çıkarıp politik bir örgütlenme gücü haline getirmiştir. Bambaataa'nın "Bilgi olmadan girilen her aksiyon, sadece birer performans olarak kalmaya mahkûmdur" ilkesi, Hip-hopun içtimaî bir şuur inşa etme aracı olması iddiasını taşır.

Bu şuur arayışı, rapî varoşlara hap solmuş bir eğlence aracı olmaktan çıkarıp, ezilen sınıfların entelektüel savunma hattına dönüştürmüştür. Bilgi elementi, sanatçıya "kafiye yapma" yeteneğinden öte içinde yaşadığı sistemi analiz etme, tarihini öğrenme ve geleceğini kurgulama sorumluluğu yüklemiştir. Bu anlayış, büyük ölçüde "eşya ve hadiselerle fikrin damgasını vurma" eylemiyle paraleldir; zira irfanla beslenmeyen bir bilgi, sadece bir "malûmat" yığını olarak raflarda kalmaya mahkûmdur. Bu teze göre hip-hop, bu beşinci element sayesinde, dünyanın her köşesinde haksızlığa uğrayanların ortak lisanı olma potansiyeline kavuşmuştur.

Rap müzik, zaman içinde teknik ve estetik sınırlarla örülerek çok katmanlı alt türlere ayrılmıştır. Her bir tür, kendi döneminin sosyal dokusunu, ekonomik gerçekliğini ve teknolojik imkânlarını seslerin içine hapsetmiştir. Bu çeşitliliğin tarihi seyri incelendiğinde; 1970-85 arası Old School döneminde Sugarhill Gang ve Kurtis Blow gibi isimlerin parti odaklı ritimleri ve basit kafiye-leri öne çıkmıştır. 1990-2005 arası Boom Bap döneminde Nas ve Wu-Tang Clan gibi isimler sert kick/snare vuruşları ve sample kullanımıyla lirik yeteneği merkeze alırken, Türkiye'de bu temeli Ceza ve Sagopa Kajmer atmıştır.

Sokak hayatının çığ gerçekliğini sert bir üslupla aktaran Gangsta Rap, 1988'den itibaren N.W.A ve Tupac gibi figürlerle suç ve şiddet temalarını dünya çapında örgütlemiştir. 2000'li yılların başında T.I., Young Jeezy ve Gucci Mane gibi isimlerle kök salan, 2010'lu yıllarda ise Atlanta'da Future gibi figürlerle modern formuna kavuşan Trap türü ise, son zamanlarda sıklıkla eleştirilen "autotune" estetiğini popülerleştirmiştir. Bu teknik, stüdyo ortamında saf sese etkili filtreler uygulayarak sesin orijinallliğini gölgeleyen, sanatçının ferdiyetini silikleştiren bir tek tipleştirme müdahalesidir.

2015 sonrası Chicago ve İngiltere'de filizlenen Drill türü ise Pop Smoke ve Central Cee gibi temsilcilerle agresif flow yapıları ve kaygan bas yürüyüşlerini liriklere taşımıştır. Bu türlerin aksine 1982'den beri süregelen Politik Rap, Public Enemy ve Keny Arkana gibi isimlerle sistem eleştirisini ve içtimaî şuurunu esas almıştır.

POLİTİK RAP

Politik rap, hiphopun en saf ve ideolojik formlarından birini temsil eder. 1980'lerin başında Grandmaster Flash and the Furious Five'in "The Message" parçasıyla birlikte rap, mahalle cümbüşlerinden çıkıp sosyal bir ifade aracına dönüşmüştür. Şarkıdaki "Don't push me 'cause I'm close to the edge" (Beni itme, çünkü sınıra çok yakınlım) dizesi, getto gençliğinin ilk organize öfke sesi olarak tarihe geçmiştir. Ronald Reagan döneminin sosyal adaletsizlikleri, uyuşturucu salgını ve sistematik polis şiddeti, rapin muhtevasını sertleştirmiş ve ona yüksek bir ideolojik yön tayin etmiştir.

Bu potansiyelin dünya çapındaki simgesi Public Enemy olmuştur. Chuck D, rapî "Siyahların CNN'i" olarak tanımlayarak, ana akım medyanın kasten görmezden geldiği zencilerin gerçeğini dünyaya duyurmuştur. "Fight the Power" şarkısı, ırka dayalı adaletsizliğe karşı bir direniş manifestosu olma iddiasını taşır. Kaotik ses katmanları ve agresif scratch'lerle örülü bu müzik, sistemin huzurunu kaçıran bir "kara gürültü" (black noise) olarak özellikle tasarlanmıştır.

Yıllar sonra Marsilya'nın kozmopolit yapısından beslenen Keny Arkana, bu ideolojik hattın modern temsilcilerinden olmuştur. Arkana, rapî bir "alter-küreselleşme" hareketinin parçası olarak kurgular. Siyasî duruşu, sivil itaatsizlik ve neoliberal küreselleşmeye karşıtlık üzerine inşa edilmiştir. Arkana'nın "La Rage" (Öfke) parçası, 2005 Fransız sivil huzursuzluklarına bir yanıt niteliğindedir. "Öfkemiz var çünkü yüreğimiz ve inancımız var!" haykırışı, rapin yalnızca mahallî bir ifade biçimi olmadığını, aksine tüm dünyadaki "sesi olmayanların çağrısı" (Appel aux sans voix) olduğunu savunur. Arkana için rap, insanî erdemleri yok sayan sisteme karşı yürütülen bir devrim arayışıdır.

DİSS KÜLTÜRÜ

Rap terminolojisinde merkezî bir konumda bulunan "diss", İngilizce "disrespect" kelimesinin kısaltılmış formunu ifade eder. Kavramın kökenleri, Afro-Amerikan toplumunda rakiplerin dil becerilerini sınadıkları "The Dozens" isimli geleneksel sözlü düello kültürüne dayanır. Söz konusu gelenek, tarafların birbirlerine yönelttikleri kafiye-lye sözcük oyunları ile linguistik bir boks maçı işlevini üstlenir. Bu pratik, zaman içinde gelişerek günümüz rap müziğindeki diss kültürünün temelini oluşturur.

Bir sanatçı, kendisine yöneltilen sözlü bir taşlamaya karşılık verdiğinde, statüsünü tasdik eder. Bu rekabet ortamı, hip-hop kültürünün iç dinamiklerini canlı tutar ve sanatçıların edebî kapasitelerinin sürekli düzeyde gelişimine sebep olur.

Politik rap, hiphopun en saf ve ideolojik formlarından birini temsil eder. 1980'lerin başında Grandmaster Flash and the Furious Five'in "The Message" parçasıyla birlikte rap, mahalle cümbüşlerinden çıkıp sosyal bir ifade aracına dönüşmüştür.

TÜRKÇE RAP

Türkçe rapin ilk nüveleri, Bronx ile Berlin'in Kreuzberg semti arasındaki sosyolojik paralellikten beslenerek vücut bulmuştur. 1960'larda Almanya'ya "Gastarbeiter" (konuk işçi) olarak giden Türklerin çocukları, ne Alman toplumuna tam olarak entegre olabilmiş ne de ailelerinin kültür mirasına tam anlamıyla aidiyet hissedebilmiştir. Bu arafta kalmışlık, 1980'lerin sonunda Almanya'da yükselen yabancı düşmanlığı ve 1993 Solingen kundaklaması gibi olaylarla birleşince, Türk gençleri için rap, kendilerini savunabilecekleri ve kimliklerini inşa edebilecekleri bir çatı haline gelmiştir.

Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla yükselen Neonazi şiddetine karşı kurulan 'İslamic Force' ve onun lideri Boe B (Bülent İpek), "Oriental Hip Hop"

kavramını literatüre sokmuştur. Grup, adındaki "İslâm" vurgusunu Almanya'da dışlanan Müslüman/Türk kimliğini bir onur nişanesi olarak geri kazanmak için seçmiştir. "My Melody/İstanbul" gibi eserleriyle diaspora gençliğinin sesi olmuşlar, daha sonra kendilerine yönelik aşağılayıcı bir terim olan "Kan-AK" ismini bir güç sembolüne dönüştürmüşlerdir.

1995 yılında yayınlanan Cartel projesi ise Türkçe rapin tarihindeki en büyük kırılma noktadır. Bu albüm, gurbetçi gençlerin savunma refleksini Türkiye'deki gençliğin sistem karşıtı hoşnutsuzluğuyla buluşturmuş

ve türü bir gecede ana akıma taşımıştır. Cartel, beklenmedik bir anda kargaşa içinden doğan bir "iç infial" hareketidir. Bu hareket, gurbetçi gencin Batı'nın şehir kültürüyle kendi kökleri arasında yaptığı bir muhasebe olarak görülebilir. Rap, bu gençler için bir direniş ve ifade aracı olmuştur.

Cartel sonrası süreçte, bilhassa 2000'li yılların başlarında internetin yaygınlaşması ve dijital ağların güçlenmesi, Türkçe rapin kaset formatından çıkarak dijital yeraltı (un-

derground) kültürüne evrilmesine sebep olmuştur. Ev stüdyolarında kısıtlı imkânlarla üretilen bu protest müzik, mp3 devrimi sayesinde büyük bir hızla kitlelere ulaşarak kendi alternatif pazarını kurmuştur.

Türkçe rapin gelişim evrelerini ve nihayetinde uğradığı dejenerasyonu anlamak için dört temel figürün kariyer seyrine bakmak gerekebilir...

SAGOPA KAJMER

Kariyerine Silahsız Kuvvet mahlasıyla başlayan Yunus Özyavuz, teknik hakimiyetiyle türün temellerini atan isimlerin başında gelir. Avangart olması ve derinlik bakımından diğer isimlerin hala açık ara önündedir. 2001 tarihli "Sözlerim Silahım" albümünde yer alan dizeler, sisteme ve popüler kültüre duyulan öfkenin net bir dışavurumudur. Bir parçasında istah ve nefretle "s. gidin popun p.leri!" diyen Sagopa Kajmer'in kariyeri, rapin içtimaî isyan aracından ferdiyetçi bir kimlik arayışına dönüşmesinin en bariz örneğidir. 2000'lerin ortasında "dinî ve tasavvufî" bir yönelime giren sanatçı, geniş bir muhafazakâr kitleyi peşinden sürüklemiştir.

Bu dönemde eski şarkılarındaki "Tanrı" ifadesini "Rab" ile değiştiren Sagopa, daha sonra bu çevreden de koparak "dini inancım yok" açıklamasıyla tersine savrulmuştur. Bu süreç, rapin özgün isyanının ferdî krizlerin ve piyasa dinamiklerinin bir parçası haline gelerek metalaştığının somut örneklerindendir. Nihayetinde konser konser gezerek sermayeden yiyen bir tayfanın temsilcisi olmaktan öte gi-decek yer kalmamıştır...

CEZA

Nefret grubuyla yeraltı dünyasından ana akıma köprü kuran Ceza, teknik çitasını zirveye taşıyan "Rapstar" gibi albümleriyle rap Türkiye'de kitleselleştirmiştir. Son derece yetenekli olan Ceza'nın kariyeri, rapin bir popüler kültür ikonuna dönüştürüldüğünün laboratuvar örneği gibidir. MTV ödülleri ve dev global markalarla kurulan reklam ilişkileri, onun "yeraltı" köklerinden kopmasına zemin hazırlamıştır. Ceza'nın bir dönem reklam kuşaklarıyla anılan bir figür haline gelmesi, rapin isyan potansiyelinin kapitalist vitrinlerde ve bol nostalji soslu "saygı" programlarında nasıl "evcilleştirildiğini" teşhis etmek açısından örnek teşkil eder.

FUAT ERGİN VE KİLLA HAKAN

Berlin yeraltı kültüründen gelen Fuat Ergin, rapin çaresiz bir isyandan ziyade "bilimsel bir tespit" aracı olarak tanımlamış, "Hassicktir" serisiyle rapin ham gücünü temsillemiştir. Ancak onun da popüler televizyon formatlarında jüri koltuğuna oturması, savunduğu yeraltı ahlakıyla taban tabana zıt bir imaj çizmiştir.

Killa Hakan (Hakan Durmuş) ise Kreuzberg'in "36 Boys" çetesi geçmişi-nden gelerek rapin "gangsta" tarafını temsil etmiştir. Ancak -yaşlarının da ilerlemesiyle- Killa Hakan ve benzerlerinin vaziyetleri, gelinen noktada kendi kendilerinin karikatürlerine dönüştüklerinin tipik birer örnekleridir. Sokakların gerçek kan ve öfke dolu şiddeti, YouTube izlenme sayıları için pazarlanan bir "estetik şiddete" evrilmiştir.

Rap müziğin Dünyadaki ve Türkiye'deki seyrini ve estetik kıymetini analiz ederken, Büyük Doğu-İBDA sanat anlayışının sunduğu "Şiir ve Sanat Hikemiyatı" perspektifi son derece aydınlatıcıdır. Buradan çıkan temel bakış açısına göre, "Doğrunun olmadığı yerde güzel de yoktur". Salih Mirzabeyoğlu ve Necip Fazıl'ın ortaya koyduğu estetik davası, sanatı "Allah'ı arama" vasıtası olarak görür. Ana gayenin dışında olan her şey aslında malayanıdır...

Modern rap müziğin, özellikle de dejenere olmuş formlarının en büyük sorunu, bir "hakikat" zemininden yoksun olmasıdır. Sanat, İbda terminolojisinde "suretin bağlanacağı fikir" olarak tanımlanırken; bugün rapin geldiği nokta, sadece "suretin zaptına muhatap olup onun hükmü altına girmek", yani bir çeşit "putperestlik" (materyalizm, marka düşkünlüğü, hedonizm) halidir. Hip-hop'un kuruluş aşamasında kurucu bir misyon üstlenen beşinci element "bilgi" (knowledge), yerini irfansız bir malûmat yığınına ve reklam estetiğine bırakmıştır. Bu kopuş, rapin bir "toplum inşa etme" iddiasından çıkarıp kapitalizmin amansız bir istismar aracına dönüştürmüştür.

Eşya ve hadiseler fikrin damgasını vurmak yerine, eşyanın (paranın, lüksün) damgasını yiyen bir rapçi profili, temsilcilik iddiasındaki icracılarının içine düştüğü vaziyetin hazin misalidir. Rapin başlangıçtaki "sistem

Rap müzik, bütün endüstriyel kuşatılmışlığa, uğradığı derin dejenerasyona ve kötü temsilcilerine rağmen zemindeki hedefi belli olan "isyan" ruhunu yine de tamamen yitirmemiştir. Kapitalizmin rapin bir tüketim nesnesine dönüştürme başarısı, onun köklerindeki otantik ve haklı öfkeyi tamamen sökülüp atamamaktadır.

karşıtı isyan" niteliği, zamanla geç kapitalizmin en sofistike tuzaklarına yenik düşmüştür. Tricia Rose'un belirttiği üzere, sistem başlangıçta "tehlikeli" bulduğu bu kültürü "ideolojik dogcatcher'lar" (köpek yakalayıcıları) aracılığıyla asimile etmiş ve kârlı bir ürüne dönüştürmüştür. Gelenen noktada ise artık sahnede köpekler gibi 'havlayan' bir tipoloji vardır.

Akademik çalışmalar bu dejenerasyonu rasyonel verilerle kanıtlamaktadır. 2025 yılında hazırlanan "Küresel ve Yerel Ölçekte Rap Müziğin Sosyolojik Evrimi" başlıklı istatistiksel araştırma raporuna göre; 1990'larda 86 olan sosyal eleştiri ve adalet temalarının sıklığı 2025'e gelindiğinde 18'e düşerek 4.7 kat azalırken, sefahat ve zenginlik vurgusu 12'den 115'e çıkarak 9.5 kat artış göstermiştir. Aynı süreçte suç ve şiddetin güzellenmesi 34'ten 142'ye (4.1 kat), uyuşturucu ve madde kullanımı 15'ten 108'e (7.2 kat), kadının metalaştırılması ise 22'den 135'e (6.1 kat) yükselmiştir. Bu veriler, rapin bir "sosyal eleştiri" aracı olmaktan çıkıp, "suçu ve lüksü" estetize eden bir pazar ürününe dönüştüğünü ispatlar. Özellikle "Arabesk-Rap" fenomeninde gözlemlenen, varoşlardaki çaresizliğin bir protestodan ziyade sapkın bir şiddet diline ve madde bağımlılığına evrilmesi, bu dejenerasyonun en tehlikeli boyutudur. Arabesk müziğin "kaderci" teslimiyeti ile rapin "isyancı" damarı arasındaki melezleşme, bugün suç ekonomisinin estetik bir ambalajı haline gelmiştir.

SONUÇ : ÖFKENİN VE İNANCIN GELECEĞİ

Hip hop ve rap tarihi, baskılanan ruhun maddede kendine yer açma çabasının müzikal manada özeti gibidir. Bir şehrin harabelerinden yükselen bu ses, bugün Türkiye'nin sokaklarında aynı "varoş" sancısıyla yankılanmaktadır. Bizim açımızdan bakıldığında rap, bir "kendinden zuhur" alanı olarak hem devasa bir imkân hem de bir imtihan sahasıdır. Eğer rap, popüler kültürün ve kapitalist endüstrinin bir aparatı haline gelerek sadece süflî duyguları beslerse, "keçi boynuzu keyfiyetler" olarak tatsız ve özsüz bir duruma düşer. Öyle de olmuştur...

Fakat rap müzik, bütün endüstriyel kuşatılmışlığa, uğradığı derin dejenerasyona ve kötü temsilcilerine rağmen zemindeki hedefi belli olan "isyan" ruhunu yine de tamamen yitirmemiştir. Kapitalizmin rapi bir tüketim nesnesine dönüştürme başarısı, onun köklerindeki otantik ve haklı öfkeyi tamamen söküp atamamaktadır. Rap, hala ideolojik olarak rasyonel ve ahlakî bir şekilde beslendiğinde, Keny Arkana'nın Marsilya'da yaptığı gibi kitleleri sarsacak ve kurulu düzenin temellerini sorgulatacak bir potansiyele sahiptir.

Büyük Doğu-İBDA anlayışının vurguladığı "irfan temelli aksiyon", bize göre rapin de yegâne kurtuluş reçetesidir. Bilginin sadece bir retorik olarak değil, damarlarda kana dönüşen bir imân ve fikir disiplini olarak ele alınması, bu sanatı tekrar bir "hakikat arayışı" aracına dönüştürebilir. Türkiye'de yeraltından çıkıp popülerle-

şen isimlerin uğradığı savrulmalar, rapin kendi başarısızlığından ziyade, sistemin amansız istismar gücünün bir kanıtıdır. Ancak sahici rap, ana akımın spot ışıkları söndüğünde, yine sokaklarda, odalarda ve haksızlığa uğrayanların zihninde malyalanmaya devam edecektir.

"Ne olursa olsun ayakta kalacağız... Çünkü öfkemiz, yüreğimiz ve inancımız var!"

Keny Arkana'nın bu dizeleri, rapin davet ettiği potansiyelin özetidir. Bu öfke, yıkıcı bir başkaldırıyla beraber Mutlak Fikrin iktidarını inşa etme iradesiyle birleştiğinde gerçek anlamını bulacaktır. Rap, "sözle vurma" eylemini, hakikatin kapısını tekmeleyen bir estetik darbe olarak kullandığı müddetçe yaşamaya devam edecektir.

"Bilge, marjinal, hümanist veya asi!"

İşte bu ses, haksızlığın olduğu her yerde yankılanmaya devam edecek olan tehlikeli bir "kara gürültü"dür!..

Faydalanılan eserler:

Jeff Chang, Can't Stop Won't Stop: A History of the Hip-Hop Generation.

Tricia Rose, Black Noise: Rap Music and Black Culture, Wesleyan University Press, 1994.

Ayhan Kaya, Sich self definieren, Berlin, 2000.

Küresel ve Yerel Ölçekte Rap Müziğin Sosyolojik Evrimi (İstatistiksel Analiz Verileri), 2025.

Salih Mirzabeyoğlu, Kültür Davamız, Şiir ve Sanat Hikemiyatı.

“JAPONYA’DA BİR MODERN DERVİŞ” WIM WENDERS’İN “MÜKEMMEL GÜNLER” FİLMİ ÜZERİNE

Muzaffer Ayvalıoğlu

Aİman yönetmen Wim Wenders’in 2023 yapımı son filmi “Mükemmel Günler”, Tokyo’da belediye tuvaletlerini temizleyen Hirayama adında orta yaşlı bir adamın sade ve disiplinli yaşamını konu alır. Film, “sıradan” görünen bir hayatın içindeki derin huzuru ve güzelliği etkileyici bir dille anlatır. Bu filmde Hirayama karakteri bizlere “modern bir derviş” olarak sunulur. Bu “dervişin” taşıdığı erdemler de günümüzde “modern insanın” varoluşsal krizden çıkabileceği reçeteler sunmaktadır. Bu erdemler aslında yüzlerce, binlerce yıllık reçetelerdir ve özü İslam’dadır. Tasavvuf büyüklerimizin dilden dile, gönülden gönüle aktardığı nasihatlerdir. Bugün belki unutuldu, belki de uygulaması güç. Fakat insanın olgunlaşması ve derinleşmesi için bu reçete hâlâ canlı ve geçerlidir. Bu erdemlerden bazılarının Hirayama karakteri üzerinden nasıl işlendiğine bakacağız.

RUTİN NİMETTİR

Rutinler, gösterişsiz ve sessiz nimetlerdir. Günümüz dünyası zihinlerimize rutinden sıyrılmayı, rutini kırmayı, her gün bambaşka maceralar yaşamamızı telkin etse de aslında rutin, insanı belirsizlikten koruyan bir kalkan görevi görür. Bir insanın sabah kalktığı anda ne yapacağını bilmesi -küçük bir şey de olsa- onu büyük bir zihinsel baskıdan kurtarır. Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.), “Allah katında amelilerin en sevimsi, az da olsa devamlı olanıdır” buyurması aslında “rutin”in nasıl bir nimet olduğuna işaret eder. Günümüzde “rutin” kavramı bir “döngüye hapsolmek” gibi algılansa da, bu hadis-i şerifin ışığında rutin; bir “istikrar, terbiye ve derinleşme” biçimidir.

Hirayama karakteri, günümüzün haz ve hıza dayalı “rutinsiz” yaşam biçimine, sade ve gösterişsiz rutinleri ile karşı çıkar. Karşı çıkmaya bile en azından varlığını bu rutinler üzerine inşa eder. Rutinin sıkıcı bulunduğu günümüzde, Hirayama sahip olduğu rutinleri bir nimet olarak görür ve bunun tadını çıkarır. Bu, karakterimizin anda kalmasıyla, anda yaşamasıyla ilgili bir durumdur şüphesiz. Bir Japon Atasözü der ki: “İçtiğin suyun tadını al, yürüdüğün yolun tozunu fark et. Çünkü o an bir daha asla aynı şekilde geri gelmeyecek.”

İBNÜ’L VAKT

Hirayama, bu farkındalığı hayatının her detayına nakşeder. Sabah uyandığında sokaktan gelen süpürge sesi doğal alarmıdır. Evde beslediği bitkiler, apartmanın önündeki otomattan aldığı kahve,

arabanın radyosundan çalan müzik, oturduğu park, yediği sandviç, içtiği su, Hirayama’yı içinde bulunduğu zamana/güne motive eder ve şükretmesini sağlar. Zaman ve eşya ile tam uyum sağlamış bir karakter olan Hirayama, tasavvuf literatürümüzde kullanılan “İbnü’l Vakt” terimine karşılık gelir.

İbnü’l-vakt, kelime anlamıyla “vaktin oğlu” demektir. Tasavvuf literatüründe kullanılan bu terim, kişinin geçmişin pişmanlıklarından ve geleceğin endişelerinden sıyrılarak, tamamen içinde bulunduğu zamanın (vaktin) gereklerine odaklanmasını ifade eder.

İbnü’l-vakt olan bir kişi için en önemli zaman dilimi, şu an içinde bulunduğu andır. Hirayama için de bu durum böyledir. Hirayama, “şimdiye” ve “olana” razı bir karakterdir. Geçmişin pişmanlığını ve geleceğin kaygısını üzerinde bir yük olarak taşımaz. Yeğeni Niko’ya söylediği söz bunu bize ispatlar: “Bir dahaki sefere bir dahaki seferdir, şimdi ise şimdidir.”

Bu söz, geçmiş ile gelecek arasına sıkışmış günümüz insanlarına yani bizlere ders niteliğindedir.

VAKAR

Hirayama, belediyenin tuvaletlerini temizlemekten sorumludur. O an içinde bulunduğu işi en iyi şekilde yapmak için de azami derecede özen gösterir. Kendi yapmış olduğu aynalı düzenekler ile en ufak kiri bile es geçmeyerek, yaptığı işe ve en başta kendine saygı gösterir. Varlıklı bir geçmişten geldiği sezilmesine rağmen, elindeki fırça ve bezle devleşir. Kimsenin önünde eğilmez, kimseden bir şey dilenmez. İşini büyük bir vakarla yapar. Bu, “halinden memnun olanın” kimseden bir beklentisinin olmaması durumudur ki bu da gerçek özgürlüktür. Mutluluk, statü basamaklarını tırmanmakta değil;

kişinin kendi iç dünyasıyla uyumlu, sade ve anlamlı bir rutin kurmasındadır. Hirayama, “sahip olmanın” yükünden kurtulup “olmanın” hafifliğine geçmiştir. Wim Wenders’in Hirayama karakterine bu işi vermesinin verdiği mesaj açıkça şudur: Bir işin kıymeti, o işin ne olduğuyla değil, o işi yapanın ona kattığı ruh ve titizlikle ölçülür.

ELHAMDÜLİLLAH ALÂ KÜLLİ HÂL

“Elhamdülillah alâ külli hâl” (Her hal için Allah’a hamdolsun) ifadesi, İslam düşüncesindeki en yüksek teslimiyet makamlarından biridir. Bu ifade, sadece iyi günde değil; hastalıkta, yoksullukta, yalnızlıkta ve sıradanlıkta dahi o halin içindeki hikmeti görüp razı olmayı temsil eder.

Hirayama’nın yaşam tarzı bu yöndedir. Bu hali, her sabah çiçekleri suladığında, evinin önündeki otomattan kahve içtiğinde, güneşin doğuşunu izlediğinde, içtiği buzlu suyun serinliğinde, her gün gittiği parkta, yediği yemekte, çok sevdiği ağacı seyrettiğinde görürüz. Bunu filmde lisan ile ifade etmese de eşyaya, tabiata bakışındaki sıcaklıkta, tebessümde görürüz.

Hirayama film boyunca neredeyse hiç şikâyet etmez. İş arkadaşının sorumsuzluğu, yeğeninin aniden gelişi veya günlük planının bozulması karşısında öfkelenmek yerine, o yeni “hal”e uyum sağlar. Olanı olduğu gibi kabul eder ve yoluna devam eder.

Film bittiğinde, Hirayama’nın o son sahnedeki gülümsemesiyle baş başa kaldığımızda anlarız ki; her gün yeniden doğan güneş, her sabah sulanan bir çiçek ve her defasında aynı titizlikle yapılan bir iş, aslında hayatın kendisidir. Belki de mükemmellik, her şeyi kusursuzca başarmakta değil; elinekinde hamdetmekte, ibnü’l vakt olmakta ve her hal üzere “elhamdülillah” diyebilmektedir.

DİNİ HAYATIN İNCELİKLERİ

EBÜ'L-HASEN ER-RÜSTÜFAĞNÎ

2025, ŞAMİL YAYINLARI

Ebü'l-Hasen er-Rüstüfağnî, Hanefî-Mâtürîdî geleneğinin erken döneminde yetişmiş önemli âlimlerden biridir. Hayatı hakkında kaynaklarda sınırlı bilgi bulunsa da, onun İmam Mâtürîdî'nin talebesi ve yakın çevresinden biri olması, kendisini Mâtürîdîliğin teşekkül sürecini anlamak bakımından özel bir yere taşır. Kaynaklarda âlim, fakih, mütekellim ve Semerkant meşâyihinden biri olarak anılması da bu ilmî konumunu göstermektedir.

Elinizdeki eser, Rüstüfağnî'nin hocası İmam Mâtürîdî'ye olan ilmî sadakatini ve manevî bağlılığını yansıtmaktadır. O, Mâtürîdî'nin usûlünü takip eden bir talebe olmanın ötesinde, bu geleneğin erken dönemde taşınmasına katkı sunmuş mütevazı fakat etkili bir isimdir. Bu yönüyle eser, hem İmam Mâtürîdî'nin ilmî tesirini hem de Mâtürîdîliğin ilk temsilcilerinden birinin düşünce dünyasını tanımak isteyen okuyucular için kıymetli bir kapı aralamaktadır.

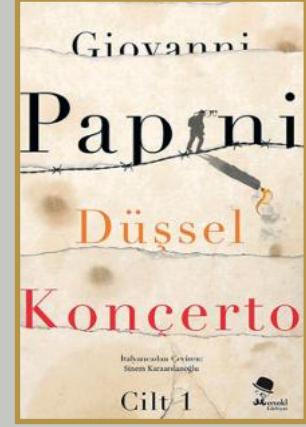
HİRİSTİYANLIK ELEŞTİRİSİ GİRİTLİ SIRRI PAŞA

2026, ŞAMİL YAYINLARI

Giritli Sırrı Paşa'nın *Nûrû'l-Hüdâ* adlı eserini kaleme almasının temelinde iki ana saik bulunmaktadır. İlk olarak, dönemin yoğun misyonerlik faaliyetlerine karşı bir cevap verme amacı göze çarpmaktadır. Paşa, İslam'ı kötüleyen ve Hristiyanlığı yücelten misyonerlerin propagandalarına karşı Hristiyanlığın geçersizliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitekim Hristiyan misyonerlerin İncil'i farklı dillere tercüme ederek geniş halk kitlelerine ulaştırdıklarını buna karşılık Müslümanların kendi dinlerini yeterince neşretmediklerini vurgulayarak bu eksikliğin giderilmesi gerektiğine işaret eder.

İkinci olarak, Osmanlı toplumunun önemli bir kesiminin Arapça bilmediğine dikkat çeken Sırrı Paşa, İslam akidesini hikmet ve siyaset dili olarak tanımladığı Türkçe kaleme alarak halkın sahil dini inancı doğrudan öğrenmesine katkı sağlamak istemiştir. Bu bağlamda, kaleme yapılan cihadın önemine vurgu yapmış ve âlimlerin ilmi mücadelesinin askerî cihad ile eşdeğer olduğunu ifade etmiştir.

DÜŞSEL KONÇERTO CİLT 1

GIOVANNI PAPİNİ

2017, MONOKL

Okur-kışı, sen kim olursan ol, şu anda burada seninle yüz yüze olmak, gözlerimi gözlerine dikmek, ellerini sıkmak ve sana alçak sesle: "Yaşadığına inanıyor musun? Gerçekten, derinlemesine, yoğun yaşadığına? Bu hayatın sana, gençliğin ateşli gecelerinde belki hayalini kurduğun kadar güzel ve büyük görünüyor mu?" demek isterdim.

Ve daha da alçak sesle, yavaşça, sana sormak isterdim: Gençliğin var mıydı? Derinliklerinde, kanında bir şeylerin mayalandığını, kaynadığını, kıpırdandığını, heyecanlandığını; dışarı çıkmak, taşmak, dünyayı bir alev gölü misali sular altında bırakmak istediğini içinde hissettin mi? Birkaç saatlik heyecandan, zalim bir günbatımından, bir şairin dizelerinden sonra sen hissettin mi; şahsen sen kendinin ilk kişi, hayatın kâşifi, dünyanın kâşifi olduğunu hiç hissettin mi? Ve bu yaşam sana zavallı, bu dünya sana küçük görünmedi mi? Yaşam aşkına ölümü arzulamadın mı? Uzak gökyüzünün önünde Büyük İskender'in hırsını tatmadın mı?

Öyleyse bana âşık olunmasını sağlayabilecek ne var benim içimde?

«insanlar içinde en yalnız insan»
hangimiz değiliz
kime sorarsan.

güzel uğrunda güzel
çileyi çeken bilir
ben bilirim
çilekeş kimdir.

gel sen de gel
rüzgâr toplayan yelken ol
insanım demene eş
paylaş görevini.

ben çilekeş
kimdir bilirim
ve yalnız

•İNLEYEREK ARAYANLARI SEVERİM•

gel yolumun yolcusu
ararken seni bul beni
gel tufandan evvel
gel bul beni sevdiğim.

kalemin yazdığı hasret büyük, anafor

Savuk Nûrzanbeyoğlu